

^ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 08 (568) 23-29 fevral, Şubat, sal, il 2024
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

26 Fevral Xocalı soyqırımını günüdür!

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev Xocalıda Soyqırımı Memorialının təməlini qoyub və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb

Səh. 18

Başkan Barzani, Fransa'nın Irak Büyükelçisi və beraberindəki heyətlə görüşdü

Səh. 8-9

Xocalı soyqırımını Kürdüstanın Ərbil şəhərində keçirilən konfranslarda qaldırılıb

Səh. 2

Nêçîrvan Barzanî balyozê nû yê Fransayê qebûl kir

Səh. 17

Mesrur Barzani: Kürdistan Bölgesi'nin anayasal haklarına yönelik ABD desteğinin devam etmesini talep etdik

Xocalı soyqırımını - tarixdə insanlığa qarşı törədilmiş ən qəddar qətləmdir

Səh. 3

1905-06-cı illərdə erməni-müsləman davasında Kürd Xalqının rolu

Səh. 13

Xocalı müsibəti. Xocalı dərdi. Xocalı faciəsi...

Səh. 4

Qafqazda Şəddadi Kürd dövləti

Səh. 14

Kürd yoxsa Erməni Soyqırımı; Fərziyyələr və Həqiqətlər

Səh. 10

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN "ŞƏRƏFNAMƏ" ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Səh. 15

Səh. 5

Moskvada Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsi yad edilib

Səh. 11-12

ERMƏNİLƏRİN "DƏNİZDƏN DƏNİZƏ" ERMƏNİSTAN XÜLYASINI GÖZÜNDƏ QOYAN İSMAYİL AĞA SIMKO

Səh. 7

Sed hezaran kes, bona komkûjîya Xocalîyê meşîyan

Prezident İlham Əliyev Xocalıda Soyqırımı Memorialının təməlini qoyub və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb

Fevralın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının təməlini qoyub, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb. Dövlətimizin başçısı əvvəlcə mərasim iştirakçıları ilə görüşdü.

Qadın sakin: Xoş gəldiniz. Allah Sizi

qorusun, cənab Prezident. Həyatımızın ən xoşbəxt günüdür.

Sakinlər: Var olun, cənab Prezident, Allah Sizi qorusun.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Prezident İlham Əliyev görüşdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanının Həcc və Ümrə nazirini qəbul edib

Fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Həcc və Ümrə naziri Taufiq bin Fauzən Əl Rabiəni qəbul edib.

Taufiq bin Fauzən Əl Rabiə İlham Əliyevi prezident seçkilərində qələbəsi və Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad olunması münasibətilə təbrik etdi.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə minnətdarlığını bildirdi.

Qonaq əvvəl çalışdığı vəzifələrdə də ölkəmizə səfər etdiyini xatırladaraq son dövrlərdə Azərbaycan Respublikası ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı arasında bütün sahələrdə olduğu kimi, turizm sahəsində də əməkdaşlığın genişlənməsini və qarşılıqlı turist səfərlərinin artmasını məmnunluqla qeyd etdi, uçuş reyslərində olan dinamikanı müsbət qiymətləndirdi.

Azərbaycan tərəfindən Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının vətəndaşlarına münasibətdə vizaların verilməsi prosesinin asanlaşdırılmasının turizm sahəsində əməkdaşlığa ciddi təkan verdiyini deyən Taufiq bin Fauzən Əl Rabiə ölkəsinin də Azərbaycan vətəndaşlarına vizaların verilməsi prosesinin sadələşdirilməsi istiqamətində addımlar atıldığını diqqətə çatdırdı.

Qonaq "Expo-2030"un və 2034-cü ildə futbol üzrə dünya çempionatının Səudiyyə Ərəbistanında keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycanın verdiyi dəstəyə görə bir daha təşəkkürünü bildirdi.

Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasi-

bətlərindən məmnunluğunu ifadə etdi.

Dövlətimizin başçısı Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının İslam həmrəyliyi prinsipindən çıxış edərək Azərbaycan torpaqlarının işğalı dövründə Ermənistan ilə diplomatik əlaqələr qurmamasını xatırladaraq, İslam dünyasında Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı və Pakistanın bu cür ədalətli mövqedən çıxış etməsinin Azərbaycan xalqı və dövləti tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev hazırda Qarabağda aparılan bərpa-quruculuq işlərini qeyd etdi və Böyük Qayıdış layihəsinin həyata keçirildiyini bildirdi.

Azərbaycanda Səudiyyə Ərəbistanından olan turistlərin sayının artmasındakı müsbət dinamikaya toxunan dövlətimizin başçısı turistlərin sayı ilə bağlı COVID-19 pandemiyasından əvvəlki rəqəmlərə çatmağın vacibliyini vurğuladı və bu istiqamətdə böyük potensialın olduğunu dedi.

Görüşdə Azərbaycanda və Səudiyyə Ərəbistanında ölkələrimizin iqtisadi, investisiya, turizm və digər potensialını əks etdirən sərgilərin təşkilinin vacibliyi bildirildi, hökumətlərarası komissiyanın fəaliyyəti qeyd edildi.

Həm Azərbaycanda, həm də Səudiyyə Ərəbistanında urban inkişaf üzrə çox böyük layihələrin həyata keçirildiyi bildirilərək bu sahədə də əməkdaşlığın vacibliyi vurğulandı.

Sonda qonaq dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyəsi təqdim etdi.

Serok Barzanî pêşwazî li Balyozê Fransa li Iraqê kir

Serok Mesûd Barzanî pêşwazî li Balyozê Fransayê li Iraqê kir û pêşhatyên dawiyê yên li Iraq û navçeyê hatin gotûbêj kirin.

Îro 26.02.2024ê li Selahedîn Serok Mesûd Barzanî pêşwazî li Balyozê Fransa li Iraqê Patrick Durel kir. Di hevdîtinê de Konsulê Giştî yê Fransayê li

Hewlêrê Yann Braem jî amade bû û rewşa siyasî û pêşhatyên dawî yên li Iraq û navçeyê hatin guftûgo kirin.

Di hevdîtinê de Balyozê Fransa li Iraqê û şandeya li gel ji ber koça dawî ya Zekîya Mistefa Barzanî ku xwişka Serok Barzanî bû, serxweşî li Serok Mesûd Barzanî kirin.

Nêçîrvan Barzanî balyozê nû yê Fransayê qebûl kir

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî balyozê nû yê Fransayê yê Iraqê Patrick Durel qebûl kir.

re dúbare kir û spasiya Fransayê jî kir ji ber ku ew bi berdeyamî piştewaniya Iraqê û Herêma Kurdistanê dike.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî balyozê nû yê Fransayê yê Iraqê Patrick Durel qebûl kir. Balyozê Fransayê Patrick Durel piştewaniya welatê xwe ya ji bo Herêma Kurdistanê dubare kir.

Serokatiya Herêma Kurdistanê li ser civîna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî balyozê nû yê Fransayê yê Iraqê Patrick Durel daxuyaniyek belav kir.

Di daxuyaniyê de hate ragihandin ku Nêçîrvan Barzanî di erka wî ya nû de ji balyozê nû yê Fransayê Patrick Durel re serkeftin xwestiye. Herwiha Nêçîrvan Barzanî daxwaza Herêma Kurdistanê ya ji bo pêşvebirina pêwendiyên bi Fransayê

Li aliyê din Patrick Durel jî kêfxweşiya xwe ya ji bo destbikarkirina wekî balyozê welatê xwe li Iraqê aniyê ziman. Li gorî daxuyaniyê Durel tekez kir ku Fransa giringiyê dide pêwendiyên xwe yên li gel Iraq û Herêma Kurdistanê û de li ser hevkarî û piştewaniya wan berdeyam be.

Herwiha di civînê de her du alî nêrînên xwe yên derbarê rewşa siyasî û ewlehiyê ya Iraq û Herêma Kurdistanê bi taybetî girîngiya hilbijartinên parlamentoya Kurdistanê û tēkiliyên Hewlêr û Bexdayê bi hev re guhertin.

Her wiha pêşhatên dawî yên li herêmê û encamên wê gotûbêj kirin.

Mesrûr Barzanî li Washingtonê ye: Dê bi çend rayedarên Amerîkayê re bicive

Mesrûr Barzanî ligel şandeyeke Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi vexwandineke fermî, îro gihîşt Washingtona paytexta Amerîkayê.

Li gorî daxuyaniya Hikûmeta Herêma Kurdistanê, Mesrûr Barzanî dê li Koşka Spî, Wezareta Karên Derve û Kongresa wî welatî bi berpîrsên payebilind ên re bicive.

Di daxuyaniyê de hat gotin ku mijarên sereke yên civînan tēkildarî mijarên wekî pêşxistina pêwendiyên di navbera Herêma Kurdistanê û Amerîkayê de û dawî guherîn û pêşhatên rewşa giştî ya Iraq û herêmê bin.

Li gorî daxuyaniya şandeya bi Mesrûr Barzanî re ji Wezîrê Pêşmerge, Berpîrsê Fermangeha Pêwendiyên Derve û çend berpîrsên din pêk tê.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê bi serdaneke fermî çû Amerîkayê û biryar e bi gelek rayedarên Amerîkayê re bicive.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê

Xocalı soyqırımı - tarixdə insanlığa qarşı törədilmiş ən qəddar qətliamdır

26 fevral xalqımıza qarşı törədilmiş Xocalı faciəsindən 32 il ötür. İnsanlığa sığmayan qanlı faciənin növbəti ildönümü ilə bağlı

qəsəbəsində Xocalı faciəsinin 32-ci ildönümünə həsr olunmuş ümum-rayon tədbiri keçirilmişdir. Qəsəbə ərazisindəki "Şəhidlərin Xatirə

qarşı törədilən qatı cinayət olduğu qeyd edilərək, bu dəhşətli faciəyə real qiymətin Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən verilməklə, qətliamın dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına başlandığı, bu gün də ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva tərəfindən bu missiyanın uğurla davam etdirilməklə faciənin dünyanın onlarla ölkəsində soyqırımı kimi tanınmasına nail olduğu bildirilmişdir.

Anım tədbirində düşmən tapdağı altındakı torpaqlarımızın Yenilməz Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev rəhbərliyi ilə Şanlı ordumuz tərəfindən 2020-ci il 27 sentyabrdan başlayaraq 44 günlük Vətən müharibəsində işğaldan azad edilməsindən, eləcə də 2-ci Qarabağ müharibəsinin yekunu olaraq 2023-cü ilin 19-20 sentyabr tarixində bir gündən az müddətə ordumuz tərəfindən həyata keçirilən lokal xarakterli antiterror əməliyyatı ilə dövlət suverenliyimizin təmin edilməklə dövlət bayrağımızın işğaldan azad edilmiş digər ərazilərimizlə yanaşı Xocalıda, Əsgəranda, Ağdərədə və Xankəndində qürurla dalğalanmasından iftixar hissi ilə danışılaraq Vətən yolunda canından keçmiş bütün şəhidlərimizin qisasının alınaraq, ruhlarının rahatlıq tapdığı qeyd olunmuşdur.

Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin tədbirlər planına uyğun olaraq cari ilin fevral ayı ərzində rayonun idarə, müəssisə, təşkilatlarında silsilə tədbirlər keçirilmiş, milli azadlıq ruhlu sənədlə və bədii filmlərin nümayişi təşkil edilmiş, rayonun bütün tədris müəssisələrində Xocalı faciəsinə həsr edilmiş xüsusi dərslər keçirilmişdir.

2024-cü il 26 fevral tarixdə Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə rayonun hüquq mühafizə orqanlarının və idarə, müəssisə, təşkilat rəhbərlərinin, şəhid ailələri, qazilər və çoxsaylı rayon sakinlərinin iştirakı ilə Ağcabədi rayonunun Taxta Körpü

Kompleksi" qarşısında keçirilən tədbirdə şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunmuş, onların ruhuna dualar oxunmuşdur. Tədbirdə rayon rəhbərliyi, ictimaiyyət nümayəndələri, o cümlədən şəhid ailələri, Qarabağ müharibəsi əlilləri, veteranları "Şəhidlərin Xatirə Kompleksi"ni ziyarət edərək abidənin önünə təqərfillər düzmüşlər.

Mərasimdə Xocalı faciəsinin baş verdiyi tarixi məqama bir daha nəzər yetirilərək, erməni faşizmi tərəfindən dinc əhaliyə qarşı törədilmiş bu qəddar vəhşiliyin təkcə azərbaycanlılara qarşı deyil, eyni zamanda bütün insanlığa

qisasını aldı, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmadı. Xocalı şəhəri 2023-cü il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində separatçılarından təmizləndi. Ölkə başçımız cənab İlham Əliyev 2023-cü il oktyabrın 15-də Xocalı şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını ucaldı.

Rayon Prokuroru Rəşid Mahmudov, Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin Suraxanı Rayon İdarəsinin rəisi Rauf Məmmədov çıxışlarında bildirdilər ki, XX əsrin sonunda baş vermiş bu faciə təkcə Azərbaycan xalqına deyil, bütün insanlığa, bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş ən ağır cinayətlərdən biridir. Lakin bu gün Xocalı şəhidlərinin, vətən uğrunda canından keçən bütün qəhrəman Azərbaycan övladlarının ruhu şadırdır. Xocalıdan olan sakinlər də çıxış edərək dövlətin onlara göstərdiyi diqqət və qayğıdan məmnunluqlarını bildirdilər. Əminliklərini ifadə ediblər ki, Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yaxın zamanlarda doğma yurdlarına qayıdacaqlar.

Sonda Suraxanı rayonunda məskunlaşmış Xocalıdan olan 25 ailəyə ərzaq sovqatları verilib.

"Ana harayı" abidəsi ziyarət edilib

26 fevral 2024-ci il tarixində Xocalı faciəsinin 32-ci ildönümü ilə əlaqədar Nizami Rayon İcra

Hakimiyyətinin rəhbərliyi və əməkdaşları, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri faciə qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış "Ana harayı" abidəsinə ziyarət ediblər.

Abidənin önünə gül dəstələri qoyulub, soyqırımı qurbanlarının əziz xatirəsi dərin ehtiramla yad edilib.

Bəşər tarixinin ən qanlı cinayətlərindən olan Xocalı faciəsindən 32 il ötür

Anım mərasimində Kəlbəcər rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Azər Qocayev, YAP Kəlbəcər

Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Azər Qocayev abidə önünə əklil qoyub. Anım mərasimində faciə qurbanlarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilərək, ruhlarına dualar oxunub.

Çıxış edən natiqlər törədilmiş dəhşətli soyqırımın ağır nəticələrindən söhbət açaraq Xocalı faciəsinin təkcə xocalılara deyil, bütün Azərbaycan xalqına qarşı yönələn soyqırımı olduğunu diqqətə çatdırıblar, bu qətliamın dünya tarixinə qanlı hərfərlə yazılmış vanda hadisələrdən ən dəhşətli olduğunu vurğulayıblar. 44 gün davam edən İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusunun şanlı Qələbə qazanaraq 30 il davam edən işğala son qoyduğunu, ərazi bütövlüyünü bərpa etdiyini bir daha diqqətə çatdırıblar. Bildirilib ki, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rəşadətli Azərbaycan ordusu Xocalı faciəsi qurbanlarının qisasını düşməndən alıb.

"Xocalı faciəsi"nin 32-ci ildönümü

Qubadlı rayonunun bütün idarə müəssisə və təşkilatlarında "Xocalı faciəsi"nin 32-ci il dönümü ilə əlaqədar tədbirlər keçirilib.

2024-cü il 26 fevral tarixində Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə Sumqayıt şəfər 28 May mədəniyyət evində "Xocalı faciəsi"nin 32-ci ildönümü ilə əlaqədar tədbir keçirilib.

Tədbirdə Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Malik İsaqov, Hüquq Mühafizə orqanları, YAP Qubadlı rayon təşkilatının rəhbərliyi, RİH-in məsul işçiləri, idarə, müəssisə, təşkilat rəhbərləri, RİH-nin İnzibati Ərazi Dairəsi üzrə nümayəndələri, Şəhid ailələri, qazilər, məktəb kollektivləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak edirdilər.

Əvvəlcə "Xocalı faciəsi qurbanları"nın və bütün Şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi. "Xocalı qurbanları"nın xatirəsinə həsr olunmuş videoçarx nümayiş olundu.

Suraxanıda Xocalı şəhidləri anıldı

Xocalı soyqırımının 32-ci ildönümü ilə əlaqədar Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətində rayon

Əliyev tərəfindən qoyulan ölkə siyasətinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham

ərazisində məskunlaşmış Xocalıdan olan şəhid ailələri və sakinlərlə görüş keçirilib, onlara ərzaq yardımları paylanıb.

Tədbirdə Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əziz Əzizov, Rayon Prokuroru Rəşid Mahmudov, Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin Suraxanı Rayon İdarəsinin rəisi Rauf Məmmədov, RİH-nin müavinləri və şöbə müdirləri iştirak ediblər.

Əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, bütün şəhidlərin, o cümlədən Xocalı soyqırımı qurbanlarının unudulmaz xatirələri bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

RİH başçısı Əziz Əzizov bildirib ki, əsas ümumillər lider Heydər

Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həyata keçirilən layihələr nəticəsində Azərbaycan həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırılır və bir çox dövlətlər Xocalıda baş verənləri soyqırım kimi tanıyır.

O, diqqətə çatdırıb ki, 2020-ci il Vətən müharibəsində Azərbaycan Ordusu 30 il işğal altında qalan torpaqlarımızı azad etməklə yeni realıq yaratdı, "dəmir yumruq" qalib gəldi. 44 günlük müharibədə misilsiz igidlik nümunələri göstərən qəhrəman ordumuz Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Xocalı faciəsi qurbanlarının da

Nəriman Əyyub

**Səhid
Xocalı**

SOYQIRIMI OLDU XOCALIMIZDA

İyirmi altı fevral, dəhşətli o gün,
Soyqırımı oldu Xocalımızda.
O gün ürəklərdə qaldı bir düyün,
Qırıldı oğlanlar, məhf oldu qız da.

“Üç yüz altmış altı” vəhşi o alay,
Səpdi Xocalıya mərmilərini.
Mixail Qarbaçov, tayqulağa tay,
Raisa kısıqırdı nadan ərinə.

Dünya tarixində belə soyqırım,
Olmamış heç zaman bu vəhşilikdə.
Açıldı neçə min sinədə şırım,
Vəhşilik edildi cüt, ikilikdə.

Kömək eyləməsə sarıqulaqlar,
Erməni kim idi soyqırım edə?
Bizim nökrümüz, tənbel ulaqlar,
Gücü çata bilməz heç vaxt, heç vədə.

Hayfı almasaq, ruhlar inciyər,
Gələn nəsilər də qınayar bizi.
Qəhrəman igidlər, deyil ağciyər,
Göstərər “yan” lara kimliyimizi.

Kimlər eylədilər, yaxşı bilinir,
İndi köklənməli qeyrətlərimiz.
Gecikdikcə yaddaşlardan silinir,
Birləşib, bir yumruq olmalıyıq biz.

Yumruğumuz Koroğlunun yumruğu,
Babək qılıncını götürməliyik!
Baş Komandan buyurmalı buyruğu,
Dığanı Ketidən ötürməliyik!

Alaq Xankəndini, Pənahabadı,
Sonradan Şuşaya dönən şəhəri.
Qovaq ermənini, yaşayan yadı,
Minək Qırat kimi olan kəhəri.

Günahsız Xocalı ahı, naləsi,
Gərək ki, qalmasın yerin üzündə.
Yayılsın dünyaya xalqımın səsi,
Məhv edək düşməni Cıdır düzündə

Biz almasaq Qarabağı, inciyər,
Nəbinin, Həcərin qəhrəman ruhu.
Cihad elan edib, birləşsək əgər,
Qırırlar erməni, sevinər ahu.

Neçə min günahsız şəhidlərimin,
Qisasını mütləq almalıyıq biz.
Artsın ürəklərdə gündə nifrət, kin,
Tezliklə qələbə çalmalıyıq biz.

22.02.2007

Xocalı müsibəti. Xocalı dərdi. Xocalı faciəsi...

Xocalı faciəsi nə Hələpcədir, nə Zilan dərəsidir, nə Ağrıdır, nə də Dersimdir. Xocalı faciəsi XX əsrdə törədilmiş ən dəhşətli faciədir. Xocalı faciəsi daha ağır, daha dözülməz olmuşdur. 26 fevral 1992-ci il tarixi yaşadıqca bu ağrı heç zaman bu xalqın yaddaşın-

sim döyüşçülərindən ibarət olmuşdur.

Fevralın ikinci yarısından başlayaraq şəhər aramsız olaraq erməni

İllər keçdikcə zaman-zaman bizi göynədəcək bu faciə xalqımızın yaddaşından heç zaman silinməyəcək. Başları kəsilmiş körpələrin fəryadı, bu xalq yaşadığıca heç bir vaxt yaddan çıxmıyacaq. Əksinə Azərbaycan xalqına daha dözümlü olmağa, tarixini unutmamağa, erməni vəhşiliklərinə, erməni şovinizminə qarşı daha mətin mübarizə aparmağa səbəb olacaqdır.

dan silinməyəcək. Bu qanlı faciə nəticəsində 623 nəfər həlak olmuş, 8 ailə tamamilə yer üzündən silinmiş, 25 uşaq hər iki valideyini itirmiş, 230 uşaq isə valideyinlərindən birini itirmişdir.

487 nəfər yaralanmışdır. Onlardan 76 nəfəri uşaqdır. 1275 nəfər əsir götürülmüş, 250 nəfər isə itkin düşmüşdür. 01.04.1992-ci il tarixinə olan məlumata görə Xocalıya 5 milyard manat məbləğində ziyan dəymişdir.

Bəs kimdir günahkar? Əslində Xocalı faciəsi bir neçə ay əvvəldən o dövrlük səriştəsiz hakimiyyət strukturlarının işbilməzliyi ucbatından başla-

silahlı dəstələri tərəfindən, toplardan iri çaplı pulemyotlardan, minaatanlardan, avtomatlardan atəşə tutulmağa başlamışdı.

Bəs yaşamış bu faciələrin günahkarları kimlər idi? Əslində günahkarları kənarında axtarmaq mənasızdır. Əsl günahkar ermənilər deyil, o dövrlük səlahiyyətli dövlət nümayəndələri idi. Vaxtında tədbir görülsə idi. Nə xocalı faciəsi yaşanardı nə də digər rayonlar işğal olunardı. Hətta o dövrlük hakimiyyət bu faciəni xalqdan gizlətməkdən belə çəkinməmişdilər.

Nə yaxşı ki, Cingiz Mustafayev,

mışdı. Çünki başları kreslo, pul, var-dövlət yığmağa qarışmış, Xocalı yaddan çıxmışdı. Heç kəs mühasirədə olan Xocalını, olacaq faciələri başa düşmək, Xocalıların dərdinə şərik çıxmaq, baş verə biləcək təhlükələrin qarşısını almaq istəmirdi. 1991-ci ilin oktyabrından blokadada olan Xocalının quru əlaqəsinin bərpasına çalışmaq əvəzinə, Bakıda oturub hakimiyyət davası ilə məşğul idilər. Xocalıya verilən elektrik enerjisinin 1992-ci il yanvarın 2-dən kəsildiyini, yanvarın 28-də isə sonuncu vertalyotun ora getdiyini bilsələr də, heç bir tədbir görülməmişdi.

Şəhərdə qalanlar əsasən qocalar, uşaqlar, qız-gəlinlər, yerli özünü müdafiə dəstələri, Milli Ordunun bir qi-

onun kimi qeyrətli oğullar var idi. Öz həyatlarını təhlükəyə ataraq bu dəhşətli faciəni, ermənilərin əli ilə 366-cı motoatıcı polk tərəfindən törədilən bu vəhşilikləri bütün dünyaya çatdıran bu şəxslərə allah rəhmət etsin, qəbirləri nurla dolsun ki, bu qanlı tarixi erməni vəhşiliklərini olduğu kimi bütün bəşər övladlarına çatdırmışlar.

O dövrlük hadisələri öz gözləri ilə gören xarici jurnalistlər, belə bir faciənin tarixdə olmadığını bildirərək belə yazırdılar:

“Krua Eveneman” jurnalı (Paris)

25 yanvar 1992-ci il-Ermənilər Xocalıya hücum etmişlər.

Bütün dünya eybəcər hala salınmış meyidlərin şahidi oldu. Azərbaycan-

lılar minlərlə ölənlər barədə məlumat verirlər.

“Sandi Tayms” qəzeti (London).

1 mart 1992-ci il-Erməni əskərləri minlərlə ailəni məhv etmişlər.

“Faynensl Tayms” qəzeti (London)

9 mart 1992-ci il-Ermənilər Ağdama tərəf gedən dinc əhalini güllələmişlər. Azərbaycanlılar 200 nəfərə qədər cəsəd saymışlar.

“Tayms” qəzeti (London)

4 mart 1992-ci il-çoxları eybəcər hala salınmışdır, körpə qızın ancaq başı qalmışdır.

“İzvestiya” (Moskva)

4 mart 1992-ci il-Videokamera qulaqları kəsilmiş uşaqları göstərir. Bir qadının sifətinin yarısı kəsilmişdir. Kişilərin skalpları-baş dərisi soyulmuşdur, ermənilər vaxt itirməmək üçün barmaqdan üzüyü barmaqla, qulaqdan sırğanı qulaqla birlikdə kəsmişlər.

Bütün bunlar Xocalı faciəsinin necə də ağır bir faciə olmasından, xalqımızın başına gətirilən müsibətlərdən, erməni qəddarlığından, erməni vəhşiliklərindən xəbər verir.

Xocalı bizim qan yaddaşımızdır. Xocalı bizim sağalmaz yaramız, uşaqlarımızın göz yaşları, qadınlarımızın, ana və bacılarımızın ah-naləsi, fəryadıdır... Xocalı bizim qanla yuyula biləcək bir ləkəmidir!

Xocalı faciəsi elə bir ağır yüküdür ki, tarix yaşadıqca bu yükün ağırlığını hiss edəcəyik.

Xocalı faciəsi tariximizin qanlı səhifəsidir. Bunu heç vaxt unutmaz olmaz.

Ey ulu tanrı, Azərbaycan xalqına Xocalı kimi faciə bir daha qismət etmə, ulu tanrı heç bir xalqın taleyinə belə bir qanlı səhifəni yazmasın. Başları kəsilmiş, gözləri çıxarılmış, namusuna təcavüz edilmiş qadınların göz yaşları, ah naləsi bizi hər an döyüşə səsləyir.

Şəhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

Moskvada Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsi yad edilib

Moskvada Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsi anılıb.

Bununla bağlı tədbir Azərbaycanın Rusiya Federasiyasındaki səfirləri və Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyi təşkil olunub.

Tədbirdə Türkiyə, Pakistan və Özbəkistanın Rusiya Federasiyasındaki səfirləri, diplomatik korpusun, Rusiya ictimaiyyətinin, Azərbaycan diasporunun nümayəndələri, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Birliyinin (AMOR) fəalları iştirak ediblər.

Gecəni giriş sözü ilə açan səfir Polad Bülbüloğlu vurğulayıb ki, budəfəki tədbir əvvəlkilərdən onunla fərqlənir ki, bu gün Xocalı və bütün Azərbaycan ərazisi işğalçılardan tamamilə azad edilib.

Səfir bildirib ki, Xocalıda dinc əhalinin qətlə yetirilməsi Ermənistanda dövlət səviyyəsində azərbaycanlılara qarşı aparılan etnik nifrət və irqi ayrı-seçkilik siyasətinin nəticəsidir.

"Bu gün Xocalı faciəsi ilə bağlı həqiqətlərin dünyaya çatdırılması və onun soyqırımını kimi dünya

miqyasında tanınması davam edir. Hazırda bir sıra ölkələrin qanunvericilik orqanları Xocalı soyqırımını tanıyan aktlar qəbul ediblər. Bu işdə Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən "Xocalıya ədalət" beynəlxalq məlumat kampaniyasının böyük rolu olub.

masında fəal iştirak edirlər. Mən bu gün fürsətdən istifadə edərək burada iştirak edən gənc nəslin nümayəndələrinə demək istəyirəm ki, onlar öz ölkələrinin tarixinin mürəkkəb səhifələrini heç vaxt unutmamaları və Xocalı soyqırımını haqqında öz yaşdıları və beynəlxalq ictimaiyyət arasında həqiqəti əks etdirən

baycanın dinc mülki əhalisinə qarşı, eləcə də regionda görülən bərpa işlərinə təhlükə yaratmaqda davam edən mina terroru probleminə toxunub. Vurğulayıb ki, bu problem məcburi köçkünlərin daimi yaşayış yerlərinə qaytmasının qarşısını alır.

Tədbir klassik musiqi konserti ilə davam edib, AMOR

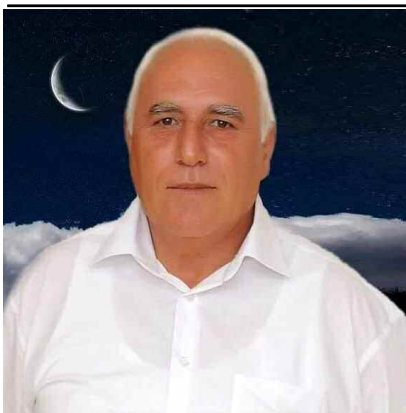

Bu kampaniya çərçivəsində həm Azərbaycanda, həm də xaricdə gənclər faciə qurbanlarının xatirəsinin yaşadıl-

məlumatları yaysınlar".

Polad Bülbüloğlu Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi və Azər-

fəali Günel Vəliyeva Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş şeirlər oxuyub.

Ədalət Bədirxanov

XOCALI

(p o e m a)

Daş körpənin dilindən

Proloq

"Ya Qarabağ, ya ölüm,

Başqa yolu yox artıq!" -

Deyəsən unutmuşuq,

Qan quruyubdur artıq?

Vətən dediyin bu yer

Yaddan çıxıbsa əgər,

İndi doğru cavab ver,

Qeyrət satılıb məgər?

Budur Vətən torpağı,

Budur Vətən bayrağı?

Hanı boz canavarlar,

Hazırkı mərd oğullar?

Haray, yenə də haray,

Cihad savaşıdır artıq!

Qanlı qış gecəsindən

Neçə gün keçir artıq!

I hissə

YAŞAMAQ

İSTƏYİRƏM

Bu haray elan deyil,

Lal körpə harayıdır,

Bizi tək analar yox,

Dünya anlamalıdır!

"Vətən" adlı igidim,

Dəyanət istəyirəm!

Yağıya ölüm gerek,

Əsirtək istəmirəm!

Nifrətimlə yenidən

Bir savaş istəyirəm,

Kələklər yetər artıq,

Diri hay istəmirəm!

Qəlpə dəyən, ayılan

Sağ dığa istəmirəm,

Boş hədəfə şığıyan

Bir güllə istəmirəm!

Deyin, dünya tanısın

Qoy vəhşi toxumları,

Sözdə dövlət sayılan

Əkiz – "xaç" tulaları.

Hamı savaş gözləyir,

Mən dava istəmirəm,

Doğmaca torpağımı

Tam azad istəyirəm!

Kürsüdən çıxırmağa

Mif, yarış istəmirəm!

ATƏT özünə gülür,

Mən alqış istəmirəm.

Yenidən dağ aşmağa

Yoxdur daha taqətim.

Didəm qanla dolsa da,

Budur hal vəziyyətim.

Duyan yoxdursa əgər,

Kimə gerek niyyətim?

Qisas alın, baş kəsin,

Qana-qan istəyirəm!

Ey şanlı Milli Ordum,

Mərhəmət istəmirəm.

Haylar ölü can versin

Canlı can istəmirəm.

Əsir kimi sağ qalan

Bir canlı istəmirəm,

Yaşamaq istəyirəm,

Yaşamaq istəyirəm!

II hissə

BİR ANA

QUCAĞINDA

Mən bir uşaq doğuldum

Yaşamağa cahanda.

Tam haqqımla vətəndaş,

Xocalı torpağında.

Qəsd olundu yurduma

Gecənin son çağında.

Şaxtalı, don, amansız,

Soyuq, qarda, boranda

Dondum, heykələ döndüm

Bir ana qucağında.

Bilmədim sevgi nədir,

Bilmədim həyat nədir.

Bölmədim sevincimi,

Bildirmədim dərd nədir.

Bilmədim ölmək üçün

Günahlarım bəs nədir?

Şaxtalı, don, amansız,

Soyuq, qarda, boranda

Dondum, heykələ döndüm

Bir ana qucağında.

Mənim yaşda günahsız

Körpələr nə qədərdir?

Qoy duysun bəşəriyyət,

Bəlkə yüz minlərlədir.

Bu quduzluq, soyqırım,

Qan dünyaya ləkədir.

Şaxtalı, don, amansız,

Soyuq, qarda, boranda

Dondum, heykələ döndüm

Bir ana qucağında.

Qoca, qadın, ya körpə -

Heç kimə baxmadılar.

Qışqıran hər bir kəsin

Başından vururdular.

Məni möhkəm vurdular,

Yəqin ölmüş sandılar.

Şaxtalı, don, amansız,

Soyuq, qarda, boranda

Dondum, heykələ döndüm

Bir ana qucağında.

Qızıdır məni, ey Günəş,

Mən bəşər övladıyam.

Anamın qucağında

Donmuş buz parçasıyam.

Bir daş olsam da belə,

Ruhum bilir hardayam.

Şaxtalı, don, amansız,

Soyuq, qarda, boranda

Dondum, heykələ döndüm

Bir ana qucağında.

E p i l o q

Hər il gəlib keçirik

Heykəlinin önündən,

Sənə baxa bilmirik,

Gizlənik gözündən.

Dünyaya göstəririk,

Guya səni anırıq,

Əslində belə deyil,

Xəcalətli qalırıq.

Tezəcə qisas alınsa,

Sevincimi bölərdim.

Hayların göz yaşını

Qanlı güllə silərdim.

Bilmirəm nə istəyir,

İblis yenə "vur" deyir.

İnsanlığ sülhü sevir,

Hamı bizə "dur" deyir.

Ey çırpınan canlı daş,

Kaş bitəydi bu savaş,

Öz yurduna dönəydi

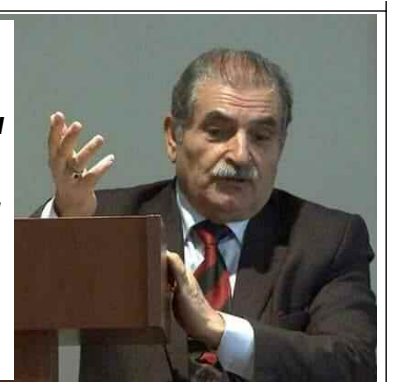
İnsanlar yavaş-yavaş!

Son

23/25.02.2016

Mürvət Qədimoglu
Həkəri,
Şair-publisist.

XOCALIM

Üstümüzü qara duman bürüdü,

Bu dərdimiz kif bağladı, çürüdü.

Düz otuz il bir igidin ömrüdü,

Bu illəri üzü qara yaşadıq,

Gözləri nəm, qəlbi yara yaşadıq.

YAĞMALANAN, VİRAN OLAN XOCALIM,

YAD ƏLLƏRLƏ YALAN OLAN XOCALIM!

Şirin nəgmə hey oxuya-oxuya,

Yağı bizi yaman verdi yuxuya.

Xerosima, Xatın dərdli bu dünya,

Bir Xocalı yarası da aldı, oy!

Dünya yenə qan çanağı oldu, oy!

YAĞMALANAN, VİRAN OLAN XOCALIM,

YAD ƏLLƏRLƏ YALAN OLAN XOCALIM!

Sən dünyanın ah-amanlar sarayı,

Harayına verən yoxdu harayı.

Anaların sən fəryadı, harayı,

Yanlarında üzü qara qalmış, q.

Ər olsaq da, bir bar verməz qamış, q.

YAĞMALANAN, VİRAN OLAN XOCALIM,

YAD ƏLLƏRLƏ YALAN OLAN XOCALIM!

Yuxudaydı o vaxt qeyrət güdənim,

Yarasısən Vətən adlı bədənin...

Təbriz dağlı, Şuşa dərdli Vətənin

Sinəsində bir sağalmaz yaram, oy,

Talan etdi səni "axber" Aram, oy!

YAĞMALANAN, VİRAN OLAN XOCALIM,

YAD ƏLLƏRDƏ YALAN OLAN XOCALIM!

Qəlbimizdə dərdin, qəmin dənizi,

Bu dünyanın bir sağalmaz mərezi.

Belə zülmü görməmişdi yer üzü,

Sən tarixin qanla dolu yaddaşı,

Yaman bizi yaraladı yad daşı.

YAĞMALANAN, VİRAN OLAN XOCALIM,

YAD ƏLLƏRDƏ YALAN OLAN XOCALIM!

**Hacı
Paşa
Ağaoğlu**

Xocalı faciəsi

Xoca Alı qalx ayağa et nəzər
Bilməzdin yurdunda yağılar gəzər.
Məlunlar yurdu qaladı oda
Yurdun laiq deyil bu müdhış ada.

Ruhən fəryad etdi xan Pənahəli
Dedi ki, bu işdə var yadlar əli.
Qarabağ, həm sözü, özü mənimdi
Qarabağ yağıya daim qənimdi.

Azıxdan bu yana var Qarabağım
Murovum Kəpəzim Topxana dağım,

Andranik alıbdı Qarabağ dağın
Sultan bəy kəsibdi onun qulağın.

Biri balta oldu bri sap oldu
İkisi birləşib bu yurda doldu
Süngülər dəldilər xalqın bağrını
Götürə bilmədik biz bu ağrını

Gəlişin yüz əlli ili olunca
"Qonaqlar" şənliklər etdi doyunca
Azıxdan yüz əlli çıxsaq nə olar
"Qonağın" payına neçə il qalar?

Abidə qoydular yüz əlli ilə
Hər yerdə fərəhlə gətirib dilə,
Yüz əlli ildir ki, bizlər burdayıq
Yüz əlli ildir ki, bizlər dardayıq.

"Qonaqlar" səsinə atıb başına
Çıxıb Topxananın lap düz qaşına
Dedilər Qarabağ bizim olubdu
Müsəlman sonradan yurda dolubdu.

Əvvəl Kərbala sonu Xocalı
Müsəlman yanaraq görüb bu halı.
Ata baxa-baxa məhv oldu bala
Oda qaladılar nə ola-ola

Süngülər tuşlandı növrəstələrə
Faşistlik etdilər görün kimlərə?
Kəsilməmiş başları təpiklədilər
İlahi iraq et etdilər nələr.

Balanın ətini verib anaya
Birdəki O, qoca xala Sonaya
Onlar yemədilər başlar kəsdilər
Növbəti "qurbana" tez tələsdilər.

Sədəflər çəkildi dişlər çəkildi
Yerinə qurğuşun mərmii əkildi.
Qıyası axmalı müsəlman qanı
Görənler gördülər bu dəhşət anı.

Tofiqə dedilər atanı göstər
Dinmədi vüqarla bu ər oğlu ər
Gülləni Tofiqə tuşlayan zaman
Tofiqin atası istədi aman.

-Əvvəl məni öldür sonra kimisə
-Məhəldə qoymarıq sizlərtək kəsə
Oğulun ölümün sən görməlisən
Nədən zövq alırıq sən bilməlisən.

O gecə meşədə xəfif ağladı
Palıdlar baş əyib qara bağladı.
Deyən buludlarda yerə endilər
Dilsiz daşlar belə ax, dilləndilər.

İbrahim xan ruhu nalə edibdi,
Ruhu Nətavanın yurddan gedibdi
O gecə göylərdə buludlar qara
Vuruldu bu yurda sağalmaz yara.

Vaqif də o gecə fəryad eylədi
Görünməz dəhşəti ərşə söylədi
Səlim bəy fəryada qatıb naləsin
-Tarix görməmişdi zülmün beləsin

Min belə səhnədən doymadı kafer
Məhv oldu insanlar çox ər oğlu ər
Nalələr çevrilib oldu Mübariz
Yüz kafer yox oldu qaldı tarix, iz.

Tomrislər, Babəklər, Mübarizlərin
Bu yurd onların O, şir dizlərin
Qılınclar sıyrılar bu gün sabaha,
Yağıdan heç əsər qalmaz bir daha.

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsini yad edib

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsini yad edib.

Şimali Kipr Prezidenti 1992-ci il

mək üçün birgə səylər göstərildiyini qeyd edib.

Prezident E.Tatar, eyni zamanda, diqqətə çatdırıb ki, insanlıq və dünya tarixinə qara ləkə kimi düşən Xocalı qətlində qocalar, qadınlar və uşaqlar da daxil olmaqla, 613 azərbaycanlı erməni silahlıları tərəfindən vəhşicəsinə öldürülüb, yüzlərlə insan itkin düşüb və minlərlə sakin əsir götürülüb.

Bununla yanaşı, Xocalı soyqırımında şəhid olan insanları hörmətlə andığını diqqətə çatdıran Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar haqsızlıqların Türk dünyasının və Türkiyənin də dəstəyi ilə dünyaya çatdırılacağını bildirib.

Türkiyənin Müdafiə Nazirliyi: Xocalı qırğını ürəkləri ağrıdan vəhşilikdir

Türkiyənin Müdafiə Nazirliyi Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsini anıb. Türkiyə Müdafiə

Nazirliyin sosial şəbəkələrdə paylaştığı məlumatda deyilir: "Xocalı qırğını ürəkləri ağrıdan vəhşilikdir. Otuz iki il əvvəl Xocalıda vəhşicəsinə qətlə yetirilmiş qardaşlarımızın xatirəsini ehtiramla anırıq. Bütün Azərbaycan xalqının kədərinə bölüşürük".

Nazirliyin məlumatına erməni silahlı birləşmələrinin Xocalıda törətdikləri vəhşilikləri əks etdirən infoqrafika da əlavə olunub.

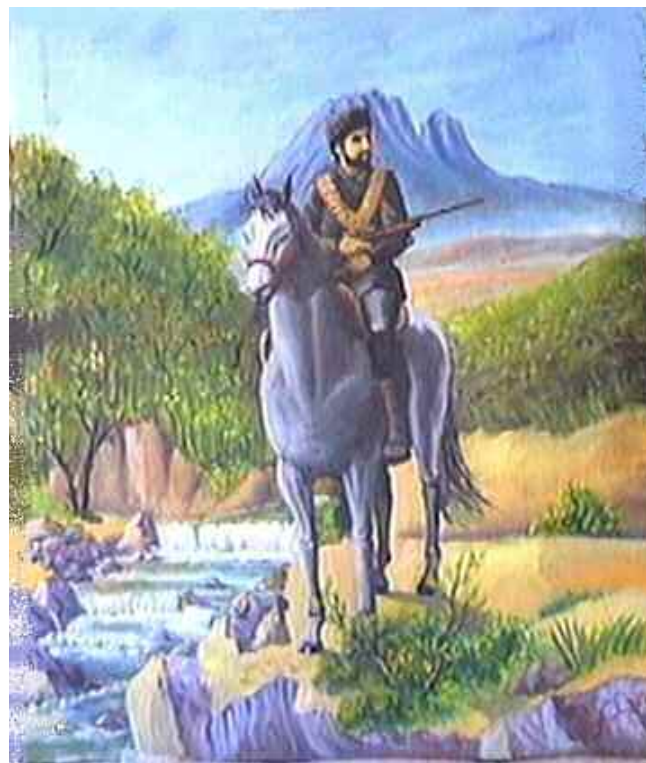
Xudu Məmmədovun axtardığı, ermənilərə qan udduran laçınlı Çal Aslan

Düzü əslən Laçınlı olan bu tarixi qəhrəman Çal Aslan haqqında eşitməmişdim. Və bu günə kimi də heç bir məlumatım da yox idi. Amma Qarabağın Çal Aslan adlı igid və qəhrəman oğlu olub. Bəs Çal Aslan kimdir? Bununla bağlı paytaxta çıxıb sorğu apardıq. Heç kəs bu qəhrəmanı tanımadı. Amma əslən laçınlı olan bir gənc başını bulayıb dedi ki, belə bir ad eşitmişəm. Amma kimliyi haqqında heç nə bilmirəm. Öz-özüm düşündüm:

Bəlkə taksi sürücülərinə müraciət edim? Çünki sürücülər daha çox əhali ilə sıx təmasda olur, qəzet-jurnal oxuyurlar. Taksi sürücülərindən biri gülə-gülə dedi: "Sizi nə maraqlandırır?" jurnalist olduğumu ona dedikdə o, belə cavab verdi: Çal Aslan mənim babam olub. Sürücünün adı Məhəmməd Piriyyəv idi. M.Piriyyəv bildirdi ki, əslən laçınlı olsalar da, Ağdamda doğulub, boya-başa çatıb: "Çal Aslan Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində doğulub, Soltan bəyin əmisi oğludur. Bölgələrdə, eləcə də camaat arasında adıçəkilən bu tarixi şəxsiyyət haqqında o qədər də məlumat yoxdur. Çal Aslan elə aslan kimi kişi olub. Cəngavər, qorxmaz, dizi bükülməz bir igid olub. Onun gülləsindən quş da ötə bilməzdi. Çal Aslanın adı gələndə yağlı düşmənlər zağ-zağ əsərdi. Azərbaycan xalqı Soltan bəyi daha geniş tanıyır. Amma Çal Aslan ondan da qoçaq olub. Elə Soltan bəy kimi ağıllı adam olub. Bir sözlə, Çal Aslan soltan bəyin sərkərdəsi idi".

M.Piriyyəv onu da dedi ki, babası haqqında elə dərin məlumatı olmayıb: "Allah rəhmət eləsin akademik Xudu Məmmədova, bir gün Xudu müəllim doğulduğu doğma kəndi olan Mərziliyə gəlir və söhbət Çal Aslandan düşəndə o deyir ki, ə, görün Çal Aslanın burda qohumlarından kimi var, onu mənimlə görüşdürün. Çünki o igid haqqında sinəm doludur. Nə qədər sağam, qoy bu məlumatları onun qohumlarına çatdırım. Onda çox kiçik idim. Ağlım elə sən deyən kəsmirdi. Amma babam haqqında Xudu müəllimin dediklərindən bir-iki kəlmə qalıb. 1918-ci ildə Andranik Gürcüstana getmək üçün Paşa bəydən yol istəyir və bunun müqabilində ona bir qatır yükü qızıl vəd edir. Paşa bəy Çal Aslanla Soltan bəyi yanına dəvət edib bu haqda

onların fikirlərini öyrənir. Bu dəmdə Çal Aslan belə cavab verir ki, biz gərək Şuşa qubernatoru Xosrov bəyin yanına gedək və ona bu haqda məlumat verək. Çal Aslanla Soltan bəy Şuşaya

Xosrov bəyin yanına gedib bu haqda ona məlumat verirlər ki, Andranik böyük qoşunla üstümüzə gəlir. Xosrov bəy çox uzaqgörən və ağıllı adam olub. O, Çal Aslanın sözündən tutur və bir az fikirləşib deyir - "Aslan, əmioğlu fikirin nədir?" Çal Aslan Xosrov bəyə belə cavab verir ki, düşmənlə yol vermək olmaz. Amma Andranik bizə bir qatır yükü qızıl vəd edib deyir ki, siz yer verin mən qoşunlarımla birgə Gürcüstana keçirəm. Xosrov

bəy Çal Aslanı söyləyir ki, sən üz-gözündən sərkərdəlik yağır, bir sərkərdə kimi bu haqda nə fikirləşirsən? O belə cavab verir ki, Andranikə bildirəcəyik ki, camaat başa düşməsin deyə topları söktün, onu qatırlara yükləyin və sizə onda yol verəcəyik. Bu təklif Xosrov bəyin çox xoşuna gəlir və sağ əlini Çal Aslanın kürəyinə vurub deyir ki, əmioğlu sən əsl sərkərdəsən və mənim sualına da sərkərdə kimi cavab verdin. Belə də olur. Bu siyasətə Zəbux çayında 3 gün qanlı döyüş gedir. Çal Aslan öz dəstəsi ilə 40 min erməni silahlılarını məhv edir".

Müsahibin onu da söylədi ki, 11-ci qızıl ordu Azərbaycana gələndən sonra bolşeviklərin əlinə keçməsin deyə Soltan bəy Çal Aslanı təklif edir ki, artıq Azərbaycan sovet ordusunun əlində olduğundan onunla Türkiyəyə getsin: "Çal Aslan etiraz edib deyir ki, kişi də vətəninə düşmənlər əlində qoyub gedərmiz? Qürbətdə yaşamaqdansa və yad məzarın olmaqdansa vətəndə qalmaq daha yaxşıdır. Çal Aslan qucaqlaşdı, öpüşüb ayrılan zaman Soltan bəy dərinə ah çəkib belə bir bayatı söyləyir:

*Əziziyəm, dolan gözüm,
Dol gözüm, dolan gözüm.
Gedərsən qayıtmazsan
Vətəni dolan gözüm.
Çal Aslanla belə cavab verir:
Xoruz keçdi, çağırır
Vədə keçdi, çağırır
Başım cəllad əlində,
Dilim dostu çağırır.*

Hətta deyilənə görə orda hər iki qəhrəman düşmənlər əlinə keçməsin deyə bir-birlərinə güllə də atmaq istəyirmişlər. Amma Soltan bəy uzaqgörənlik edib Çal Aslanı deyir ki, özümüzü öldürə bilirikamma arvad-uşağı fikirləşmək lazımdır. Düşmənlər çoxdur. Soltan bəy ailəsini Çal Aslanı tapşırıb Türkiyəyə gedir. Bolşeviklər Çal Aslanı tutub Qazaxıstana sürgün edir. Sürgündə onun iki gözü də tutulur və axırda gəlib vətəndə ölür". M.Piriyyəv onu da vurğuladı ki, Çal Aslanın nəticəsi Fazil Mehtiyev də Azərbaycanın milli qəhrəmanıdır.

Qələndər Xaçınçaylı

Sed hezaran kes, bona komkûjîya Xocalîyê meşîyan

Ev roj, 26-ê şûbatê sed hezaravan kes, bi serokê komara Azerbaycanê birêz Îlham Elîyêvva, ji meydanê ``Azadî``yê heya peykela şehîdên Xocalîyê meşîyan û gul û sosinava şehîda bîr anîn. Serokê komara Azerbaycanê birêz Îlham Elîyêv der bare komkûjîya-qetlîyama Xocalîyê axîfî û got: ``Emê komkujîya-qetlîyama Xocalîyê çawa ``Komkûjîya Gel`` li cîhanê bidine nasandin... *Trajêdîya-şepûka û komkûjîya gellên bajarê Xocalîyê...*

Li qurna (sedsala) XX-a, XOCALÎ wek Helepçe, Dêrsim, Mahabat komkûjîyek ji alîyên nijatparêzên ermenî bi harîkarîya eskerên sor, yê sovêtêye berê hat qetandin.

Di sala 1992-a, şeva ji 25-a derbasî 26-şê şûbatê li bajarê haşîfî xwaz Xocalîyê şepûkek, komkûjîyek ji alîyên ``mirovahî``-yê, ji alîyên ermenîyan hat kirin. Dijminên nijatparêz wê şevê bajarê Xocalîyê bi xwîna gel sor ``xemiland``.

Li Qerebaxê şer dom dikir, Xocalî navçek li navbera Qerebaxê û Axdamê bû, hê şer ne gêhêstibu wur, ne dihate aqilê tu kesî ermenî wê wextekî şeva zivistanê êriş bike ser bajarê Xocalîyê û gellên am û tam qetlîyam bikin. Her der bi berfa sipî hatibu xemilandin.

Roja 25-ê şeva şûbatê, derbasî 26-a bunê bi harîkarîya korpûsa tangên û topên rusaye 366-a eskeranva êrişî bajarê Xocalîyê kirin û jin-zarok, kal-pîr, keç-xortên dest vala hatin qetlîyam kirin. Yê dîl ketî hê jî tu agahî jê tunene, yê ku revîbûn daristanê bi serma şehîd ketibûn.

Hinek xwe gîhandibun gundan û silamet mabun. Lê miqabin wê şevê faşîstên ermenî 613 mrov qetl kiribûn, kîjanî ku ji wana 63 kes zarok, 106 kes jin, 70 kes kal û pîrbûn. 8 malbet bi temamî hatine tunekirin, 25 zarok dê û bavên xwe unda kirine, 130 zarok hinek bavên xwe, hinek jî daykên xwe unda kirine. 487 mirov kîjanîku ji wana 76 zarok giran brîndar bibûn. 1275 mrov dîl birine, 150 mirov undaye.

Hine kesên ji Xocalîyê saxin, agahî didin wekî, pîrranîyê gellên Xocalîyê azerî û kurd bune û serkarê dewleta Azerbaycanêye wî çaxî, Ayaz Mutellîbov bi zane Xocalî bê parastin hiştine û bona wê jî bû sedemê qetlîyamê. Heya hatina Hêyder Elîyêve hertim zindî, tu kes pîrsa Xocalîyê dernedixiste rojevê, wextê Hêyder Elîyêve hertim zindî hat ser kar, bajarê Xocalî wek bajarê şhîda nav kir û buyerên Xocalîyê derxiste rojeva Azerbaycanê û cîhanê. We rojê, 26-ê şûbatê çawa roja komkûjîyê elam kir. Her sal gellên Azerbaycanê, 26-ê şûbatê wek roja komkûjîyê derbas dikin û dengên xwe digîhî-nine cîhanê, wekî gelên cîhanê bizanibin ermenî çi şepûk anîne sere gelên Azerbaycanê pîranî sere gelên azerî û kurd. Daxwazîya me ewe wekî, rewşenbîrên me wek Çeto Omerî bên Azerbaycanê, agahî hildin, ji van buyaran agahdarbin û agahîyê bidine sazîyên gelên me wusa jî sazîyên cîhanê, wekî nijatparêzên ermenî li Ermenîstanê, Laçînê, Kelbecerê, Kubatliyê, Cebrailê çi şepûk anîne serê gelên Azerbaycanê û gelên kurd.

Amadekar: Tahir Silêman

Kimliyindən asılı olmayaraq, hər bir Azərbaycan vətəndaşı harada olmağından asılı olmayaraq faciələrimizi, ələlxüsüs Xocalı faciəsini dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıdır!

Xocalı soyqırımını Kürdüstanın Ərbil şəhərində keçirilən konfranslarda qaldırılıb

Kürdüstan bölgəsinin Səlahəddin universitetinin rektoru Əhməd Dzeyinin rəhbərliyi ilə "Osmanlı dönəmində Yaxın Şərqi və Kürdüstanın siyasi durumu" mövzusunda 17 ölkənin iştirakı ilə keçirilən konfransa Azərbaycandan beş nəfərlik nümayəndə heyəti də dəvət olunmuşdur.

İkinci olaraq türkmən Yazıçılar birliyinin sədri və "Yurd" dergisinin baş yazarı, sabiq türkmən millət vekili Əsəd Ərbil, Ərbil

tərəfdəkiləri faciələri, ələl xüsüs Xocalı soyqırımını məsələsini gündəmə qoyun. Əvvəlcə onlar tərəddüd etdilər və dedilər ki, bu gündəlikdə yoxdur. Amma mən təkid etdim, Xocalı ilə bağlı apardığımız kitabları, şəkilləri göstərdik. Dedik ki, Səddam Hüseyin kimyəvi silahla insanları kütləvi şəkildə qırıb. Ermənilər isə qırmaqdan əlavə insanların gözlerini çıxarıblar, başlarının dərisini soyublar. Yəni bunlar daha dəhşətlidir. Xocalı azəri türkləri ilə bərabər kürdlər də olub.

Yeni təkidlə məsələni gündəliyə saldım. XIX əsrdən ermənilərin Qarabağa gətirilməsi, 1915-ci illərdə erməni-türk müharibəsi dövründə camaatın Qərbi Azərbaycandan məcburi İrana mühacirət olunması, Sovet hökuməti dövründə qayıtması, 1937-ci ildə kürdlərin Orta Asiya və Qazaxıstana sürgün olunması, 1947-ci ildə azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycandan kütləvi şəkildə deportasiya edilməsi, Dərələyəz, Zəngəzur mahalının boşaldılması məsələlərini tarixi faktlarla gündəmə gətirdim. Xocalı məsələsinə geniş yer verərək orada olan hadisələri, əlimizdə olan məlumatları çatdırdım. Apre-

qeyd etdi ki, bu tarixi bir mövzudur, siyasi mövzu deyil. Dedim o halda icazə verin xaricdən gələn jurnalistlərlə mətbuat konfransı keçirim. Biz Xocalı ilə bağlı əlimizdə

məlumat verdik, onlara əlimizdə olan vəraqələr payladım. Ayın 20-də mən məsələni Kürdüstan parlamentinin gündəminə qoymağa çalışdım. Lakin Siyasi Bürodan bizə bildirdilər ki, biz Kürdüstan Hökuməti olaraq dəfələrlə Azərbaycan hökuməti ilə diplomatik əlaqələrə girməyə çalışsaq da, bu məsələ hələ də baş tutmayıb. Dedilər 50-yə yaxın ölkənin səfirliyi,

şəhərində Yazıçılar Birliyinin konfransında iştirak etmək üçün bizi dəvət etdi. Mövzu "Hələbçədə, Balisanda kürdlərin, türkmənlərin Səddam Hüseyin tərəfindən kimyəvi silahlarla soyqırımı məruz qalması" mövzusunda, yaxşı yazarlara təqdimat keçiriləcəkdi. Əsəd Ərbil başda olmaqla türkmən və kürd şair və yazıçıları bizi dəvət etdilər və biz konfransa getdik. Yazıçılar Birliyinin konfransında, mən cəhd etdim ki, ermənilərin 1992-ci ildə Azərbaycanda yaşayan türklərə, kürdlərə qarşı

lin 16-da Səlahəddin Universitetində 17 dövlətdən gələn qonaqların iştirak etdiyi konfransda mən Xocalı məsələsini qaldırmaq istədim. Bu zaman konfrans rəhbərliyi

olan 300-400-ə qədər şəkilləri, fakt olaraq çıxartdıq və xaricdən gələn jurnalistlərə təqdim edərək başa saldıq ki, belə bir hadisə baş verib. 50-dən artıq xarici jurnalistə 20 yanvar hadisələrini, Qarabağ hadisələrində partladılmış avtobusları, Bakı met-

konsulluğu Kürdüstan bölgəsində var. Lakin təəssüflər olsun ki, Azərbaycan hökuməti soyqırımıyla bağlı bizə müraciət etməyib. Ona görə də məsələni Kürdüstan parlamentinə qoya bilmərik. Bu, qanundan kənarıdır. Türkiyənin Ərbildəki konsulunun

rosundakı terror aktını əks etdirən şəkillər payladım. Onlarda böyük maraq oyandı və dedilər ki, niyə Azərbaycan hökuməti və diasporası bu məlumatları bizlərə çatdırmır, bizimlə əlaqə saxlamır? Mən də onlardan xahiş etdim ki, siz də konfrans rəhbərliyinə deyiniz, Xocalı soyqırımını məsələsini gündəliyə salarsa, biz konfrans iştirakçılarına Xocalı məsələsini şərh edərək. Xaricdən gələn jurnalistlərlə yerli jurnalistlər gedib konfrans rəhbərliyindən xahiş etdilər və bu məsələnin gündəliyə qoyulmasının razılığını aldıq.

Konfrans qabağı biz Xocalı, Qarabağ, 20 yanvarla bağlı 400-dən artıq şəkil və məlumatlar payladım. Ondən sonra mən Xocalı soyqırımını ilə bağlı, Azərbaycanla bağlı geniş çıxış etdim. Çıxışım böyük alqışlarla qarşılandı. Bundan sonra müxtəlif siyasi partiyalarla görüşdük və Azərbaycanın başına gətirilən hadisələri gündəmə gətirdik. Mən universitetin tarix və ədəbiyyat fakültəsində də müəllim və tələbələrle qarşısında seminar keçirdik, tarixi hadisələr, başımıza gələn bəlalər haqqında

müavini İbrahim bəylə görüşdük. O da dedi ki, Xocalı məsələsinin qaldırılması çox yaxşı oldu. Əgər burada Azərbaycan səfirliyi olarsa biz bu məsələni daha qabarıq şəkildə gündəmə gətirə bilərik. Beləliklə biz Azərbaycanla bağlı beş konfrans və seminar keçirdik. Türkmən Yazıçılar Birliyində, Türkmən Mədəniyyət Mərkəzində olduq, Molla Musa Bərzaninin məzarını ziyarət etdik". Tahir Süleyman onu da vurğuladı ki, "Diplomat" qəzetinin idarə heyəti adından İraqda Azərbaycan səfirliyinin açılması üçün ölkə prezidenti İlham Əliyev cənablarına iki dəfə müraciət ediblər, lakin Xarici İşlər nazirliyinin verdiyi cavab sabitliyin olmamasıdır.

Azərbaycanın İraqda səfirliyinin açılması haqqında 2010-cu il noyabrın 12-də prezident İlham Əliyevin sərəncamı var. Lakin nədənsə, bu sərəncam indiyə qədər icra olunmayıb. Ermənistanın səfirliyi isə on illərdir İraqda fəaliyyət göstərir. Arzu edirik ki, yaxın zamanlarda Azərbaycanın da səfirliyi Kürdüstan bölgəsində fəaliyyət göstərsin.

Kimliyindən asılı olmayaraq, hər bir Azərbaycan vətəndaşı harada olmağından asılı olmayaraq faciələrimizi, ələlxüsüs Xocalı faciəsini dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıdır!

Kürdüstan muxtariyyətində Azərbaycan söhbəti...

Xocalı faciəsi Ərbil şəhərində anıldı; müxbirimiz Şimali İraqdan yazır...

Azərbaycandan Şimali İraqın Kürdüstan muxtariyyətinin paytaxtı Ərbil şəhərinə gedən 5 nəfərlik nümayəndə heyəti artıq bu ölkəyə çatıb. Məlum olduğu kimi, "Diplomat" qəzetinin baş redaktoru Tahir Süleymanın təşəbbüsü ilə 5 nəfərlik nümayəndə heyəti Səlahəddin Universitetində keçiriləcək "Osmanlı imperiyası dövründə Yaxın Şərqdə ictimai-siyasi vəziyyət" mövzusunda konfransda iştirak etməyə dəvət olunublar.

Heyətdə təşkilatçıların dəvətini qəbul edən "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı Emil Salamoğlu da var. Nümayəndə heyətinin Ərbildə yaşayan kürd və türkmən ziyalıları, eləcə də hökumət təmsilçiləri, ədiblərlə görüşləri

lar. Yalnız şübhələndikləri adamları saxlayırlar. Ərbil İraqın ən sabit bölgəsidir. Ona görə də başqa əyalətlərdən Ərbilə axın var. Şəhərdə tikinti bumu yaşanır. Hər yerdə binalar inşa edilir, parklar salınır. Türkiyə mətbuatının da yazdığı kimi, görünən budur ki, Ərbil gəlməkdə olan yüksək səviyyəli bir paytaxtdır.

Nümayəndə heyəti aprelin 14-də Ərbil şəhərində təşkil olunmuş Kürdüstan Yazıçılar Birliyinin tədbirində iştirak edib. Tahir Süleymanın təşəbbüsü ilə proqramda olmayan Xocalı faciəsi ilə bağlı mövzu gündəmə salınıb və çıxışçıların sırasında T.Süleyman Xocalı faciəsində ermənilərin başımıza gətirdiyi

fəlakətləri konfrans iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Türkmən Yazarlar Birliyinin sədri Əsəd Ərbil və İdarə Heyətinin üzvü Riyaz Dəmirçi də konfransda dəvət əsasında iştirak ediblər. Tədbirin əsas məqsədi Səddam Hüseynin hakimiyyəti dövründə kütləvi qırğına məruz qalan hələbcəyə dair bədii əsər yazan ədiblərin mükafatlandırılması olub.

Konfransda ölkənin mədəniyyət naziri Doktor Kava Mahmud və Ərbil valisi Nevzad Hadi iştirak ediblər.

Mərasim Hələbcə və Xocalı qətləmə qurbanlarının bir

Xatın, nə də Sonqimidir. Xocalı faciəsi daha ağır və dözülməz olub. Bu ağır yaddaşımızdan heç vaxt silinə bilməz".

T.Süleyman Xocalı soyqırımında qətlə yetirilənlərin statistikasını açıqlayıb və vurğulayıb ki, bu dəhşətli faciə haqda bütün dünya məlumatlı olmalıdır: "Xocalıda 623 nəfər həlak olub, 8 ailə tam məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini itirib. 230 uşaq bir valideynini itirib.

1275 nəfər əsir götürülüb. Xocalıya 5 milyard manat ziyan dəyib. İnsanlarımızı zülm olunub. Körpələr, yaşlılar, qadınlar amansızlıqla qətlə yetirilib.

nəzərdə tutulur.

Bu görüşlərdən əlavə, müxbirimiz Şimali İraqda ictimai-siyasi vəziyyət haqda reportajlar da hazırlayır. Reportajlarımızın bölgə ilə bağlı ilkin təəssüratları belədir:

"Şimali İraqın sərhəd qapısından şəhər mərkəzinə qədər yoxlanış məntəqələrində əli silahlı polislər şəhərə daxil olan hər kəsə nəzarət edir. Şəhərin giriş-çıxışında hər bir maşın yoxlanılır, maşındakı şübhəli sərnişinlərin pasportlarına baxılır. Burada deyilir ki, polislər terrorçuları bir baxışdan tanıyır-

dəqiqlik sükutla yad edilməsi ilə başlayıb. Hələbcə qətləmə ilə bağlı Ərbil valisi və başqa yetkililər çıxış ediblər.

Daha sonra Tahir Süleymana söz verilib. Azərbaycan mediasında birmənalı qarşılanmayan T.Süleyman "Yeni Müsavat" müxbirinin birbaşa müşahidəsi olan konfransda erməni faşistlərinin Xocalıda azərbaycanlıların başına gətirdiyi müsibətlərdən, vəhşiliklərdən söz açıb. Qeyd edib ki, illər keçdikcə bizi göynədəcək bu faciə xalqımızın yaddaşından silinməyəcək:

"Əksinə, xalqımıza daha dözümlü olmağa, erməni şovinizminə qarşı mətin mübarizə aparmağa səbəb olacaq. Xocalı faciəsi nə Hələpcə, nə

Nə yaxşı ki, Çingiz Mustafayev kimi oğullar həyatlarını təhlükəyə ataraq bu hadisələri çəkib bütün bəşəriyyətə çatdırıblar. Xocalı bizim sağalmaz yaramız, ana-bacılarımızın ah-nələsi, körpələrimizin göz yaşlarıdır". T.Süleymanın çıxışına görə konfrans iştirakçıları ayağa qalxaraq alqışlayıblar. Konfransdan sonra onlar Xocalı hadisəsinin Ş.İraq ictimaiyyətinə lazımı şəkildə çatdırılmamasından şikayətləniblər. Yekunda Ş.İraqın mədəniyyət naziri və Ərbil valisi Hələbcə mövzusunda yazan bədii əsərlərin qaliblərini mükafatlandırılıb.

Emil SALAMOĞLU,
musavat.com
"Diplomat" qəzetinin
240-cı sayından

Xocalı soyqırımının bünövrəsi erməni daşnaklar tərəfindən 1897-ci ildə Xanasorda 40000 kürd və türk xalqlarının qətli ilə başlayaraq, Qərbi Azərbaycanda, Qarabağda, Naxçivanda, Bakı və ətraf rayonlarda və sonda 26 fevral Xocalı soyqırımına qədər gəlib çatmışdır

Kürd yoxsa Erməni Soyqırımı; Fərziyyələr və Həqiqətlər

Hərdən biz ata-babalarımızın nəsi-hətlərini unuduruq, özü də tez unuduruq. Babam Kürd Musa, ömrünün sonuna-yəni 115 yaşına qədər Qərbi Azərbaycanın Vedibasar əyalətində yaşamışdır. O, hər zaman ermənilərin müxənnət olduqlarından danışardı və bizə tövsiyəsi də o olardı ki, ermənilərə etibar etməyin. Çünki, onlar fürsət düşən kimi, öz pis

məsələsində çox da əhəmiyyətli olmayan bir problemi (demoqrafik ağırlığına görə) önə çıxarır çünki, "tarix boyunca ermənilərlə kürdlər anlaşmamışlar və 1915 –ci ildə erməniləri osmanlılarla birlikdə kürdlər də soyqırma məruz qoyublar".

İlk olaraq, yalnız kompleks bir problem olan erməni - kürd əlaqələri və problem-

komitəsi köhnə başçısı , Ermənistan Kommunist Partiyası köhnə I katibi - AM).

"-Hörmətli Stepan Bogosyan!... Məqalədən ortaya çıxan budur ki , Xanasor hərəketi erməni millətinin yaddaşında qorunduğu kimi reallaşmamış . Bununla nə demək istəyirsiniz? "Ey ermənilər, əgər indiyə qədər erməni fədailərinin (Hayduk silahlarını qadın və uşaqlara doğrultmadıqlarını və güllələmədiklərini zənn edirsinizsə yanılırsız. Güllələdim ! Həm də necə güllələdimmi demək istəyirsiniz ? Bunumu göstərmək istəyirsiniz? Xalqın gözündə fədailərin əziz xatirəsini alçalmaqımı istəyirsiniz? "- Bu məktub " Յայւորիւնը "(" erməni aryanlar " , № 63 , 64, Oktyabr , 2005) qəzetində və daha sonra " ՅԱՅԱՐԻՒԿԱԿԱԼՉ "(" Zovarmari – Ermənilərin səsi ") saytında nəşr olundu.

Vazgen Kazaryanın söz açdığı Xanasor hərəketi haqqında ermənilərin "narıland.com "saytından oxuyuruq: (Xatırladım ki, bu hərəkatı ermənilər müqəddəs hərəkat hesab edirlər N. Ə.)

" Xanasor hərəketi 25-27 İyul 1897 " başlığı altında belə yazılıb: " Xanasor hərəketi erməni döyüşçülərindən ibarət olmuşdur. Bu hərəkatın məqsədi Mazrik Kürd Tayfaları İttifaqını məhv etmək idi. Bu hərəkat Daşnak Partiyası tərəfindən yaradılmışdır. Onların məqsədi bu tayfanın döyüş gücünü məhv etmək və intiqam almaq idi və onlar kürdlərdən intiqam aldılar. (Nəyin intiqamını görəsən? N.Ə) 25 İyul 1897-ci ildə səhərə yaxın vaxtda 250 (başqa qaynaqlara görə, 150-300 arası) döyüşçülərlə bir basqınla Mazrik Kürd Aşiretinə hücum etdilər və zəfər qazandılar

. Məqalədə isə yalnız 25 inansın öldürüldüyü yazılıb. (başqa qaynaqlara görə -20). Bu ortaya çıxan sayı tərəflərin döyüşdə verdikləri itkin sayı deyil . Ayrıca məqalədə izah edildiyinə görə iki erməni keşiş də silahlı qruplarla birlikdə bu hərəkətə qatılmışdır. Xanasora edilən hücumun 1915-ci il hadisələrindən 18 il əvvəl icra edildiyinə diqqət yetirək. 1915-ci ilə gəldiyində kürdlərin yeni bir Xanasor qisası quruplaşdığına yetişdiyini də anlamaq lazımdır. Ermənilərə qarşı nifrət səbəbi olan, erməni fədailərinin hərə-kətlərinin xatirələrindən gücünü almış bu kürdlərin bir hissəsinin ermənilərə qarşı cəzalandırma əməliyyatlarında iştirak etmiş ola biləcəkləri qəbul edilə bilər. Xanasor hərəketi erməni hərbiçilər tərəfindən edilən tək qanlı hücum deyil Ermənilərin onlarla belə hücumları olmuşdur, lakin Osmanlı hokuməti əhəmiyyət verməmişdir.

Sərhat bölgəsində bir Yezidi Kürd də zamanında mənə buna bənzər bir hadisə söyləmişdir. 1915 –ci il hadisələrindən sonra qaçqın olaraq 1918-ci ildə yaxın qohumlarıyla birlikdə Ermənistandakı Kürd kəndimiz Pampada məskunlaşmışdır. Onun dediyinə görə, kürd kəndi Sorkuli (yüzlərlə evə sahib böyük bir kənd) eyni şəkildə bir gecədə yox edilmiş əhalisi qətlə yetirilmişdir. Gecə vaxtı kəndə hücum edən ermənilər kəndin bütün sakinlərini qətlə yetirmişlər və kəndə od vurub yandırmışlar.

O zaman qətlə yetirilmiş kürdlərin fotoskillərini çəkəcək və ya hadisələri detallarıyla yazacaq olan kəslər yox idi. Bu

əməllərini həyata keçirəcəklər.

Mən ona qədər erməni-müsəlman davası görmüşəm. "İtlə yoldaş olanın zopası əlində olmalıdır", deyə bizə nəsihət verərdi. Son günlərdə erməni soyqırımında əhəmiyyətli rol aldığı iddia edilən kürdlər və bu rol səbəbiylə kürdlər tərəfindən ermənilərdən istənilən üzrlər danışılmaqdadır. Görəsən, Xocalı, Xanasor, Sorkuli və bu kimi yüzlərlə şəhər və kəndlərdə aparılan soyqırımınlar üçün erməni daşnakları nə vaxt üzr istəyərək soyqırım iddialarından əl çəkəcəklər. 1915-ci ildə yaşanan acı hadisələrlə üzləşmək nə qədər lazımdırsa , kürdlərin də bütünlüklə olaraq bu qırğında iştirak etmədiklərini söyləmək və müdafiə etmək də bir o qədər əhəmiyyət ifadə etməkdədir. Bu mövzu ilə əlaqədar araşdırmaçı -yazar və dilçilik mütəxəssisi Mamostə Əziz Cəvonun keçdiyimiz aylarda rusca nəşr olunmuş məqaləsindən bəzi məqamları dərc etməyimizi məqsəduyğun hesab etdik.

Doğruları görmək lazımdır ... - Eziz Cəvo

Modest Kolerovun "Yeni partlama nöqtələri: Kürdistan, Qarabağ və Rusiya" başlıqlı məqaləsi içində yaşadığımız dövrdəki dünya siyasətinin bir sıra aktual mövzularına öz prizmasından baxır. Məqalənin yazarının təqdim etdiyi, eyni müddət içərisində yaşanan bu problemlərin strateji və geosiyasi istiqamətlərinin analizlərini özünəməxsus şəkildə təhlil edir.

M. Kolerov deyir ki: " ... Ermənistanın geosiyasi zəifliyi və kürdlərin dövlətin səhnəsinə çıxmaları , obyektiv olaraq bir dəfə daha erməni siyasətində , zəmanət sistemləri arasında - əsgəri olaraq Kollektiv Təhlükəsizlik Razılaşması Təşkilatında , siyasi olaraq da ABŞ və NATO da - sağlam seçki edə bilmə problemini deyil, amma Dağlıq Qarabağın idarəsi

ləri haqqında deyil , eyni zamanda Osmanlı İmperatorluğunda yaşamış digər millətlərin əlaqələri və problemləri haqqında da belə ayaqüstü bir şey söyləmək gereksizdir. Bu mövzular xüsusi diqqət tələb edir. İkincisi M. Kolerovun ən sonunda dövlətləşmə yoluna girmiş Kürdlərin guya erməniləri soyqırma məruz qoymaları fikri tamami ilə yanlış və absurdur.

Başda deyilməsi lazım olan; yunanlıların , kürdlərin , assurilər və Osmanlı İmperatorluğunda yaşayan türk olmayan digər millətlərin soyqırımlarından olduğu kimi erməni soyqırımının da bu dövlətin siyasətinin bir nəticəsi olduğudur. Soyqırım , bir dövlətin öz vətəndaşlarından bir seqmentə və ya başqa ölkədəki insanlara qarşı tətbiq məhv siyasətidir. Soyqırım termini , nəticələri nə qədər trajik olursa-olsun , dövlət statusunda olmayan millətlər və dini icmalar arasında baş verən qarşıdurmalar üçün istifadə edilə bilməz və onlar üçün etibarlı ola bilməz . Və Osmanlı İmperatorluğunda , kürdlər və ermənilər arasındakı qarşıdurmaların nəticəsi də tragik olmuşdur. Bunu inkar etmək mümkün deyil. Amma soyqırım tamamilə fərqli bir hadisədir . Məqsədi bir milləti və ya dini bir birliyi tamamilə məhv etmək istəyi olan bir dövlət siyasətidir.

Xainlər və günahkarlar öz xalqlarından deyildirlər! Kürdlər bu günə qədər davam etdirilən soyqırım siyasətinə qurban edilmişdir və xainlərin işlədikləri cinayətlər səbəbiylə bütün xalqın cinayət məsuliyyətinə cəlb heç bir dayağının ola bilməyəcəyi kimi ermənilərdə bu iddialarının əsası və dayağı yoxdur.

Bir də tarixi həqiqətlərə müraciət edək. Ən başda, Vazgen Kazaryanın məşhur erməni alimi Stepan Boqosyana yazdığı məktuba baxaq. (S. Boqosyan - alim, Sovet Ermənistanı Radio- TV nəşrləri

... Basqın 27 İyulda sona çatdı " .

Bu məqalədə döyüşçülərin əsas olaraq tayfanın kişilərini öldürdüklerini qadın və uşaqlara isə toxunmadıkları yazılır. Amma silahlıların döyüş taktikalarını azca da olsa bilən anlayır ki, ani bir hücumda , hələ ortalıq aydınlanmadan səhərə yaxın, insanın çoxu yuxudaykən bu hücum edilibsə , kişilərin harada , yaşlı qadın və uşaqların harada olduqlarını bilməyin mümkün ola bilməyəcəyini anlar. Bu üç günlük müharibənin sonunda Mazrik Kürd Aşireti bütünlüklə qətlə yetirilmiş, 40.000 qədər insan öldürülmüşdür (bax: <http://www.aztagdaily.com/archives/22143> 40.000 insan öldü)

siyasət bu gün də icra edilməkdə və yenə kimsədən bir səs çıxmır. Kürd xalqı etmədiyi şeylər üzündən günahkar göstərilmə siyasətinin , haqsızlığının və əxlaqsızlığının qurbanı olmuşdur. Kürdlər , Osmanlı Dövlət mexanizmində silah vəzifəsi görmüş bu xainləri günahkar elan etmiş olmalarına baxmayaraq, ermənilər qanlı "Xanasor qətləminin" ildönümünü "zəfər günü " kimi, bir bayram kimi qeyd edir və bu hücumla həsr edilən mahnı və marşları oxuyurlar. Erməni siyasi liderləri bu qanlı və faciəli hadisəni tərifləmə və ucaltma fikirlərindən bu günə qədər əl çəkməyiblər.

Şəhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

ERMƏNİLƏRİN "DƏNİZDƏN DƏNİZƏ" ERMƏNİSTAN XÜLYASINI GÖZÜNDƏ QOYAN İSMAYIL AĞA SİMKO

İran Hökumətinin xaincəsinə öldürdüğü İsmayıl Ağa Sımkonun ölümündən 80 il keçdi.

1880-ci ildə böyük inqilabi hərəkatə başlayan Şeyx Ubeydulla inqilabının yatırılmasından sonra İran Kürdüstanında, əşirət rəisi və dərəbəylərinin rəhbərliyində siyasi və milli məqsədlərlə başlayan hərəkat demək olar ki, sona yetdi.

oğlu Cəfər ağanı Təbrizə dəvət etdi. Yaxşı niyyətli və Qurana inamı olan Cəfər ağa dayısı Mirzə və altı qoruyucusu ilə birlikdə Təbrizə gedir və ilk öncə yaxşı qarşılanır.

O vaxtlar Qafqazlarda ermənilər rus havadarlarının köməyi ilə Türkiyə, İrəvan və Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində və eləcə də Şaumyanın və Mikoyanın planları əsasında Bakıda Azərbaycanlıların soyqırımına başlamışdılar. Onların planlarına görə, bu günkü işğal olunmuş ərazilər, Zəngəzur, Naxçıvan, Gəncə, Qazax, Tovuz, bir sözlə, Kürə qədər olan ərazilər, Bakı və Bakı ətrafı ərazilər onlar tərəfindən soyqırım aparılaraq işğal olunmalıydı.

Nizamül-Səltənə 1915-ci ildə Türkiyədə kürdlər tərəfindən burunları ovularaq geri qayıdan ermənilərin asayışı pozmalarının qarşısını almağa və xalqın güvənliyini saxlamaq işini Cəfər ağaya həvalə etmək istədiyini bildirir. Əl altından isə onu öldürməyin planını hazırlayırdı. Məsələ ilə

bağlı planı həyata keçirməkdən ötrü bura gəlişinin ertəsi günü Cəfər ağa Nizamül-Səltənə ilə görüşmək məqsədilə valiyə aid olan qonaq evinə göndərilir. Ancaq onun öldürülməsi üçün qonaq evinin çevrəsinə tapşırıqla lazımi pusqular qurulmuş, silahlı adamlar uyğun yerlərdə yerləşdirilmişdi.

Cəfər ağa hər şeydən xəbərsiz qonaq evinə gəlir və Qaracadağlı Məhməd Hüseyn xan Zərhami və adamları tərəfindən yaylım atəşinə tutularaq öldürülür. Cəfər ağanın adamları silah səsinə hadisə yerinə gəlirlər. Cəsədin aparılmasının qeyri-mümkün olduğunu görüb canlarını qurtarmaq üçün vuruşurlar və iki ölü verərək Urug kəndində düşmənlə qarşı-qarşıya gəlirlər. Bu beş kürd qəhrəmanı çətin bir döyüş sonunda bir neçə əsgər öldürərək onların atlarına minir və Kürdüstana dönməyi bacarırlar.

Cəfər ağanın bu şəkildə tələyə salınıb öldürülməsi Məhməd ağa və oğlu İsmayıl ağa Sımkonu dərinlən hiddətləndirdi. Bunun sonucunu İran dövlətinə qarşı mübarizə aparmaq, İran hökumətinin Kürdüstanın bu bölgəsindəki hökumranlığına son verib öz idarəçiliyinə keçirmək qərarına gəlir.

İsmayıl ağa Sımko başqa siyasətçilər kimi istək və arzularını

gerçəkləşdirmək üçün bir-birlərinə düşmən olan Türk və İran dövlətləri arasındakı münaqişədən yararlanmışdır. O vaxtlar Osmanlı İran sərhədlərini müəyyənləşdirmək üçün təyin edilmiş komissiya fəaliyyət göstərirdi. BMT-nin qərarına görə, Qotol (Qopur) dərəsi və ətrafı İranda, Şikak əşirətlərinin hakimiyyəti altında olan ərazini Osmanlı dövləti qəbul etmək istəmirdi. Sımko bu anlaşılmamlıqdan yararlanaraq o ərazilərə əl qoyub öz hökmü altına aldı və dövlət elan etdi.

İsmayıl ağanı öldürmək planları

Sımko İran dövləti qarşısındakı mövqeyini bildirdikdən sonra silahlı qüvvə toplamaqla, bölgə üzərindəki hökumranlığını göstərdi.

Azərbaycan valisi Mükərrəmül-Məlik Sımko ilə müharibə etməyin çıxış yolu olmadığı düşüncəsiylə onu xaincəsinə öldürmə planlarını hazırlamağa başladı. Bir bomba şirniyat qutusu həcmində hazırlayaraq Xoydan xüsusi olaraq İsmayıl ağa adına göndərir. Hadisəni İsmayıl ağa belə nəql edir:

"Həyətdə oturmuşdum. Uşaqlar bir şirni qutusu gətirdilər. Nənələrinin onlar üçün göndərdiyini güman edərək həmənin içinə baxmaq istəyirlər. O anda Heydər Əroğluna Nizamül-Şucadan bir şirni qutusu göndərdiyini və açıqda partlayışdan öldüyünü eşitmişdim. Bir şübhə düşdü içimə. Uzağa götürün dedim. Uzaqlaşdırılarkən bir aydınlıq göründü gözümə. O saat oğlumu qucağıma alaraq özümü yerə atdım. Bomba partladı. Mən qurtuldum, ancaq qardaşım Əli və bir neçə adam öldü".

Mükərrəmül-Məlikin bu namərdliyinə görə, 1919-cu ildə İsmayıl ağa Sımko çalışmalarını daha gücləndirərək bölgəni dövlətin əlindən alır və öz hökmü altına salaraq daha da gücləndirdi. Təbriz-Urmiya yolunu tutub, gediş-gəlişi kəsdi. Hökumət yalnız Urmiya gölü üzərindən bölgə ilə əlaqə saxlaya bilirdi.

Erməni-Assuri ordusunun rəhbəri Mar Şəmunun Sımko tərəfindən öldürülməsi

I Dünya Müharibəsi və Türkiyədə ermənilərin Rus-İngilis-Alman-Yunan havadarları tərəfindən bir erməni dövlətinin qurulması planı üzrə ermənilər kütləvi qırğınlar törətdilər, bir milyondan artıq insanı qətlə yetirdilər. Bundan sonra 25 minlik rus-erməni-

assuri ordusu İran ərazisinə keçərək Səlməs, Urmiya və Xoy ətrafında yerləşdilər. Bunlar rus-türk müharibəsi zamanı Çar Rusiyası tərəfindən silahlandırılmışdılar. Amerikalı erməni milyonerlər də onlara arxa dururdular. Başqa bir tərəfdən onların ingilislərlə də əlaqələri vardı. Bu dövlətlər Səlməs, Urmiya və Həkkari arasında qalan ərazidə Erməni-Assuri dövləti qurmaq istəyirdilər. Hətta, Rusiya və İngiltərə kimi iki böyük dövlətin də bu planda barmaqları vardı. Məqsədləri Səlməs, Urmiya bölgəsi ilə Həkkari sərhəddi arasında özlərinə bağlı və Türkiyəyə qarşı bir dövlət qurmaq, sonra isə Van və Həkkarini də bu əraziyə qatmaq istəyirdilər. Bu hədəfə çatmaq məqsədiylə yüksək ingilis nümayəndəsi, assuri, erməni və kürd xalqları arasında bir birlik yaratmaq istəyirdi. Ancaq kürdləri belə bir plana razı salmadan erməni-assuri dövləti qurmaq ideyasını gerçəkləşdirə bilməyəcəklərini yaxşı bildirdilər.

Türkiyədən qovulmuş ermənilərlə assurilər Urmiya və Təbrizə tərəf qaçdıqları zaman qırğına və talana girişdilər. Yerli əhaliinin qırılanı qırıldı, qalanı isə canlarını qurtararaq içərilərə köçməyə

başladılar. Assurilərin rəhbəri Mar Şəmun, qərargahını Səlməs yaxınlığındakı Xosrov ağa qəsəbəsində qurdu və 25 minlik ordu ilə bölgədə ağalığ etmək fikrinə düşdü.

Ermənilərin və assurilərin bu bölgədə yerləşməsi Sımko ağanı narahat etməyə başladı. O, əl altından Azərbaycan bəylərindən, ağalarından kömək istədi. Lakin Sımko ağa bölgədə müstəqillik əldə etdiyindən şah Azərbaycandan ehtiyat edərək böyük bir gücü Azərbaycanda saxlayırdı.

ERMƏNİLƏRİN "DƏNİZDƏN DƏNİZƏ" ERMƏNİSTAN XÜLYASINI GÖZÜNDƏ QOYAN İSMAYIL AĞA SİMKO

Şeyx Ubeydulla, İsmayıl ağa hə-rakati şahın gözünü qorxutmuşdur. Neçə illəridi ki, Kürdüstanda ağalar baş qaldırmış və özlərini müstəqil elan etmişdilər. Lakin rusların, ingilislərin, ermənilərin Amerikadakı havadarları və İran, Türkiyə dövlətləri imkan vermirdilər ki, dünya dövlətləri Kürdüstanı tanınsınlar.

Ona görə İran şahı erməni və assurilərin rus və ingilis havadarlarının Kürdüstan və Azərbaycanda yerləşməsinə göz yumurdu. Ona görə ki, əsrlərdən bəri Kürdüstan inqilablar ocağı olmuşdur. İstər İran, istərsə də Türkiyə parçalanmış Kürdüstanın gücünü, birliyini dağıtmaq üçün həmin ərazilərdə ermənilərlə assurilərin yerləşməsinə göz yumurdular. Ancaq onlar düşünmürdülər ki, belə bir dövlətin qurulmasının aqibəti necə olacaqdır.

A. Kəsrəvi "İran Məşrutyyəti Tarixi" adlı kitabında bunları yazır:

"Erməni və Assuri ordusu Urmiya şəhərini asanca ələ keçirdi. Mar Şəmun bir qrup assuri və erməni ilə birlikdə Səlməsa doğru hərəkət etdi. Mar Şəmun İsmayıl ağanı yanıltmaq istəyirdi. İsmayıl ağaya xəbər göndərərək onunla bir yerdə görüşmələrini arzu etdiyini bildirdi. 1918-ci ilin fevral ayında Konəşarda görüşməyi qərara aldılar.

Mar Şəmun yanına silahlı 140 süvari və seçkin adamlar alaraq bir faytona minir və şərtləşdikləri gündə görüş yeri olan Konəşara gəldi".

Tədqimatçı və tarixçi yazar Ələddin Secadi "Kürd inqilabları(başqaldırılarında)" kitabında göstərir ki, çar Rusiyası, bu ölkədə bolşeviklərə qarşı əngəllər etmək istəyirdi. Bunun üçün üsyanlar ölkəsi olan Kürdüstanın bu bölgəsində yaşayan kürdlərin, ələlxüsus İsmayıl ağanın səsini söndürmək fikrindəydilər. Ruslar Mar Şəmunla danışıqlar apararaq bir anlaşma əldə etdilər: "Bu məmləkətdə İsmayıl ağa var. O, həm çarın, həm də Mar Şəmunun önündə bir əngəldir dedilər. Başlanğıcda kürdlərlə ermənilərin birlikdə bir hökumət qurmalarını əldə etmək məqsədilə Sımko ağa ilə görüşmələr etdilər. Ancaq həqiqətdə Sımkonu və kürdləri aradan çıxararaq doğrudan doğruya bir erməni və assuri dövləti qurmaq istəyirdilər".

Bu həqiqətə çox bənzəyirdi. Çünki, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Mar Şəmunun təlimli 25 min silahlısı var idi. Bunlar əsgəri ordunun komandası altında idi. Arxasında ingilislər və Rus çarının hər cür dəstəyi vardı.

I Dünya Müharibəsinin sonunda ölkədə olan şərait və durum

İsmayıl ağanın qüvvələri isə nə o dərəcədə təlimli, nə də disiplinə sahib idi. Təməldə əsirət qüvvələri birliyi idi. Ayrıca, ona arxa çıxıb silah və cəbhəxana baxımından yardım verən hər hansı bir dövlət də yox idi. Belə olunca Sımkonun ortadan qaldırılması ermənilər üçün bir içim su kimi asan olacaqdı.

İsmayıl ağa Sımko yaxşı bilirdi ki, erməni və assurilər Türkiyədə kürd bəy və ağalarını bir yerə yığaraq güya kürd dövləti qurmaq planlarını hazırlayırmışlar. Lakin, qəfildən xain ermənilər kürd bəylərini atəşə tutub hamısını güllələyirlər. Ancaq onlardan biri bayırda olduğu üçün atına minib xalqı xəbərdar edir. Beləliklə kürdlər Türkiyədə ermənilərin kökünü kəsir. Əslində isə ermənilər kürd bəy və ağalarını öldürərək, onların türklər tərəfindən qətl edildiyini yayaraq, onsuz da aralarında olan münaqişəni qızıdıraraq iki müsəlmanı bir-birinə qarşı saldıraraq qırdırmaq istəyirdilər. Bu məsələləri yaxşı bilən İsmayıl ağa Sımko hər adımını ölçüb-biçib, düşünülmüş şəkildə atırdı. Necə deyərlər, suyu üfləy-üfləyə içirdi.

Hətta, bir dəfə Sımkonun siyasətindən baş açma bilməyən bir kürd bəyi Sımkoğa qarşı çıxır. Onu başa düşən Sımko ona deyir: "Mən səni yaxşı başa düşürəm, narahat olma. Ata-babalarımızın qanı ilə suvarılmış bu müqəddəs torpaqların üstündə nəinki erməni dövlətinin qurulmasını, heç onların ayaq basmalarını da istəmirəm. Səbrli ol, nəticəni görəcəksən".

İsmayıl ağa Sımko ilə Mar Şəmun arasında keçən görüşmələr haqqında tarixçi və tədqiqatçı Ələddin Səcadi bunları yazır:

"İsmayıl ağa Mar Şəmunu padşahlar üçün hazırlanan rəsmi qayda ilə qarşılayır. Mar Şəmun dini liderlərin geydiklərə allı-şallı geyimlər içində gələcəkdə bir xalqın rəhbəri olacaq adam kimi, çevrə mühafizələri ilə zərli dörd atlı bir faytona minərək, dördü rus olan və faytonada oturmış vəziyyətdə üzləri qarşıya və yana baxan atlı yüksək rütbəli əsgərin ikisi Mar Şəmunun arxasında ayaq üstə gözləyirdi. Qılınca dəstəklərinə zümrüd və dəyərli mücəvərlərlə bəzədilmiş qılınclarını qınından çəkib əllərində tutmuşdular. Bu görkəm padşahlara yaraşan bir görkəm idi. Günəş şüaları düşəndə insan hey-rət içində qalırdı. Mar Şəmun bu biçimdə Teymur ağanın qonaq evinə endi".

Mar Şəmun görüş yerinə çatan vaxt İsmayıl Ağaya arxasında bir sıra adamlarla Konəşara gəldilər. Ancaq İsmayıl ağa daha qabaqcadan öz adamlarını Teymur ağanın imarətinə göndərmiş və evin əhatəsində özlərinə uyğun mövqə tutmuşlar.

Mar Şəmun oraya çatınca özü otağa keçib oturur və atlıları tam hazır bir vəziyyətdə eşikdə gözləyirdilər. Kəsrəvi bu haqda belə yazır:

"Bizim Mar Şəmun və Sımko görüşməsindən xəbərimiz yox idi. İsmayıl ağanın hadisə haqqında özünün söylədiyinə görə, Mar Şəmun "İndi Kürdüstan deyə adlandırılan bu ölkə bizim, bizim vətənimizmiş. Nə var ki, din Aləmi qarşı-qarşıya bizi bölmüş. İndi birləşməmiş gərəkdir. Ölkəmizi

ələ keçirib birlikdə yaşamağı. Ordu-muzu birləşdirsək siz də bizimlə olursanız TƏBRİZİ almaq bizim üçün çox asan olar". Çünki şimalda da rusların köməyi ilə Şaumyan və Mikoyanın rəhbərliyi altında Xəzərdən Qara dənizə, Diyarbəkirdən İran körfəzinə kimi bir federativ dövlət yaradacaqdı.

Sımko Mar Şəmunun planını öyrəndikdən sonra gülümsəyərək ona "düşünərəm" - dedi. Mar Şəmunu yola salmaq üçün onunla birlikdə bayıra çıxır. Mar Şəmun faytona minən zaman silah səsi eşidilir. **Bu səs istər**

Assuri lideri Mar Şəmun

Kürdüstanı, istərsə də Azərbaycanda ingilis rus havadarları olan erməni, assuri qırğınlarından qurtarır və ermənilərin dənizdən dənizə xülyasını alt üst edərək Lozanadakı erməni plankeşlərin planını alt-üst edir. Mar Şəmun yerə yıxılır. Şikəki silahlı gücləri dörd bir yandan Tıqranın və Mar Şəmunun atlı silahlılarına atəş açır və 100-ə qədər seçmə adamlarını öldürür. İsmayıl ağa həmin gün Çariyə dö-nür. Ertəsi gün səhər tezdən assur və erməni orduları İsmayıl ağaya qarşı hücum keçirlər. Ətraf kəndlərin əhalisini qətl edərək heç kimə aman vermirlər. İsmayıl ağa çətin bir qarşıdurmadan sonra Çariyə şəhərindən çıxmaq məcburiyyətində qalır.

Mar Şəmunun öldürülməsindən sonra xalq, xüsusilə Səlməsa və Urmiya ətrafındakı əhali erməni və assurilərin qanlı qırğınlarına hədəf oldu, çoxlu insan öldürüldü. Mar Şəmunla danışıqlara gedən zaman İsmayıl ağa Sımko Osmanlılardan və Təbrizdən yardım istəmişdi. Və o xəbərdar etmişdir ki, 25-000 nizami orduya qarşı vuruşar lakin bu bir çox əhəlinin kütləvi qırğınına səbəb ola bilər. İsmayıl ağa Sımkodan gözü qorxan şah imkan vermirdi ki, Azərbaycanda bir erkək quş da uçuşsun. Odur ki, Azərbaycandan heç bir yardım gəlmədi. Bir tərəfdən isə İran şahı o ərazilərdə bir erməni və assuri dövlətinin yaranmasının tərəfdarı idi. Ona görə erməni və assurilərə ingilislərin vasitəsilə yardım edirdi.

Amma İsmayıl ağa Sımko kürdlərdən ibarət silahlı dəstənin Türkiyədən

yardım gəlməyinə inanırdı. Türkiyədən gələn əsirət qüvvələri və eləcə də İraq Kürdüstanından Şeyx Mahmud Bərzənçi qüvvələri gec də olsa köməyə gəldi, erməni və assuri ordularına ağır zərbələr vuraraq məğlubiyyətə uğradılar. Ermənilər ingilis ordusuna sığınmaq üçün Sayınqəlaya çəkildilər. Mukriyani kürdləri arasında bu il "Çilo ili" olaraq adlandırıldı. Mar Şəmunun öldürülməsindən sonra Rzayidə yaşayan (Urmiya) tarixi yazıçı və tədqiqatçı Əli Dehqaninin dediyinə görə ermənilər və assurilər 109 gün Urmiya bölgəsində qətliaamlar etdilər. Uşaq, qadın, kişi demədən 140 min adamı öldürdülər. Kənd və qəsəbələri talan etdilər.

Yaxşı, Sımko heç bir səbəbi olmadan nə məqsədlə Mar Şəmunu öldürdü? Bu haqda müxtəlif fikirlər var. Bəzi tədqiqatçılar Sımkonun bu hərəkətini böyük səhv olaraq qiymətləndirdilər. Ancaq bir qism sənədlərə görə Sımko Rusiya və İngiltərənin dəstəyi ilə Mar Şəmunun belə böyük bir qüvvə ilə Kürdüstanın bu bölgəsində dövlət quracağına inanmışdır. Xüsusilə M.Şəmunun öldürülməsindən sonra liderliyə gətirilən Petros, Lozan konfransında Kürdüstanda assurilər üçün bir yerin təyin edilməsini istəyirdilər. Tipik Fələstində yəhudilərə yaradıldığı İsrail dövləti kimi. Və ya Leninlə Atatürkün razılışması ilə Araz boyu qədim Azərbaycan torpaqlarının İqdir, Ərzurum, Ağrı, Amasiya, Vana qədr yəni Araz Azərbaycan Cumhuriyyətinin bir hissəsinin Türkiyəyə verilməsinə qarşılıq Türkiyədən qovulmuş və qədim Azərbaycan torpaqlarında yeni qondarma Ermənistan respublikasının yaranması üçün şərait yaratdı və Musavat hökumətini bolşeviklərə təslim etdi.

İrənin adlı-sanlı yazarı və şairi Məliküm-Şüarəy Bahar "Siyasal Partilərin qısa tarixi" adlı kitabında belə yazır:

"Lozan" konfransında erməni Petros Londonun dəstəyi ilə assur və kəldanilərin ən köhnə millətlərindən olduqları, yurdlarının isə Mosuldan Osmanlı Kürdüstanından və İran Kürdüstanından Urmiyaya qədər olan ərazini onlara verilməsini, ayrıca özləri üçün bəliqli bir mərkəz və iqamətgahın verilməsini tələb edirdilər. Bununla birlikdə assurların İngiltərə və Rusiya üçün müxtəlif xidmətlər etdiklərinə və edəcəklərinə söz verirdilər. Türklərin yürütdükləri çabaların Mar Şəmunun öldürülməsində üzaq bir fikir yoxdur. Hər necə olursa-olsun Sımkonun bu planı İngiltərə və Rusiyanın Kürdüstanda və Cənubi Azərbaycanda bir assur - erməni dövləti qurmaq planını pozmuşdur. Cilo məsələsinin yatırılmasından sonra 1919 -cu ilin yazında Sımko bölgədəki gücünü artırmaq məqsədilə planlarını hazırladı. Təbriz Urmiya yolunu öz himayəsi altına aldı. 1919-cu ilin sonlarında Sipahandari Azam Azərbaycana vali təyin edildi. Sipahsalar Ziyad Devlə adında birini Urmiya hakimi olaraq göndərmişdir. O, Sımkoğa qarşı dirənməyə və öz müdafiəsini əldə etməyə çalışdı.

Araşdırıcı: Tahir SÜLEYMAN

**Əvvəli ötən saylarımızda
QAYBALI KƏNDİNİN ƏHVALATI
KAZAKLARLA ERMƏNİLƏRİN
ƏLBİR OLMAĞI VƏ
MÜSƏLMANLARA XƏYANƏTİ**

Yollar bağlı olduğundan altmış ədəd yüklü araba yığışib Ağdamda qalmışdı. Bu vəziyyətdən tənə gələn kirəkeşlər və əşya sahibləri divana şikayət etdilər. Divan məmurları həmin adamları Şuşaya qədər müşayiət etmək və sağ-salamat oraya çatdırmaq üçün bir dəstə kazak ayırdılar. Camaat pul toplayaraq iki yüz manat kazakların böyüyünə verdilər ki, bunun yüzü sənindir, yüzünü isə kazaklara payla ki, bu arabaları əmin-amanlıqla şəhərə çatdırsınlar. Ağdamın pristavı da bu arabaların və əşyaların sağ-salamat şəhərə çatdırılacağına söz verdi. Xülasə, kazaklar qabaqda, 40-50 araba isə bir-birinin ardınca düzülüb şəhərə yola düşdülər. Hər iki tərəfi hündür olan dərəyə bənzər bir yere çatarkən gördülər ki, hündür yerdə ermənilər səngər qurub dayanıblar. Kazakların böyüyü kazaklardan birini çağıraraq ona nəse deyib ermənilərin yanına göndərdi. Arabaçılar və əşya sahibləri şübhələnib, hərə bir gümana düşdü. Bir azdan kazak qayıtdı. Ermənilər isə hər tərəfdən qarışqa kimi qaynaşmağa başladılar. Onlar göyə və arabalara güllə ata-ata arabalara yaxın-

Mir Möhsün Nəvvab

halda peşman olarsan. Cəmsid kişi heç kəsi eşitmədi və öz nəfsinə qarşı çıxa

la birlikdə zir-zibilli müsəlman qaradaşlarımızın yolundan təmizləyəsiz ki, onlar rahat yaşaya bilsinlər.

Meydana yığışan camaat yuxarıda deyilən sözləri eşitək Həmidə xanımı ürəkdən alqışladılar. Hətta bəzi şəxslər bu sözlərin təsirindən kövrələrkən ağladı. Camaat cavab verdi ki, biz yeddi yaşından yetmiş yaşına kimi hamımız malımız və canımızla bu yolda mübarizə aparmağa hazırıq. O yolkəsənlər də öz layiqli cavablarını alacaqlar. Odur ki, siz narahətçilik keçirmədən öz məqamınıza qayıdın, Allah-təalanın köməyi ilə biz bu işlərin hamısına əncam çəkərik.

Həmidə xanım xeyriyyə məclisinə iki yüz manat nəqd pul və iki yüz pud un və arpa bağışlayıb ehtiramla öz kəndinə təşrif apardı. Allah ondan razı olsun.

**CƏNAB NƏCƏFQULU AĞANIN
DƏYİRMANINDA OLMUŞ ƏHVALAT**

Qalada get-gedə bahalıq artdığına görə Şuşa cavanları atlanaraq iki araba buğda götürüb Cavanşir Nəcəfqulu ağanın dəyirmanına gəldilər. İki araba buğda dəyirmanında üyüdüldükdən sonra ermənilər dəyirmanı hücum çəkərək zorla onu onlardan alıb aparmaq istədilər. Dəyirmanı iki-üç tufəngli müsəlman var idi. Onlar divarın dalından erməniləri gülləyə tutdular. Bir qədər atışmadan sonra

dedi ki, tufənglərinizi verin, gizlədim, sonra yenə özünüzə qaytararam.

Əks təqdirdə, ermənilər gəlib sizin tufənglərinizi görsələr, mənə də, sizi də öldürərlər. Məşədinin dörd oğlu var idi. Onlar atalarına dedilər ki, bu hiylədir, ermənin sözüne inanma. Tufənglərimizi versək bizi qıracaqlar.

Məşədi oğlanlarına acıqlanıb tufənglərin hamısını götürüb erməniyə verdi. Erməni tufəngləri apardıqdan sonra pusquda duran erməniləri çağırırdı. Onlar tökülüb əvvəlcə Məşədinin evini yandırdılar, sonra isə onun özünü, dörd oğlunu, ümumiyyətlə, südəmər uşağına qədər bütün külfətini işgəncə ilə öldürdülər. Ermənilər bu vəhşilikləri törədikdən övrət-uşağın dəhşətli çığırtiları bir-birinə qarışmışdı. Neçə nəfər cavan övrət və gəlinlər var idi. Onlar çığıraraq qaçmaq istəyərkən tutub xəncərlə doğrayırdılar. Xülasə, bu yırtıcı heyvanlara bənzəyən ermənilər Məşədinin iyirmiye qədər külfət üzvlərini doğram-doğram etdilər.

**Ey kaş müsəlmin hamısı baxəbər ola,
Bu zülməndən ki, ermənilər etdi intişar.
Ol tifi-biğünahları kinü zülm ilən
Etdilər parə cislərin cümlə tarimar.
Qoyun-quzu kimi başını cümlə kəsdilər,
Pamal oldu xakda ol cismi-pürfıkar.**

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

laşdırdılar. Vəziyyəti belə görə Qala əhlindən olan iki nəfər Məşədi Dadaş və Ağa İsmayıl arabada olan tufənglərini çıxarıb arabadan düşdülər və bir daşın dalına girərək ermənilərə atəş açmağa başladılar. Bu atəşi görə ermənilər irəli getməyə cürət etmədilər və geri çəkildilər. Arada bir az fürsət yaranan kimi arabaçıların bir parası geri, Ağdama tərəf qaçdılar. Kazakların arasında olan arabaçılar isə qaçmağa fürsət tapa bilmədilər. Amma bir para müsəlmanlar çeviklik edərək arabalara qoşulmuş atları açıb onlara minib qaçdılar. İçi dolu on dörd araba isə kazaklarla ermənilərin arasında qaldı. Ermənilər tökülüb həmin arabalarda olan şeyləri qarət etməyə başladılar. Onlar arabalarda olan qəndi və başqa əşyaları kazaklarla bölüşdürdülər. Qaçan adamlar araba və əşyalarla gəlib Ağdama çıxdılar. Müsəlmanlar əhvalatdan xəbərdar olan kimi xalq dəstə-dəstə yığışib danışırdılar ki, oranın pristavı bazara gəldi. Həmin saat ermənilər tərəfindən yolda qarət edilmiş 14 arabanın və əşyaların sahibi qalalı Məşədi Səlim adlı birisi pristavın yaxasından tutub dedi ki, qarət edilmiş 14 arabanın və əşyaların qiyməti qırx min manat eləyir. Mənim pullarımı verməlisən. Pristav gördü ki, ölmə məqamıdır. Dedi mənə öldürmə, bir kağız verərəm ki, mən sizə 40 min manat borcluyam. Cənab Cəfər bəy Vəzirzadə qol kağız almağa razı olmadı. Çünki sonra divana deyər ki, mənə öldürdülər, canımın qorxusundan verdim.

Pristav sözlə birtəhər onların əlindən çıxma bildi. İki gündən sonra orada qalan arabaları geri gətirdilər. O günün sabahısı Xankəndinin yaxınlığında ermənilər tökülüşüb qalalı Məşədi Bəşir adlı bir oğlanın 200 qaramalını apardılar.

Həmin günlərdə Qaladan olan Cəmsid adlı bir nəfər Xocalının ətrafında yol kənarında bir dükən açmışdı. Bağlardan satmaq üçün Qalaya gətirilən bəzi əşyaları o, ucuz qiymətə alaraq burada açdığı dükanda başqa yerlərdən gələn ermənilərə satırdı. Cəmsid kişinin övrət-uşağı da özü ilə birlikdə bu dükanda qalırdı. Müsəlmanlar onu məzəmmət edərək nəsihət verirdilər ki, sən müsəlmansan, tutduğun iş şəriətdən uzaqdır, bu dava vaxtı gördüyün işdən əl çək, əks

bilmədi. Çox keçmədi ermənilər bir gün tökülüb Cəmsid kişini və övrət-uşağını öldürdülər, gözəl bir qızını əsir götürdülər, dükanda olan malları isə qarət edərək dağıtdılar.

ƏLAVƏ: Yuxarıda göstərilən tarixdə qalalı Məlik Paşayev bir neçə ermənilərlə birlikdə altmış min manatlıq misi apararkən müsəlmanlar tərəfindən tutulub Ağdama aparılmışdır.

**ƏHMƏD BƏYİN QIZI HƏMİDƏ
XANIMIN ƏHVALATI**

Bu günlərdə Cavanşir Əhməd bəyin qızı Həmidə xanım bir dəstə atlılarla birlikdə böyük təmtəraqqla Ağdama gəldi. Ağdamın camaatı onu böyük hörmət və ehtiramla qarşılayaraq bir gözəl mənzilə yerləşdirdilər. Həmidə xanım cənab Cəfər bəyə bildirdi ki, millət xüsusunda camaata bir neçə söz demək istəyir. Cəfər bəy xeyriyyə məclisinin üzvlərinə buyurdu ki, bazar-dükənlərini bağlanıb camaatın böyük meydana toplaşması haqqında göstəriş versinlər. Camaat və əyanlar yavaş-yavaş böyük meydana toplaşdılar. Həmidə xanım Cəfər bəy ilə birlikdə hündür bir eyvana qalxdılar. Həmidə xanım üzünü Cəfər bəyə tutaraq onun buraya nə məqsədlə gəldiyini camaata çatdırmasını xahiş edir. Cəfər bəy uca səsle dedi ki, ey əyanlar və müsəlmanlar! Həmidə xanım zəhmət çəkib bu uzaq yolları gəlməkdə məqsədi aşağıdakılardan ibarətdir: Həmidə xanım buyurur ki, mən Qalada bizim qan qaradaşlarımızın çox zəhmət və əziyyət çəkdiqlərini eşitdim. Mənə məlum oldu ki, kəndlərdə yaşayan ermənilər yolları kəsərək camaatın Qalaya ərzaq və mal gətirməsinə, eləcə də dəyirmanı gətirməsinə mane olurlar. Buna görə də mən bütün sursatları ilə birlikdə iki yüz atlı toplayaraq onların köməyinə gəlmişəm. Mən bir övrət olsam da, müsəlman qaradaşlarımızın belə əziyyət çəkməsi gecə-gündüz mənə əziyyət verərək rahat buraxmırdı. Qaradaşlarımız Şuşada belə əziyyətlərə məruz qaldıqları halda biz burada rahat yeyib-içib, yata bilmərik. Mənə yaraşmaz ki, siz olan yerdə mən xalqımızın bu əziyyətdən qurtarılması üçün mübarizə aparam. Ona görə cənablarınızdan xahiş edirəm ki, siz də qüvvələr toplayıb mənim gətirdiyim atlılar-

ermənilər heç nə edə bilməyəcəklərinə əmin olub naümid geri qayıtdılar.

Malibəyli ilə Xankəndi arasında bir erməni qadını ilə uşağın öldürülməsini eşidən ermənilər ştaba üz qoydular. Ştabda bir az rus qoşunu var idi. Eyni zamanda ştabın yerləşdiyi ərazidə bir neçə

müsəlman və erməni ailələri yaşayırdı. Vəziyyətin gərginliyini görə müsəlman ailələri tez öz tufənglərini götürüb müharibəyə hazır vəziyyətdə dayandılar. Onların içərisində çoxlu külfəti olan Məşədi Zeynal adlı bir nəfər var idi. O, bir erməni ilə qonşuluqda yaşayırdı. Ermənilər tökülüb buraya gələrkən Məşədi Zeynalın erməni qonşusu onun yanına gəlib deyir ki, ermənilər sizi qırmağa gəliblər. Buna görə gəl sən öz övrətin, uşağınla bizim evə daşın, çünki mənim evimdə sizə heç kəs toxunmağa cəsarət etməz. Məşədi erməninin hiyləsinə inanıb bütün külfəti və əşyaları ilə erməninin evinə köçdü. Lakin Məşədinin uşaqları onların erməninin evinə köçməyinə razı deyildilər. Onlar köçdükdən sonra erməni Məşədiyə

**Bir zərrə rəhm yoxdu nəsarada et yəqin.
Et bir nəzarə tiffillərə eylə aşıkar.**

**Bir toxum əkdilər ki, çıxar rəstaxizədək
Hər şaxü bargi şüru şərrü nari-pürşərar.**

Məşədi Zeynalın ailəsini zülm və işgəncə ilə tamam öldürərək şəhid etdikdən sonra onun mallarını talan etdilər. Bərk atışma nəticəsində on bir nəfər erməni öldürüldü.

Bundan əvvəl isə rus böyükləri ermənilərin Məşədi Zeynalın ailəsinin başına gətirdiyi faciəni eşidib o ərazidə yaşayan müsəlman ailələrini qırğından xilas etmək üçün onların övrət-uşaqlarını toplayıb yaşadığı qazarmaya apardılar. Bu zaman ermənilər Sadıq adlı bir müsəlman kişisini də öldürdülər. Ruslar o kişinin qatillərindən iki nəfərini tutdular. Bu qırğından sonra ermənilər qarət etdikləri malları arabalarla öz evlərinə göndərdilər.

Özləri isə atlanıb Nəcəfqulu ağanın dəyirmanına üz qoydular. Müsəlmanlar ermənilərlə ştab ərazisində vuruşarkən fürsət tapıb dəyirmanı alan unun hamısını təcili arabalara doldurub Malibəyliyə aparmışdılar. Aşxamüstü ermənilər dəyirmanı gəlib gördülər ki, müsəlmanlar bütün unları və sair şeyləri tamamilə aparıblar. Ermənilər dərhal dəyirmanı və Nəcəfqulu ağanın otaqlarına od vurub yandırdılar. Nəcəfqulu ağanın imarətindən, dəyirmanından qalxan tüstü və alov Qaladan görünürdü. Müsəlmanlar bu yangından çox təəssüfləndilər. Çuxur məhəlləsinin cavanları toplaşaraq qərara gəldilər ki, bu dəyirmanın əvəzini ermənilərdən çıxmaq lazımdır. Təcrübəliyərdən birisi dedi ki, burada, bizim qənşərimizdə Şuşa çayında Xandəmirov Mikitin tikdirdiyi bir maşın dəyirmanı (mexanikləşdirilmiş) var. Əgər Nəcəfqulu ağanın dəyirmanının qiyməti 300 manat olarsa, Mikitin dəyirmanının dəyəri 5000 manat olar. Bir qoçaq igid lazımdır ki, oraya enib həmin dəyirmanı yandırsın. Həmin saat bir neçə gün bundan əvvəl ermənilərin ot tayalarına od vurub yandırmış Daşdəmir adlı bir cavan oğlan irəliyə çıxaraq dedi ki, Allahın köməyi ilə bu saat gedib sizin istəyinizi yerinə yetirərəm.

**Ardı var
Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman**

Qafqazda Şəddadi Kürd dövləti

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Qeyd edilənlərə əsasən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, I Fəzlin dövründə Araz üzərində tikilən körpü nəinki yalnız hərbi əhəmiyyətə malik idi, bu, eyni zamanda ölkənin hər iki tərəfi ilə zəruri olan rabitəni təmin etmək, ticarət əlaqələrini yaxşılaşdırmaq və karvan ticarəti üçün şərait yaratmaq məqsədiylə tikilmişdi. Fəzlin hakimiyyəti dövründə Gəncədə onun adına sikkə pul zərb etdirildi. Bu pulların nümunəsi zamanəmizə qədər qalmışdır. I Fəzlin Şirvanşah Məzyədilərlə olan qohumluq məsələsinə gəldikdə, göstərmək lazımdır ki, Fəzl Sitt adlı qızını Şirvanşah Mənuçehrə (1027-1034)ərə verərək onunla qohum olmuşdu. Lakin bu qadın əri Mənuçehri öldürərək onun qardaşı Əbu Mənsur Əliyə ərə getmişdi. Qohum və bəzən ittifaq yaratmalarına baxmayaraq Şəddadilərlə Məzyədilər arasında vuruşmalar da baş verirdi. Fəzl ibn Məhəmməd Arranda Şəddadilərin müstəqil dövlətini yaratmaq uğrunda fəal surətdə çalışmış, demək

hakimiyyətə 422 (noyabr 1031) –ci ildə onun oğlu və vəliəhdi Əbülfəth Musa ibn Fəzl keçdi (Yenə orada, səh. 17). Lakin "Səhayif əl-əxbar" əsərinin kənarındakı Şəddadilərin şəcərə siyahısında Əbülfəth Musanın səhvən Mərzubanın oğlu olduğu göstərilir (Münəccimbaşı. Səhayif əl-əxbar, II cild, səh. 506). Musa ibn Fəzl hakimiyyət başında uzun müddət qalmamışdır. Lakin Münəccimbaşının yazdığına görə, 1031-ci ildə, yəni Musanın hakimiyyət başına keçdiyi ildə ruslar Bakıya gəlmişdilər. Musa qoşun çəkərək onların üzərinə hücum etmiş və Bakı yaxınlığında vuruşaraq rusları öz torpaqlarından qovmuşdur (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 17). Musanın hakimiyyəti dövründə Şəddadilər dövlətində baş verən hadisələr haqqında mənbələrdə başqa bir məlumata təsadüf edilmir. Yalnız Münəccimbaşının yazdığına görə Musanın oğlu Əbülfəth əli Ləşgəri 425 (1033/4)-ci ildə atasının əleyhinə çıxaraq onu hiylə ilə öldürüb hakimiyyətə keçmişdi (Yenə orada, səh. 17-18). Münəcc-

özü və əhali sakit yaşaya bilmədi, oğuzlar və başqa düşmənlər ölkəyə hücum etdilər, qorxu və zəiflikdən Ləşgəri öz iqamətgahını bir qaladan digərinə köçürdü və 441 (1 049/50)-ci ildə öldü (Yenə orada). II Ləşgərinin hakimiyyəti dövründə yaşamış böyük Azərbaycan şairi Qətran Təbrizi Gəncəyə gələrək, onun sarayında yaşamış və ona təqribən 15 qəsidə ithaf edərək, bu qəsidələrdə Ləşgərinin

yaradılmışdı- N. H.). Təbriz hakimi Rəvvadi əmir Vəhsudan 1040-cı illərdə Gəncəyə gəlmiş, Ləşgəri ilə saziş və ittifaq yaratmışdı. Qətran Təbrizi özü də bu zaman Gəncədə olmuş, iki hökmdarın Gəncədə olmasını göstərmiş və Gəncəni tərifləyərək "Gəncə indi cənnət bağçasına dönmüşdür"-deyə yazmışdır. Qətran Təbrizi Ləşgərinin Tiflis hakimi əmir Əbülfəzl Cəfər ibn Əli ilə dostluq və

rəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 23-24.) Qətranın yazdığı bu mədhnədə Əbülyüsrün adlısanlı bir şəxs olduğu göstərilir. Qeyd etmək lazımdır ki, "Qabusname"də hacib Əbülyüsr haqqında belə bir məlumat vardır. Bu əsərdə göstərilir ki, əmir II Fəzlun hacib Əbülyüsrü Bərdəyə sipəhdar göndərdi. Əbülyüsr ona dedi ki, qış fəslı olmayınca gedə bilməyəcəkdir, çünki Bərdənin ab-

olar ki, bu dövlətin yaranmasında birinci təşəbbüs onun tərəfindən irəli sürülmüşdür. Fəzl 375 (985/6)-ci ildən 422 (1030/1)-ci ilə qədər, yəni 47 il hakimiyyətdə olmuş (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 45, 77), Fəzl ibn Məhəmməddən sonra

cimbaşı II Ləşgərinin qatıl, çox xəbis və pis etiqadlı bir adam olduğunu, hətta atasının girovunda olan bir qadınla evləndiyini göstərir (Yenə orada, səh. 18). Müəllif sözüne davam edərək yazır ki, onun 15 illik hakimiyyəti dövründə

mədh etmişdir. Qətran Təbrizi Ləşgəriyə həsr etdiyi qəsidənin birində onu iki sülalənin, yeni Şəddadilərin və Sasanilərin nümayəndəsi kimi Bəhrami adlandırır və ona Sasanı padşahları kimi olmağı arzu edir. Kəsreviyə görə Qətranın əsil mətnində bu Bəhrami deyil Mehrani olmalıdır. Qəsidənin surətini köçürənlər onu səhv olaraq Bəhrami yazmışlar. Bəlkə Ləşgərinin anası da arranşahlardan, yəni Mehranilərdən olduğu üçün Qətran onu Mehrani –deyə göstərmişdir. Ləşgərinin anası Şirvanşahların qızı olduğu üçün Qətran onu Bəhrami nəslinə mənsub etmişdir (Kəsri Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 21). (Bizim fikrimizcə əslində Qətran Təbrizi Şəddadilərlə Sasanilərin eyni etnik kökə malik olduğunu göstərmişdir. Son dövrlərdə kürd tarixinin bir çox məsələlərinə dəyərli elmi məqalələr həsr etmiş Lətif Məmməd Mehranilərin kürd mənşəli olduğunu tutarlı elmi faktlarla sübut etmişdir. -N. H.) V. Minorski hesab edir ki, Ləşgərinin anası Şirvanşahların qızı idi (V. Minorski. Şəddadilər. səh. 45) . Yuxarıda göstərdiyimiz kimi, Fəzl ilə Şirvanşahlar qohum idi. Güman etmək olar ki, ona görə də Qətran Ləşgəriyə müraciət edərkə deyir ki, "Sənin üçün Syuni nemətli olacaqdır, Şirvan ölkəsi sənin üçün Arran kimi bir ölkə olacaqdır". Başqa sözlə desək Qətran Ləşgəriyə deyir ki, "Arran, Syuni sənindir, Şirvan da sənin olacaqdır". Qətranın qəsidələrindən aydın olur ki, Ləşgəri Təbriz hakimi əmir Vəhsudan və Tiflis hakimi əmir Əbülfəzl Cəfər ibn Əli ilə dostluq və ittifaq yaratmışdı (Bu ittifaq Azərbaycanın qərb torpaqlarına göz dikən erməni-gürcü feodallarına və onları himayə edən Bizans imperiyasına qarşı

ittifaq yaratması haqqında yazdığı qəsidədə göstərir ki, "indi şir ilə pələng yerdə müttəfiq oldu, indi Günəş ilə Ay bir yerdə ittifaq etdi" (Bax: Kəsrevi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 27). Qətran Təbrizinin başqa bir qəsidəsindən məlum olur ki, Əbülfəzl Cəfər öldükdən sonra Ləşgəri onun qızı ilə evlənmişdir. Bu qəsidədən görünür ki, Ləşgəri onu bəyənmişdi. Çünki "onun üzünü insan lələsi, əli bahar buludu kimi idi". Bu "mübarək əhd" və "mübarək ittifaqdan" isə "dinin əsası qüvvətli oldu", habelə düşmənlərə zərbə endirildi. Qətran Gəncədən Təbrizə qayıtdıqdan sonra yenə də Ləşgəriyə qəsidə yazıb göndərir. Bu qəsidədə göstərir ki, "əgər hüzurə gəlsəm. aqam məni üzürü sayar. Mən başqa padşahın divanında və sarayındayam" (Rəvvadilərin Təbrizdəki sarayı nəzərdə tutulur). Bundan sonra şair Ləşgəriyə mənsub olan "Ləşgərabad" tərifləyir. Qətran Təbrizinin mədh etdiyi şəxslərdən biri də Ləşgəri zamanında Arranın sipəhdarı Əbülyüsrüdür. Qətranın nəzm şəklində Təbrizdən Əbülyüsrə göndərdiyi məktubda Ləşgərinin sərkərdəsi, yəni Arran sipəhdarı Əbülyüsrün "düşmənin canını yaxıb yandırdığı və dostun ürəyini işıqlandırdığı" göstərilir. Bu qəsidədən aydın olur ki, Qətran Gəncəyə gəldiyi zaman Əbülyüsr onu əzizləmiş, qaçığına qalmış və Ləşgərinin məclisinə aparmışdır. Gəncədə olduğu zaman Ləşgəri və Əbülyüsr şairə bəxşişlər vermiş və Təbrizə yola düşəndə Əbülyüsr ona yol tedarükü etmiş, onun getməsindən qəmgin olduğunu bildirmişdir. Ona görə də Qətran qəsidələr yazaraq Təbrizdən Əbülyüsrə və Ləşgəriyə göndərmişdir (Qətran Təbrizi, Divan. Təbriz, hicri-şəmsi, 1333, səh. 29-30, 54-56, 101-102; Kəs-

revi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 23-24.) Qətranın yazdığı bu mədhnədə Əbülyüsrün adlısanlı bir şəxs olduğu göstərilir. Qeyd etmək lazımdır ki, "Qabusname"də hacib Əbülyüsr haqqında belə bir məlumat vardır. Bu əsərdə göstərilir ki, əmir II Fəzlun hacib Əbülyüsrü Bərdəyə sipəhdar göndərdi. Əbülyüsr ona dedi ki, qış fəslı olmayınca gedə bilməyəcəkdir, çünki Bərdənin ab-

(ardı var)

Səhifəni hazırladı:
Namiq Həsənov

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

Bidlisi «Şərəfnamə»sində təsvir edilən hadisələr o dövrdə kürd əmirliklərini və xüsusilə kürd xalqının həyat tərzini öyrənməyə imkan yaradır və digər mənbələrdə təsadüf edilməyən bir sıra mühüm hadisələr haqqında ətraflı məlumat verir. Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri təkcə tarix elminə aid olmayıb, o Kürdüstanın coğrafiyası, kürdlərin dili, mənşəyi, adət və ənənələri və kürd xalqının elm xadimləri haqqında ətraflı məlumatla malikdir. Bidlisi dövrün bir çox şairlərinin şeir və qəsidələrində müəyyən parçalar verməklə öz əsərini bədii cəhətdən də zənginləşdirmişdir. Buna görə də onun əsərini filoloji elm üçün də əhəmiyyətli bir mənbə kimi qeyd etmək olar.

«Şərəfnamə» əsərindəki bir sıra çatışmayan cəhətlərə və bəzi hadisələrin müəllif tərəfindən az işıqlandırılmasına baxmayaraq, kürd xalqının tarixinə aid zəngin məlumat verən bu əsər çox qiymətli bir mənbədir. Əsər Bidlisi əmirliyinin ictimai-iqtisadi və siyasi tarixi haqqında geniş məlumatla, digər kürd əmirlikləri haqqında isə az-çox təsvirə malik olmaq imkanını verir. Beləliklə də Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri XV-XVI əsrlərdə kürd xalqının tarixini öyrənmək nöqtəyi-nəzərindən digər mənbələrə nisbətən tarixşünaslıq elmi üçün böyük bir üstünlüyə malikdir.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ MƏNBƏLƏR VƏ ƏDƏBİYYAT

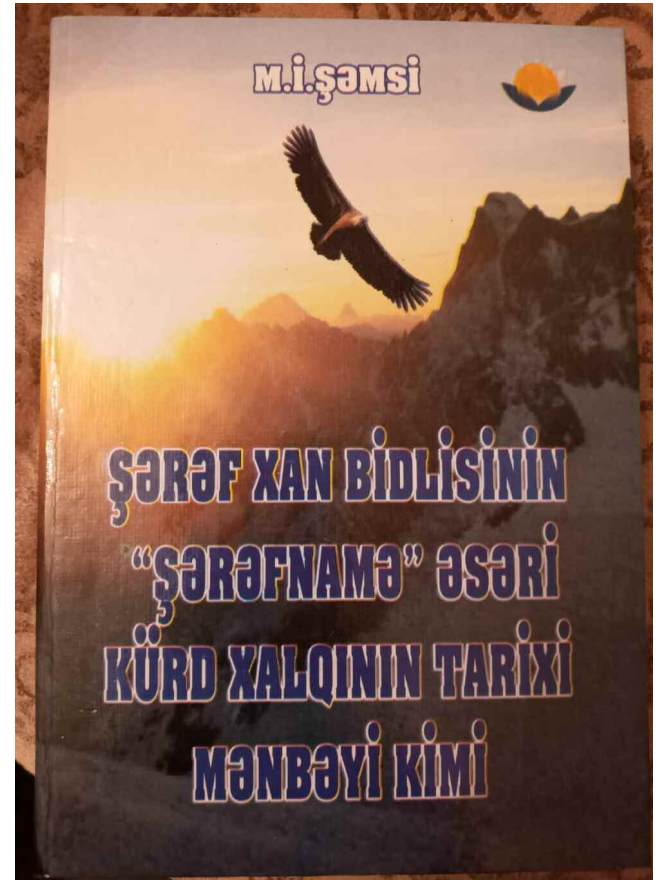
- Arxiv K. Marksa i F. Enqeləsa, t. VII, Baku 1938;
Arxiv K. Marksa i F. Enqeləsa, t. VI, Baku, 1938.
V. İ. Lenin. Seçilmiş eserləri, IV cild, Baku, 1945.
V. İ. Lenin. Qosudarstvo i revolyüsiya, Baku, 1953.
Ali-zade A. A. İz istorii qosudarstva Şirvanşaxov XIII-XIV vv. «İzv. AN Azerb. SSR», Baku, 1949, №8.
Ali-zade A. A. Söialğno- gkonomieşkaə i političn- skaə istorie Azerbaydjana XIII-XIV vv. , Baku, 1956.
Ali-zade nekotorie svedeniə o Şirvane (do naçala XIV v.), «İzv. AN Azerb. SSR», Baku, 1947, №12.
Aristova T. F. Kurdi Zakavkazgə, M. , 1966.
Averənov P. İ. Kurdi v voynax Rossii s Persiey i Tur- üey v teçenie XIX stoletia. Tiflis, 1900.
Aşurbeyli S. Oçerki srednevekovoqo Baku, Baku, 1964.
Bukşpan A. Azerbaydjanskie kurdi (Laçin, Kelğbed- jarı, Naxkray), Baku, 1932.
Bakoev Ç. X. Qovor kurdov turkmenii, M. , 1962.
Vilçevskiy O. L. Kurdi, M. , 1961.
Djalile Djalil. Vosstanie kurdov v 1880, M. , 1966.
İəs A. M. Poedzka po severnomu persidskomu kur- distanu. P. , 1915.
İbraqimov Dj. Feodalğnie qosudarstva na territorii Azerbaydjana XV, Baku, 1962.
Kurdoev K. K. Falğsifikaüie istorii kurdov v persid- skoy burjuaznoy istorioqrafii, 1954. Uç. Zap. , № 172, 179.
Kiknadze R. K. Tamqovie sborı v qosudarstve İlğ- xanov. Vostoçnyy sbornik, Tbilisi, 1960.
Ksenofon. Anabazis. M. . 1951.
Lerx İ. P. İssledovanie ob İranskix kurdux i ix pred- kax. SPb. , 1856.
Lazarev M. S. Kurdistan i kurdskaə problema, M. , 1964.
Minorskiy V. F. Kurdi Zametki i vpeçatleniə. Pb. , 1915.
Nikitin V. Kurdi. Perevod s franüuzkoqo. Vstupi- telğnaə satğə i redaküie İ. O. Farizova. M. , 1964.
Petruşevskiy İ. P. Oçerki po istorii feodalğnix otno- şeniy v Azerbaydjane i Armenii v XVI -naçale XIXv. L. , 1949.
Petruşevskiy İ. P. Sbornik statey po istorii Azerbay- djana, vıp. 1, Baku, 1949.
Petruşevskiy İ. P. Zemeledelie i aqrarnie otnoşeniə v İrane XIII-XIV vv. M. , 1960.
Pamətniki pisğmennosti Vostoka, AN SSSR, otdele- nie istorii, M. , 1966.
Raxmani A. A. Tarix-i alamaray-i Abbasi, kak istoç- nik po istorii Azerbaydjana, Baku, 1960.
Rudenko M. B. Opisanie kurdsnix rukopisey -Leninqradskix, M. , 1961.
Xalfin N. A. Borğba za Kurdistan, M. , 1963.
Şamilov A. Ş. K voprosu o feodalizme u kurdov, 1936.

Şamilov A. Ş. Nekotorie dannie o kurdskom narode. Jur. «Novoe vremə», 1963, №40.

Gfendiev O. A. Obrazovanie Azerbaydjanskoqo qosudarstva Sefevidov v naçale XVI v. , Baku, 1961.

Azərbaycanca

- «Azərbaycan tarixi». I cild, Azərb. SSR EA Nəşriyyatı, Bakı, 1958.
Behzadi İ. P. Namizədlük dissertasiyası, Bakı, 1960.
Behzadi İ. P. Ravəndinni «Pahət-üs-südüür və ayət- üssüdüür» əsəri tarixi bir mənbə kimi, Bakı, 1963.
Dünbili H. K. Seçilmiş əsərləri, Bakı, 1968.
Zərinəzadə H. Fars dilində Azərbaycan sözləri, Bakı, 1962.
Nemətova M. X. Şirvanın XV-XVI əsrlər tarixinin öyrənilməsinə dair. Bakı, 1959.
Onullahi S. XV əsr Azərbaycanda vergilərin miqdarı və ölçüsü haqqında, Azərb. SSR EA «Xəbərləri», 1967, №1.
F. Metsopski. Teymurləng və onun xələflərinin tarixi. Bakı, 1957.
Omar Lutfi Barkan. XV əsrlərdə Osmanlı imperatorlu- gunda zirai ekonomikin və mail esasları, İstanbul, 1943.
Blochet Eduard Catalogue des mauuscrits persans de la Bilbliogoe, national par E. Biochet, Paris, 1905-1912, p. 304-305.
Enciclopedia de Islam, Paris, 1935, v; II
Chari Rieu, Catalogue the Turkish Manuscripts, The British Museum, London, 1888, p. 70.
Schmidt D. A. Journey among brave men, U. S. A. , 1964.
14 Buna görə də ona «Zöhhaki marduş» deyilir.
15 İndi Həmədan yaxınlığındakı Bahar qəsəbəsi keçmiş Bahar şəhərinin xərabəsidir.
16 Beynənnəhreyn iki çayın arası deməkdir.
17 Şəhzur, indiki Kürdüstanda Ərdəlan vilayətidir. Bax: 76, 19-60.
18 Tiyul haqqında ətraflı məlumat almaq üçün bax: 24, 184-221.
19 Bir batman qızıl 2,9 kiloqrama bərabərdir. Bax: 43, 241-242.
21 Tövhid – allahın birliyi deməkdir.
22 Həmin müəllif Pazuki deyilən kürd tayfasına mənsubdur: bax: 70, 324-325.
23 Qayıtmasbəy. Əmir bəy Mosullunun qardaşdır. Bax: 47, 32.
24 Bəzi tədqiqatçılar onu, həkim, molla, şeyx və mövlana deyərək qeyd edirlər. Biz isə «Şərəfnamə»yə istinadən Mövlana İdris qeyd edirik.
25 Doqe ovqiyə, oqqa və yaxud vəqiyyə, orta əsrlərin pul miqyasıdır: bir duqqa 35 qram qızıl bərabər imiş, Bax: 111.
26 Mənbələrdə flori, tədqiqat əsərlərində florin qeyd edilən bu pul orta əsrlərin İraq puludur. 1 flori 12 şahı o zamankı İran puluna bərabərdir. Bax, 78, 155.
27 Torpağın varislik yolu ilə keçməsi onun xırda- xırda hissələrə bölünməsinə səbəb olurdu ki, bu da tayfa feodallarının sayını artırırdı.
28 Ocaqlıq Türkiyədə iri torpaq sahəsinə deyilir.
29 Sancaq nisbətən kiçik torpaq sahəsinə deyilir.
30 ləkədkub təpikaltı deməkdir.
31 Şah İsmayıl Səfəvinin anası Aləməşah Bəyim Atqoyunlu Həsən bəyin qızı idi.
32 Öz vətəninə müdafiə edən kürdləri dövrün saray tarixçiləri yağlı adlandırdılar.
33 Şah Abbas bacısı Zərrin Külüah Ərdəlan Əmirzadəsi Xan Əhmədə vermişdir. Bax: (114, 100-101).
34 100 dirhəm təxminən 100 qram gümüşə bərabərdir. Bax: (111).
35 O, hakimiyyətinin ilk vaxtlarında bir sıra yeni qanunlar verdiyi üçün Qazi və yaxud Qanuni ləğəbi almışdır. Bax: (74, 13).
36 Hezoya Sasun da deyildir. Bax: (76, 6).

- 37 O zaman Luristanda hakimiyyət kürd tayfasının əlində idi. Bax: (100).
38 Mirliva-türklər inzibati bölgü başçısına deyirdilər.
39 4 xalvar 1200 kiloqrama yaxındır.
40 Oruc bəy Bayat bu qalanı Kardukeyan deyərək qeyd edir və qədim kürd qalalarından biri olduğunu göstərir. Bax: (46, 105).
41 Bir zaman İranda şahlıq edən Sasani sülaləsinə Kəsrə deyilirdi. Xosrov Ənuşirəvan da o sülalədənir.
42 Xondəmir Bidlisin adını Bilbis qeyd edir, halbuki, Bilbis Kürdüstanda Heqari vilayətində olan bir kəndin adıdır. Bax: (76, 358).
43 Suyurqal haqqında ətraflı məlumat üçün bax: (24, 145-183).
44 Şərəf xan «Şərəfnamə» müəllifinin babası, Şəm- səddin xan atasıdır.
45 Ocaqlıq və yaxud ocaqlıq: böyük hökmdarlar tərəfindən verilən torpaq mülkiyyəti deməkdir. Bax: (38, 116).
46 Məlik Xəlil hüsnkiə hökmdarı və eyni zamanda Şah İsmayıl Səfəvinin bacısı əri idi.
47 Orta əsrlərin bir çox mənbələrində Osmanlı sultanları «Xanaqar» qeyd edilmişdir.
48 Kələntər şəhər hakimi deməkdir.
49 Əmir əl-ümərə əmirlərin əmiri deməkdir.
50 Hezo əmirliyinə Sasun əmirliyi də deyilirdi. Odur ki, Sasunlu Əli bəy eyni zamanda Hezolu Əli bəydir.
51 Suyurqal haqqında ətraflı məlumat almaq üçün bax: (26, 272-74).
52 Tiyul haqqında ətraflı məlumat almaq üçün bax: (24, 184-221).
53 Suyurqal torpağı tiyula, tiyul isə ocaqlığa qisbətən daha geniş sahəni əhatə edirdi.
54 Sancaq türklərdə kiçik torpaq sahəsi deməkdir.
55 Bir dəst dörd ədəddir. Bu nalların ümumi çəkisi- ni 40 xalvar və yaxud da 40 dəvə yükü göstərilmişdir. Bax: (76, 186).
56 Bir xalvar təxminən 300 kq-a bərabərdir.
57 Fiqh islam dini qanunlarını izah edən elmdir.
58 Cevr xarici aləmi dini cərəyanlar əsasında izah edən idealist bir elmdir.
59 Nücum insan taleyini səma cismləri ilə əlaqədar izah edən elmdir.

(Ardı gələn sayımızda)

Əhməd Həppo
(Əvvəlki ötən sayımızda)

Kürd xalq dastanlarında təbiət təsviri

Kürd ədəbiyyatı bütövlükdə təbiət təsvirlərinin zənginliyi baxımından böyük maraq doğurur. Ümumiyyətlə, folklorun bəzi janrlarında, xüsusən dastanlarda demək olar ki, sevgi və qəhrəmanlıq süjetləri başdan-başa təbiətin qoynunda cərəyan edir. Kürdüstan təbiətinin orijinal xüsusiyyətlərilə vəhdətdə verilir. Təbiət təsvirlərinin bolluğu, zənginliyi, Kürdüstan dağlarının, Kürdüstan vadilərinin gürşad rənglərlə canlandırılması bir də onunla əlaqədardır ki, dastanlarda baş verən hadisələr, əhvalat və sərgüzəştlər köçəri və yaxud yarımköçəri həyat sürən bir xalqın qəhrəmanlarına həsr edilmişdir.

Qəhrəmanın igidliyini, dönməzliyini, mərədanəliyini canlandırmaq, bütün əzəməti ilə tərənnüm etmək üçün dastan yaradıcıları dənəbejlər kürd təbiətinin və kürd həyat tərzinin sərtliyindən, amansızlığından bir vasitə kimi istifadə etməyə çalışırlar. Dastan qəhrəmanı öz köhlən atını ən sıldırımlı dağlarda sınaqdan keçirir, onun qəhrəmana və qəhrəmanlığa layiq olub olmadığını daşlı-qayalı, uçurumlu-yarğanlı, selli-qıjovlu, bir sözlə keçilməz yerlərdə yoxlayır.

Dastan qəhrəmanları elin-elatın qəddar düşməni olan yadellilərlə ən müdhiş, ən qorxunc dağ aşırımlarında, ən keçilməz qaranlıq ormanlarda, qarlı-tufanlı havalarda vuruşurlar.

Kürd xalq dastanlarının orijinallığını nümayiş etdirən keyfiyyətlərdən biri budur ki, Kürdüstan təbiəti təkə əsrarəngizliyi, dağ füsunkarlığı, cazibədarlığı ilə deyil, həm də müdhişliyi, məğrurluğu, alınmazlığı ilə canlandırılır. Təbiət rəmzləşir, simvolik səciyyə daşıyır. Əlyetməz uca zirvələr, qarlı-buzlu aşırımlar, şaqquq-suquq axan nəriltili sellər, polad dimdikli qartallar, dəmir caynaqlı bəbirlər, pələnglər bir növ qəhrəmanlaşır, yüksək bəşəri sifətlərlə canlanır, düşmən önündə alınmaz qalaya, istehkama çevrilir. Sıldırımlar düşmən atlarına yol vermir, qıjovlu çaylar, dərin göllər düşmən süvarilərini qər qədib boğur, qartallar, qızılquşlar basqınçıların gözlərini tökür, ciyərlərini parçalayır. Boz qurdlar, qonur bəbirlər, ala pələnglər qana susamış yağlıların qanını içir.

Kürd folklorunu küll halında nəzərdən keçirərkən bütün bu zəngin bədii abidələr silsiləsi içərisində ən uca, ən ulu və müqəddəs qəhrəman məhz dağ surəti, dağ obrazıdır. Başqa sözlə dağ qəhrəmanları qəhrəmanıdır. Dağ sərkərdədir, dağ döyüşçüdür, dağ xilaskardır. Müdrik məsləhətçidir, bələdçi və peyğəmbərdir. Kürd dastan qəhrəmanları dağların şəninə nəgmə qoşmadan, dağlara and içmədən döyüş meydanına çıxırlar. Onlar dağların, çeşmələrin, parlaq dağ günəşinin, əlvan dağ çiçəklərinin müqəddəsliyinə and içərək ox süzdürür, qılinc çalır, yağlıları doğma yurddan qovurlar. Bu igidlik andı ən ülvə, ən müqəddəs anddır. Onların qoluna qüvvət, qanına coşğunluq, qılincına kəsər verən də məhz bu vətən andıdır.

Təsadüfi deyil ki, ən şücaətli dastan qəhrəmanları ölüm ayağında da müqəddəs vətən dağlarının ən füsunkar bir yerində dünyadan ayrılır, öz canlarını bu əbədi ülvəyyət və gözəlliyə qurban verirlər. Bu qənisiz gözəlliyin, bu ehtişamlı cah-cəlalı torpağın, bu möhtəşəm dağın-dərənin, çayın-

DASTANLARDA YAŞAYANLAR

Əlçatmaz abidələrə doğru

çeşmənin uğrunda igidliklə vuruşub ölmək dastan qəhrəmanları üçün ən böyük şəərədir. Bu igidlik şöhrəti, vətən gözəlliyi naminə dönməzlik ənənəsi nəsil-dən-nəslə yadigar qalır. Ölən igidin ox-kamanını, qılinc-qalxanını başqa bir igid götürür, and içir, köhlən belinə quş kimi sıçrayıb nəre çəkərək döyüşə gedir. Onun əndinə dağlar, çeşmələr, məğrur qayalar, yenilməz palıdlar, qıy vuran şahinlər şahid olur. Bu and pozulmazdır. Çünki onu şahadan böyük bir qəhrəmanlıq tarixidir. Bu, elə canlı bir tarixdir ki, özündə min illərin şöhrətini, min illərin məhəbbət və qururunu yaşadır. Bu qəhrəmanlıq tarixinin canlı dünyası içərisində buludlardan yuxarı qalxıb zirvəsi gümüş kimi parıldayan vətən dağlarının yenilməz vüqarını, əbədiyyət ünvanlı məğrurluğunu görürük. Bu məğrur zirvədən doğan vətən günəşinin al rəngi igidlərin coşqun və qaynar qanını xatırladır. Müqəddəs dağ, müqəddəs günəş, müqəddəs and igidlik ənənəsini vətən məhəbbətinə bağlayır. Bu elə bir məhəbbətdir ki, onu həm qılincə, həm də alovlu ürəklə qorumaq, nəsil-dən-nəslə yaşatmaq lazımdır. Kürd dastan qəhrəmanlarını igid kimi yaşadan məhz bu məhəbbətdir, onların öz dönməzlik-

tarlar üçün səciyyəvi sayıla bilər. "Dastanda söz sərrafları, söz ustaları kürd təbiətini, kürd həyatını və mühitini, Kürdüstanın bütün gözəlliklərini böyük sənətkarlıqla, coşqun ürəklə təsvir etmişlər."

Qeyd etmək lazımdır ki, təkə kürd dastanlarında deyil, qonşu xalqların, o cümlədən Azərbaycan xalqının şifahi yaradıcılığında, xüsusən əzəmətli "Koroğlu" dastanında təbiət qəhrəmanlığı beşiyi kimi tərənnüm olunmuşdur. "Hələ Koroğludan da çox-çox əvvəl Babək yadelli işğalçılara qarşı mübarizədə dağlara pənəh aparmış, vətənin azadlığını, səadətini qorumuşdur. Məhz buna görə də dağlar yalnız ana təbiətin gözəl bir guşəsi kimi deyil, eyni zamanda qılinc qurşayıb, qalxan götürüb xalq düşmənlərinə qarşı mübarizə aparan qəhrəmanların səngəri, qalası kimi tərənnüm olunmuşdur."

Həm bu baxımdan, həm də tarixilik nöqteyi-nəzərdən "Dım-dım"la, "Koroğlu" arasında oxşarlıqlar çoxdur. "Dım-dım"ın yaranmasında "Koroğlu" motivlərinin mühüm təsiri hiss olunmaqdadır. 1608-1610-cu illərdə İran Kürdüstanı ərazisində, Urmiya gölü sahillərində yaşayan kürd tayfaları yadellilərin zülmünə, basqınına qarşı ölüm-dirim

daşın altında qızıl xəzinəsi var idi. Bunu Əmir xan bildirdi." 36

Dım-dım dağı təkə igidlik səngəri deyil, həm də qızıl xəzinəsidir. Vətən bu məğrur, uca dağda at otaran Əmir xana igid qüvvəsi, igid ürəyi verdiyi kimi, ona xəzinə də vermişdir. Lakin at otaran Əmir xan, adı ilxıçı bu qüvvə və sərvəti öz şəxsi həyatına deyil, el azadlığı uğrunda mübarizəyə sərf edir. Dım-dım dağının çiyində qala tikdirir, igidlərdən süvari dəstələri təşkil edir. "Dım-dım"ın adını tarixin şöhrət kitabına yazdırır. "Dım-dım" vətənin rəmzinə çevrilir. Gözəllik qoynunda ucalan bu qala qədər sənət abidəsidir. Onun gözəlliyi, əzəməti düşmənlərin ürəyində həsəd və kin hissi oyadır. Onlar nəyin bahasına olsa da bu şöhrətli qalanı yerlə yeksan etmək istəyirlər.

Dastanın mənzum parçalarının birində oxuyuruq:

*Dağlara qar-boran düşər,
Düzəngahlara leysan tökülür.
Əmir xan bəzircan başçılarını soyar,
Namərdləri qılincdən keçirər,
Mərdləri öz dəstəsinə qoşar.
Koroğlu kimi başına igid toplayar. 37*

"Dım-dım" dastanında təsvir olunan, canlandırılan igidlər də doğulduqları yerlə kimi vəsf olunurlar. Onlar ucaboylu palıdlara, çinarlara tay tutulur, qayalar, dağlar kimi əzəmətli, vüqarlı təsvir olunurlar. Gözləri güney çeşmələri kimi parlaq, duru, ürəkləri dağ çayları kimi coşqun, saf, qaşları qara buludlu üfütqələr kimi sehrli, baxışları günəşli dağ göyləri kimi aydın olan dastan qəhrəmanları Dım-dım dağının gözəlliyi müqabilində belə incə boyalarla tərənnüm olunur. Dağları da, vadiləri də və bu müqəddəs torpağın vüqarlı sakinləri olan qəhrəmanları da hər yerdə müqəddəs bir gözəllik müşayiət edir.

"Xəce və Siyabənd" dastanında təbiət lövhələri məhəbbət və sədaqətin, nəcabət və ülvəyyətin təsviri naminə daha geniş yer tutur. Dastanın lap əvvəlindən əsərin əsas qəhrəmanı Siyabənd Sipan-Xələt dağında ovda ikən təsvir olunur. O, zahirən nə qədər amansız, məğrur, əyilməz görünsə də, qəlbən nazik və zərifdir. Siyabənddə ovçu hərisliyi, ovçu qəddarlığı yoxdur. O, ancaq bircə dəfə oxla maralı vurub ürəyini sevgilisinə gətirmək üçün ova çıxır. O, sanki təbiətlə dərdi-dil etməyə, qəlbini vətən dağlarına, bulaqlarına açmaq üçün ova çıxmışdır. Siyabənd alovlu bir sevgi haləsi içərisində çırpınmaqda, gördüyü bütün gözəlliklərdə sevgilisindən bir nişan axtarmaqdadır. Ahuların gözləri ona sevgilisini xatırladır, oxunu kamanından çıxarmır, kəkliklər, göyərçinlər öz məsumluqları ilə Xəcenə yada salır. Siyabənd ovçudan çox, bir nəğməkar kimi təbiəti seyr edir, hər şeyə aşiq nəzərlə baxır. Bütün dünya Siyabəndin gözlərində zərifləşir, incələşir, sevgi rənginə boyanır.

Lakin Siyabənd aciz və yazıq deyildir. O, seyr etdiyi dağlar kimi vüqarlı və mətənətlidir. Öz eşqinin yolunda, onun sevgilisini böyüdən bu gözəllik diyarının azadlığı yolunda canından keçməyə belə hazırdır.

Xəce də bütün varlığı ilə Siyabəndə bağlıdır. Vətən dağlarının durna gözlü, qumru çeşmələri onların müqəddəs məhəbbət əndinə şahiddir. Onların təsəvvüründə çəmənsiz, çiçəksiz, bulaqsız, çınarsız məhəbbət olmur. Məhəbbət ona görə insan qəlbində yuva qurmuşdur ki, onu qanadlandırın, çeşmələr başına aparsın, məğrur qayalara qondursun, aylı gecələrdə min bir çiçəkli şəhli çəmənlərdə gəzdərsin, tufandan-borandan keçərsin, ən uca zirvələrə qaldırsın, aylara-ulduzlara sirdaş eləsin.

Ardı var

lərilə əsrlər boyunca yaşatdıqları da məhz bu məhəbbətdir. Bu məhəbbətin ölməzliyi xalqın, onun igid övladlarının şücaəti sayəsində bərqərar olmuşdur. Kürd dastanlarında diqqəti cəlb edən sevgi səhnələri də cah-cəlalı təbiət guşələrində, çəmənli-çiçəkli çeşmələr başında, bülbüllü gülşənlər içində, sehrkar meşələr qoynunda təsvir edilmişdir. Burada sevgi gözəlliklə birləşir, daha doğrusu, sevgi bu gözəlliyin özündən nəşət edir və həm də bu gözəlliyə qovuşur, onun işıq və ülvəyyətini artırır, ona coşğunluq və məğrurluq bəxş edir. Məğrurluq, igidlik, gözəllik və məhəbbət əbədi bir ülfət bağlayır.

"Məm və Zin", "Qər və Kölik", "Xəce və Siyabənd" "Dım-dım", "Əli Xarziya" kimi böyük folklor abidələri dediyimiz bədii keyfiyyətləri özündə canlandıran ensiklopedik əsərlərdir. Bu dastanların səhifələrində Kürdüstan təbiəti üfütq-üfütq açılmaqdadır.

"Dım-dım" dastanı Kürdüstanın həyatını onun həm gözəl təbiəti, həm də keşməkeşli tarixi fonunda təəssüm etdirir. Bu dastan kürd xalqının ən gözəl, ən möhtəşəm bədii qəhrəmanlıq mücəssimələrindən biri kimi unudulmaz təbiət lövhələri ilə də olduqca zəngindir. Bütün ömrünü kürd folklorunun toplanmasına, nəşri və tədqiqinə həsr edən görkəmli alim, professor Həciyə Cindinin "Məm və Zin" dastanı haqqındakı aşağıdakı sözləri bütün das-

mübarizəsinə qalxırlar.

El içərisindən çıxmış şöhrətli qəhrəman Əmir xan "Dım-dım" qalasını alınmaz bir istehkama çevirir.

Dım-dım dağı üzərində elin hünərilə böyük bir qala ucaldılır. İlk bəsləməklə məşğul olan Əmir xan tayfanın igidlərini öz başına toplayır. Onlar vətən, el naminə, azad kürd dağlarının məğrur sərbəstliyi naminə köhlən atlar belində qanlı döyüşə atılırlar. Dım-dım dağı Çənlibeli, "Dım-dım" qalası Çənlibel qalasını, Əmir xan da Koroğlunu xatırladır. Dım-dım da Çənlibel kimi təbiətin ən dilbər guşəsində ucalmışdır. Onun dörd yanında çaylar-çeşmələr çağlayıb axır. Şələlələr sanki göyün yeddi qatından daşb-köpürüb tökülür. Kəkliklərin nəğməsi, qartalın qıyyəsi, bülbüllərin cəh-cəhi köhlən kişnərtisinə, sel harayına qarışır. Təbiət gözəllik və qəhrəmanlıq simfoniyası ilə dil açır. Bu möhtəşəm gözəlliyi yadların tapdymasına dözə bilməyən el igidləri Əmir xanın ilxısından hərəsi bir köhlən minir, qılinc sıyırb Koroğlu kimi meydana nəre çəkir.

"Dım-dım" "Bəzz" kimi, "Çənlibel" kimi alınmazdır, möhtəşəm və məğrurdur.

Dastanın bir yerində deyilir: "O yerlərdə ki, Əmir xan at otarırdı, həmin yerlər bulaqlar səltənəti idi. Meşələr, dərələr, təpələr gözü, könülü oxşayırdı. Dım-dımın yamacında bir

Başkan Barzani: 'Irak'ta demokrasi hem içeride hem de dışarıda tehdit altında'

Başkan Mesud Barzani, Irak'ta Kürdistan Bölgesi'nin iç durumuna demokrasinin hem içeride hem de ilişkinse Başkan Barzani, çatışmaları

dışarıda tehdit altında olduğunu söyledi. Mesud Barzani, bugün (27 Şubat 2024) Fransa'da yayın yapan Monte Carlo radyosuna verdiği özel röportajda gündemle ilgili açıklamalarda bulundu.

Başkan Barzani, Irak Başbakanı Muhammed Şii Sudani'nin, Devlet Yönetimi İttifakı'nın kurulduğu siyasi anlaşmanın maddelerini hayata geçirmek için birçok engelle karşılaştığına dikkat çekti. Başkan Barzani birçok iç ve dış tarafın federal hükümetin çalışmalarına engel oluşturduğunu vurguladı.

ortadan kaldırma ve birliği tesis etme çabalarının sürdüğünü belirtti.

Erbil'e düzenlenen füze saldırısının ardından Kürdistan Bölgesi ile İran arasındaki ilişkilere ilişkin Başkan Barzani, İran'ın Kürdistan Bölgesi'nin Tahran'ın düşmanları için sığınak olduğu yönündeki suçlamalarını reddetti. Başkan Barzani ayrıca Kürdistan Bölgesi'nin İran'la iyi ilişkiler kurmak istediğini ve bölgenin İran'ın güvenliğine tehdit oluşturmasına izin vermeyeceklerini aktardı.

Başkan Barzani, "2021'den bu yana

İran ve İran destekli milisler Erbil'e 143 kez insansız hava aracı ve füzelerle saldırdı. Bu suçları hep İsrail'in Kürdistan Bölgesi'nde üsleri olduğu bahanesine dönüştürüyorlar. Eminim ki Kürdistan Bölgesi'nde bir İsrail üssü olsaydı İran bunu hedef alamazdı." ifadelerini kullandı.

Başkan Barzani ayrıca, Tahran'daki bazı tarafların güçlülere (ülkelere) cevap veremediğine, ülkedeki başarısızlıklarını gizlemek için bunu Erbil'de yaptıklarına da dikkat çekti.

Başkan Barzani, Bağdat ile Washington arasındaki görüşme ve müzakerelere ilişkin, ABD güçlerinin Irak'tan çekilmesinin ardından Irak topraklarının üçte birinin IŞİD tarafından işgal edildiği 2011 senaryosunun tekrarlanması korkusunun bulunduğunu söyledi. "Irak ile ABD arasındaki anlaşmanın üzerinden 10 yıl geçti, bu anlaşmanın bazı noktalarının revize edilmesi gerekebilir ancak bu federal hükümetin ve ilgili kurumların sorumluluğundadır, silahlı grupların sorumluluğunda değildir" diyen Başkan Barzani, "Bu, tüm Iraklılar için belirleyici bir sorudur ve hiçbir parti bu konuda tek başına karar veremez." ifadelerini kullandı.

Irak Yüksek Federal Mahkemenin son kararlarını değerlendiren Başkan Barzani, bu kararların Kürdistan Bölgesi aleyhine olduğunu belirterek, mahkemeyi anayasal yetkilerini ihlal etmekte suçladı.

Mesrur Barzani: Kürdistan Bölgesi'nin anayasal haklarına yönelik ABD desteğinin devam etmesini talep ettik

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani, ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle yaptığı görüşmede, ABD'nin federalizm sistemine ve Kürdistan Bölgesi'nin anayasal haklarına verdiği desteğin devam etmesi çağrısında bulunduğunu belirtti.

Resmi davet üzerine 24 Şubat'ta Washington'a ulaşan Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani'ye Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail, Dış İlişkiler Ofisi Sorumlusu Sefin Dizayi ve çok sayıda yetkili eşlik ediyor.

Ziyaretinde ABD Dışişleri Bakanlığı

yetkilileri ile bir araya gelen Başkan Barzani, sosyal medya platformu X üzerinden, görüşme detaylarına yer verdiği bir paylaşım yaptı. Başkan Barzani, "ABD Dışişleri Bakanlığından ortaklarımızla Erbil ve Bağdat arasındaki ilişkileri görüştük ve ABD'nin federalizm ve Kürdistan Bölgesi'nin anayasal haklarına verdiği desteğin devam etmesi yönünde çağrıda bulundum." ifadesini kullandı. ABD Dışişleri Bakanlığından yetkililerle Kürdistan Bölgesi petrolünün yeniden ihracatına başlamasını görüştiklerini belirten Mesrur Barzani, Şengal Anlaşması'na ilişki ise şu sözleri kullandı: "Şengal konusunda tutumumuz net: 10 yıl süren soykırımın ardından Ezidilerin ata topraklarına dönebilmeleri için Şengal Anlaşması'nın tam olarak uygulanması gerekiyor."

Başkan Barzani, tüm bileşenlerin haklarını savunmaya ve mülteciler için sığınak olmaya devam edeceklerini dile getirdi.

Azad Küreci: Federal Mahkeme Kürdistan Bölgesi'ndeki bir arada yaşamdan hoşnut değil

Millet Listesi Başkanı ve Milletvekili Azad Küreci, büyük bir nüfusa sahip olmadıkları için bileşenlere kota verildiğini belirterek, "Federal Mahkeme, Kürdistan Bölgesi'ndeki bir arada yaşamdan hoşnut değil." dedi.

Millet Listesi Başkanı ve Milletvekili Azad Küreci, Kurdistan24'e yaptığı açıklamada, "Nüfuslarının fazla olmaması ve her şeyi yapabilecek maddi ve manevi siyasi kapasiteye sahip olmamaları nedeniyle kota koltuğa Türkmenler, Keldaniler ve Süryanilere verildi." diye konuştu.

Kürdistan Bölgesi'ndeki yetkililerin geçmişte parlamentoda bileşenlere de yer verilmesi gerektiği kanaatinde olduğunu ancak günümüzde Kürdistan'daki partilerden birinin buna karşı şikayette bulunduğuna işaret eden Azad Küreci, "Federal Mahkeme karar verirken bileşenlerin ismine değinmiyor, sadece 111 sandalyenin 100 sandalye olacağını söylüyor." ifadesini kullandı. Türkmenlerin gerçek temsilcisinin olmadığı yönündeki iddiaları reddeden Küreci, iddiaları ortaya atan partinin Federal Mahkemeye şikayette bulunmak yerine siyasi maddi ve manevi destekte bulunmasının daha doğru olduğuna işaret etti.

Küreci, "Onların şikayeti olmasaydı Federal Mahkeme bu

yönde bir karar alamazdı. Dolayısıyla Kürdistan Bölgesi'ne ve bileşenlere darbe vurdular. Bunun şikayette bulunan taraf için ağır sonucu olacak." değerlendirmesinde bulundu. "Parlamento bir gözetim organıdır, bu nedenle sık sık siyasi partilerden sorunlarını parlamento dışında çözmelerini istedim. Çünkü iki taraftan birinin yanında yer alırsak diğer taraf endişelenecek." diyen Küreci, "Federal Mahkeme Kürdistan Bölgesi'ndeki bir arada yaşamdan hoşnut değil, hoşnut olsaydı şikayeti kabul etmezdi." dedi.

Mesrur Barzani, ABD Dışişleri Bakanı ile görüşecek

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani'nin, Washington'daki temasları

çerçevesinde bugün, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile bir araya geleceği duyuruldu. ABD Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, Bakan Blinken'in Erbil saatiiyle 19.00'da Washington'da bulunan Başbakan Barzani'yi karşılayacak.

Açıklamada, Başbakan Barzani'nin 24 Şubat'ta resmi davet üzerine Washington'a gittiği ifade edildi.

Başbakan Barzani'nin ziyareti kapsamında Beyaz Saray, Dışişleri Bakanlığı ve Kongreden üst düzey ABD'li yetkililerle çeşitli görüşmelerde bulunacağı kaydedildi.

Toplantıların ana konularını Kürdistan Bölgesi ile ABD arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilmesi ile Irak ve bölgenin genel durumundaki son değişiklik ve gelişmelerin oluşturacağı belirtildi.

Başbakan Barzani'ye ABD ziyaretinde Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail, Dış İlişkiler Ofisi Sorumlusu Sefin Dizayi ve çok sayıda yetkili eşlik ediyor.

Fuad Hüseyin'den İran'a: Erbil saldırısı nedeniyle özür bekliyoruz

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, İranlı yetkililerle yaptıkları görüşmelerde İran'ın Erbil'i hedef alan son saldırılara değindiklerini belirtirken, İran'ı

özür dilemeye ve Erbil'de bir Mossad üssünün varlığına dair kanıt sunmaları yönünde çağrıda bulduklarını söyledi.

Bakan Fuad Hüseyin, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) merkezli bir web sitesine verdiği demeçte, İran'ın Erbil'e düzenlediği ve sivilleri hedef alan füze saldırısını sert bir şekilde eleştirdi.

"İranlılar Mossad üslerine saldırdıklarını söylüyor ve bu ilk kez olmuyor." diyen Iraklı Bakan Hüseyin, "Erbil'i ikinci kez bombalıyorlar. Erbil'de Mossad üssü olduğu yönündeki söylentilerin asılsız propaganda olduğunu da biliyorlar." diye konuştu.

Hiçbir tarafın İran'ın propagandasına "itibar etmeyeceğini" aktaran Hüseyin, "Sivilleri ve 11 aylık bir çocuğu şehit ederken, teröristleri hedef aldıklarını ve Mossad üslerini bombaladıklarını iddia ediyorlar." ifadesini kullandı. İranlı yetkililerle yaptıkları görüşmelerde saldırıları tartıştıklarını, her İranlı yetkilinin saldırıyı farklı konuştuğunu vurgulayan Bakan Hüseyin, ayrıca İran'ı Erbil'deki saldırıdan dolayı özür dilemeye ve Mossad üssünün varlığına dair kanıt sunmaya çağırıldıklarını dile getirdi.

İran Devrim Muhafızları, 15 Ocak Pazartesi günü gece saat 23.30'da Erbil'de sivillerin de bulunduğu birçok noktayı balistik füzelerle hedef almıştı. Saldırılarda, aralarında Kürt iş insanı Peşraw Dizayi ve küçük kızının da bulunduğu 4 sivil hayatını kaybederken, birçok sivil de yaralanmıştı.

İran'ın sivilleri hedef alan saldırılarına karşı Erbil, Soran, Duhok ve Zaho başta olmak üzere çok sayıda kentte protesto gösterileri düzenlenmişti.

Başkan Barzani, Fransa'nın Irak Büyükelçisi ve beraberindeki heyetle görüştü

Başkan Barzani, bugün Salahaddin'de Fransa'nın Irak Büyükelçisi Dorel'i kabul etti.

Başkan Mesud Barzani, Fransa'nın Irak Büyükelçisi Patrick Dorel ile Irak ve bölgedeki siyasi durumu görüştü.

Görüşmeye ilişkin Barzani'nin Ofisi'nden yapılan açıklamada, Fransa'nın Erbil Başkonsolosu Yann Braem'inde hazır bulunduğu toplantıda, Irak ve bölgedeki siyasi durum ile son gelişmeler ele alındı. Görüşmede, Patrick Dorel ve beraberindeki heyet, kız kardeşi Zekiye Barzani'nin vefatı dolayısıyla Başkan Mesud Barzani'ye başsağlığı dileklerini ilettiler.

Irak Hükümeti'nden Kürdistan Bölgesi'ndeki çalışanların maaşlarına ilişkin açıklama

Irak Maliye Bakanı Taif Sami, Kürdistan Bölgesi'ndeki memur ve çalışanların aylık maaşlarının ödenmesinin Erbil'den gönderilecek listeye bağlı olduğunu söyledi. Irak Federal Yüksek Mahkemesi

geçtiğimiz günlerde Kürdistan Bölgesi'ndeki memur ve çalışanların maaşlarının Irak hükümeti tarafından alınmasına hükmetti.

Maaşların Irak banklarında açılacak hesaplara yatırılmasına karar veren Mahkeme ayrıca Bağdat'ın Erbil'e "borç para verme" yetkisini elinden aldı. Mahkeme, Kürdistan Bölgesi'nin tüm petrol ve petrol dışı gelirlerinin de merkezi hükümete teslim edilmesini gerektirdiği yönünde karar aldı. Bu kararın ardından gözler Irak hükümetine çevrildi.

Irak Maliye Bakanı Taif Sami dün Parlamento Bütçe Komisyonu üyeleri ile bir toplantı gerçekleştirdi. Bakan Sami, maaşların Kürdistan Bölgesi'ne gönderilmesinin Erbil'de gönderilecek memur ve çalışanlara ait isim listesine olduğunu belirtti.

Kürdistan'daki çalışanların adına önümüzdeki aylarda banka hesabı açılması gerektiğini belirten Sami, 2024 bütçesinin de yakın zamanda onay için Bakanlar Kurulu'na gönderileceğini ve ardından parlamentoya sunulacağını söyledi. Irak Maliye Bakanı Sami, çalışanların 2024 yılı maaşlarının "tamamen garanti" altında olduğunu söyledi.

Toplantının ardından gazetecilere konuşan Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu Başkanı Atwan Atwani, Maliye Bakanı ile yaptıkları toplantıdan "iyi" bir sonuçla çıktıklarını aktardı.

"Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin maaşları, Federal Mahkeme'nin onayının ardından Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin göndereceği çalışan listesi esas alınarak ödenecek" dedi.

"Kürdistan Bölgesi'ndeki çalışanlarının maaşları Federal Mahkemenin kararı doğrultusunda gönderilecek" diyen Atwani, maaşların Kürdistan Bölgesi tarafından gönderilen listeye göre ödeneceğini kaydetti. Atwani, "Önümüzdeki aylarda çalışanların ve emeklilerin maaşları ve sosyal yardımlar uygulamasına geçilecek. Buna göre çalışanların tüm mali haklarının ödenecek ve bu miktar bütçede Kürdistan Bölgesi için belirlenen yüzde 12,67'sini aşmamalı" dedi. Irak hükümeti Ocak ayı maaşları için Kürdistan Bölgesi'ne 618 milyar dolar göndermişti. Ancak Kürdistan Bölgesi'ndeki tüm çalışanların maaşları için 900 milyar dolar gerekiyor.

Neçirvan Barzani, Katar'ın yeni Bağdat Büyükelçisini kabul etti

Neçirvan Barzani'nin kabul ettiği Katar'ın yeni Bağdat Büyükelçisi, ülkesinin Irak'a ve Kürdistan Bölgesi'ne tüm kapılarının açık olduğunu söyledi.

Kürdistan Bölgesi Başkanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, Başkan Neçirvan Barzani, Katar'ın yeni Bağdat Büyükelçisi Sultan Bin Mubarek el-Kubeysi'yi makamında kabul etti.

Kürdistan Bölgesi Başkanı Neçirvan Barzani, yeni atanan büyükelçiyi tebrik ederek, yeni görevinde başarılar diledi. Katar'ın Irak ve Kürdistan Bölgesi, arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve karşılıklı iş birliğinin genişletilmesi için güzel fırsatların bulunduğunu vurguladı.

Katar'ın Bağdat Büyükelçisi ise ülkesinin Irak büyükelçisi olarak atanmasından dolayı duyduğu memnuniyeti belirterek, "Katar'ın tüm kapılarının Irak'a ve Kürdistan

Bölgesi'ne açık olduğunu" dile getirdi. Bu bağlamda Sultan bin Mubarek, Katar'ın yatırım, ekonomi, kültür ve daha birçok alanda Irak ve Kürdistan Bölgesi ile ilişkileri geliştirilmesine katkı sunmak istediğini sözlerine ekledi.

Neçirvan Barzani, 16 Şubat'ta katıldığı Münih Güvenlik Konferansı'nda Katar Başbakanı Şeyh

Muhammed bin Abdulrahman bin Casim es-Sani ile bir araya geldi.

Görüşmeye ilişkin Kürdistan Bölgesi Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada, "Katar'ın diğer ortak çıkar konularının yanı sıra terör tehdidi ve güvenlik sorunlarıyla mücadelede Irak ve Kürdistan Bölgesi ile işbirliği toplantının temel gündemini oluşturuyordu" denildi.

Kürd Oylarını Kemalistlere Pazarlamanın Yeni Adı: Kent uzlaşması

Kürd muhalif örgüt ve partilere de sormak istiyorum: Birlik olmanız için Kürd düşmanlarının daha neler yapmasını bekliyor ve daha ne kadar sabrederek Kürd sorununa çare olacak politikalar üreteceksiniz? Bütün bu olaylardan ciddi bir ders çıkarmak sizlere yetmiyor mu? Kürd yurtsever örgüt ve partilerin eli ve kolunun bağlı bir biçimde olduğu ve Kürd sorununa bir çözüm üretmedikleri bu seçim döneminde Kürdleri alternatifsiz bıraktıklarından dolayı kendilerini suçlu olarak görmüyorlar mı?

Türkiye'de Kürdlerin kendi gerçekliği üzerinden siyaset yapmalarını engellemek için derin güçler tarafından özel olarak görevlendirilmiş olan CHP ve Kemalist solcular 31 Mart 2024 seçimlerinde de Kürd halkının ve Kürd siyasetinin birlik olmasını engellemek üzere bir kere daha Kürd seçmenlerini kandırmak ve yanıltmak üzere sahnedeki yerlerini almışlardır.

T.C. Devleti'nin kuruluşundan günümüze kadar cumhuriyetin kurucu değerlerini esas alarak Kürd halkına düşmanlık üreten ve bu düşüncüyü de kusursuz temsil etmekte olan CHP ve Kemalist Türk solcuları döneme göre ürettikleri süslü sloganlarıyla Kürdlerin önemli bir kesimini ustaca kendi düşüncelerine entegre ederek Kürdler arası gerçek birliğin gerçekleşmesini de büyük oranda engellemişlerdir.

Farklı dönemlerde bu yöntemi sadece uygulayan Kemalist düşüncede bunun en somut örneğini Bülent Ecevit'in CHP Genel Başkanlığı yaptığı dönemde görmüş olduk. Derin Devlete bağlılığıyla ün yapmış Türk Solu tarafından o dönemde nasıl da ustaca Bülent Ecevit'in parlatılarak Kıbrıs Fatih Emekçi Dostu olarak iktidara taşınan Bülent Ecevit'i görmüş olduk. İktidarının daha ilk aylarında Kürdlerin yaşadığı illeri sıkı yönetim ve olağanüstü hal yasalarına tabi tutarak 12 Eylül Faşist Darbesine giden yolları büyük bir ustalıklarla döşediğine şahit olduk günün Kürd siyasetçileri olarak bizler çok büyük bedeller ödeyerek T.C. siyasetinin gerçeğini öğrenmiş olduk dolayısıyla o günlerden günümüze CHP ve Türk solcularında Kürdler için büyük düşmanca zih-

niyetinde zerre kadar bir değişim yaşanmamıştır.

Günümüze gelirse Kemalizin büyük etkisinde kalan Apocuların Rojava Kantonları diye Kürd halkına yuttuğu ve yaptıkları yanlışlar nedeniyle adım adım terk ettikleri ve Kürdler için büyük bedeller ödeterek Kürdler için Rojava coğrafyasından kaçarak Kürdün olmadığı Rakka ve Deyrezzor bölgesindeki Arap aşiretlerine sığındıklarını da bütün Kürd insanları ibretle izlemektedir. Yeni bir Mahalli seçimlere giderken Kandil baronlarının utanmadan CHP'ye ve Türk soluna meydan açarak özünde politikasızlık örneği olan ve yine Türk solcularının üretmesi sloganlarla Kent Uzlaşması adına CHP ve Türk solcularının kuyruğuna takılmasını büyük bir üzüntü ve ibretle izlemekteyiz.

DEM Parti İzmit ilindeki adayını çekerek Kürd seçmenlerini CHP'ye oy vermeye mecbur bırakması ve ülkenin birçok yerinde aday çıkarmaması bu bilinen oyunun bir parçası olarak görülmelidir. Bir ibretlik numunesi olan ve Kürdler için düşmanlığıyla bilinen CHP İzmit adayı 2 Ocak 2018'de Afrin'in işgali sırasında CHP İzmit milletvekili olarak parlamentoda bulunduğu sırada bir Türk askerinin Kürdler için kullanılacak olan roket mermisini üzerine CHP'li Fatma Kaplan'ın ismini yazarak sosyal medya aracılığıyla Fatma Kaplan'a gönderiyor. Bu mesajı okuyan Fatma Kaplan o TSK mensubu askere cevaben kendi sosyal medya hesabından şunları paylaşıyor: Bütün hayatım boyunca beni bu kadar duygulandıran

gururlandıran bir olayı ilk defa yaşadım diyerek Kürdleri katletmek üzere fırlatılacak bir roketi büyük bir gururla öylece tarif ediyor. Şimdi buradan CHP ve Türk soluyla Kent Uzlaşması adı altında DEM Parti yöneticileri ve onları yönetmekte olan Kandil Baronlarına sormak istiyorum: Bu durum sizleri hiç mi utandırmıyor?

Yine aynı soruyu Kürdler adına siyaset yapan ya da yaptığını söyleyen diğer Kürd muhalif örgüt ve partilere de sormak istiyorum: Birlik olmanız için Kürd düşmanlarının daha neler yapmasını bekliyor ve daha ne kadar sabrederek Kürd sorununa çare olacak politikalar üreteceksiniz? Bütün bu olaylardan ciddi bir ders çıkarmak sizlere yetmiyor mu? Kürd yurtsever örgüt ve partilerin eli ve kolunun bağlı bir biçimde olduğu ve Kürd sorununa bir çözüm üretmedikleri bu seçim döneminde Kürdleri alternatifsiz bıraktıklarından dolayı kendilerini suçlu olarak görmüyorlar mı? Muhalif Kürd Partilerinin bu seçimlerde Kürd seçmenlerine bir adres göstermemeleri büyük bir eksiklik değil midir?

Dolayısıyla benim kişisel tavrım tüm eksik ve kusurlarına rağmen 14 yıl emek verdiğim HAKPAR'a destek olacaktır. Dolayısıyla bu tavrım düzen partilerine karşı olduğum için günahlarımı bile sistem partileriyle bir Kürd bireyi olarak hiçbir konuda uzlaşıp anlaşmayacağım anlamına gelmektedir. Umuyor ve temenni ediyorum ki muhalif Kürd Partileri de seçimlere kadar net bir tutum takınarak gerçek görüşlerini Kürd halkıyla paylaşsınlar.

Mesrûr Barzanî: Me daxwaza piştevaniya berdewam a Amerîkayê ji bo Herêma Kurdistanê kiriye

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê li ser tora civakî ya Xê peyamekê li ser civînên xwe yên bi berpîrsên Wezaretê Derve ya Amerîkayê re belav dike.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê îro (Sêşem, 27.02.2024) li ser tora civakî ya Xê ragehandiyê ku, di civînên xwe yên bi

berpîrsên Wezaretê Derve ya Amerîkayê re daxwaza piştevaniya berdewam a Amerîkayê ji bo sîstem û mafên destûrî yên Herêma Kurdistanê kiriye.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî amaje daye wê yekê jî ku, bi hevparên xwe li Wezaretê Derve ya Amerîkayê re behsa peywendiyên

Hewlêr û Bexdayê kiriye, herwesa daxwaza piştevaniya berdewam a Amerîkayê ji bo sîstem û mafên destûrî yên xelkê Herêma Kurdistanê kiriye.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê behsa wê yekê jî kiriye ku, bi berpîrsên Wezaretê Derve ya Amerîkayê re behsa rêyên destpêkirina hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê kiriye.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê di derheqa Şingalê de jî eşkere kiriye ku, helwesta wan ron e ku piştî 10 salan jî jenosîdê pêdivî ye lihevkirina Şingalê bê bicihanîn, ji bo ku Êzîdî vebigerin ser warê bab û kalên xwe.

Wekî ku Serokwezîrê Herêma Kurdistanê behs kiriye, ew dê li ser bergirîkirina ji mafên hemî pêkhatan berdewam bin û dê wekî penageh ji bo awareyan bimînin.

Serok Barzanî peyameke spasiyê weşand

Serok Barzanî spasiya wan kesan kir ku ji ber wefata xwişka wî peyamên sersaxiyê

şandin an jî beşdarî şîna wê bûn.

Zekiya Mistefa Barzaniya xwişka Serok Barzanî, 23yê Sibatê li Hewlêrê çû ser dîlovaniya xwe.

Şîna Zekiya Mistefa Barzaniyê li navçeya Pîrmamê ya Hewlêrê hat danîn û gelek kes çûn şîna wê.

Herwiha gelek serok û kesayetên girîng jî bi rêya name, peyam û telefonan ji Serok Barzanî re sersaxî xwest.

Serok Barzanî peyameke nivîskî weşand û spasiya wan kesan kir ku ji ber wefata xwişka wî peyamên sersaxiyên şandine an jî beşdarî şîna wê bûne.

Serok Barzanî di peyama xwe de da zanîn ku ew rêzê li xemxuriya xelkê Kurdistanê û dostên xwe digirin û ev hevxiyaya wan tiştêkî binirx e.

Serok Barzanî herwiha ji ber eleqeya wan a zêde spasiya Pêşmergeyan û ji ber sebira wan jî spasiya şênîyên Pîrmamê kir.

Qubad Talebanî serxweşî li birêz Mesrûr Barzanî kir

Cîgirê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê ji bo koça dawî ya xwişka Serokê Partiya

Demokrata Kurdistanê Mesrûr Barzanî peyameke serxweşiyê arasteyê kir.

Naveroka Pirsenameyê:

Birêz Mesûd Barzanî Serokê Partiya Demokrat a Kurdistanê

Bi xemgînî min nûçeya koça dawî ya xwişka we xanim Zekiya Mela Mistefa bihîst. Em sersaxiyê ji we û malbata we û hemû hezkiriyên Zekiya xanim re dixwazin û Xwedê sebrê bide we.

Dîlovaniya Xwedê lê be û cihê xwe buheşt be.

Qubad Talebanî
Cîgirê serokê Wezîrên Herêma Kurdistanê

Serokê Odeya Pîşesaziya Cizîrê: Em dixwazin pêwendiyên bazirganiyê bi Kurdistanê re xurt bikin

Serokê Odeya Bazirganî û Pîşesaziyê ya Cizîrê Omer Faruk Yildirim ragihand ku ew dixwazin pêwendiyên bazirganiyê yên di navbera Cizîr û Dihokê de xurt bikin.

Şandeyeke Odeya Bazirganî û Pîşesaziyê ya Cizîrî li Dihokê ye û bi Odeya Bazirganiyê ya Dihokê re civiya.

Serokê Odeya Bazirganî û Pîşesaziyê ya Cizîrê Omer Faruk Yildirim beşdarî bultena Rûdawê bû û behsa pêwendiyên dualî kir.

“Em dixwazin li Dihokê kargehekê vekin”

Omer Faruk Yildirim bi bîr xist ku serokê nû yê Odeya Bazirganiyê ya Dihokê hatiye hilbijartin û ew ji bo pîrozbahiyê çûne Dihokê.

Yildirim wiha berdewam kir:

“Em ji bo pîrozbahiyê hatin lê di serdana xwe de me ji bo xurtkirina pêwendiyên bazirganiyê yên di navbera Dihok û Cizîrê de jî nirxand. Me xwest pirsgirêkên di navbera me her du aliyên de hene çareser bikin. Em li ser van mijaran jî axivîn. Niha navbera her du bajarên, karê hinardeyê zêde ye. Wekî din gelek karmendên Cizîrî li vir di kargeha mecunê de dixebitin. Em dixwazin ên me bîrê Dihokê kar bikin û yên

li vê derê bîrê Cizîrê. Ha li vir ha li wir ferq nake ji bo me, em hemû yek in. Divê em di vê mijarê de hevdu temam bikin.”

“Pirsgirêka sereke baca zêde ye”

Yildirim ragihand ku ew li ser pirsgirêkan jî axivîne û wiha pê de çû:

Pirsgirêka me ya sereke baca ku di navbera Silêmanî, Dihok û Hewlêrê de hatiye danîne.

Me ev mijar jî nirxand. Ji ber ku pirsgirêkeke mezin e.

Di nava herêmê de dayîna du bacan dê hem bazirganên hem jî dê mîletê me biêşîne.

Eger du zarîbe (bac) ketin ser malikê dê bihayê wê zêde bibe û dê welatî jî pê aciz bibin. Êdî dê nikaribin vî malî bikirin û em jî dê nikaribin bifiroşin.”

Yildirim li ser kargeha zeytê jî got:

“Kargeha zeytê ji aliyê endamekê me ve tê birêvebirin. Yekitiya me bi xwe jî li Hewlêrê heye.

Madeya zeytê ji derve tê lê zeyt li vir tê rafînekirin û paketkirin.”

“Li ser sînor jî pirsgirêk rû didin”

Yildirim herî dawî got:

“Em li ser deriyê sînor jî axivîn. Ji bazirganên ku hatûçûnê dikin re pirsgirêk tên derxistin.

Em li ser vê mijarê axivîn û em dê di demên pêş de jî biaxivn. Pirsgirêkên ji me re, pirsgirêkên ji Dihokê re hatine em dê bidin hev û bi berpîrsyan re parve bikin.

Li ser deriyê sînorî yê Îbrahîm Xelîl û Xabûr jî pirsgirêk rû didin.”

ÇEWLÎG – Li Navenda Perwerdeya Gel kursa Kirmanckî hat vekirin

Li navçeya Bongilanê ya parêzgeha Çewlîgê, li Rêveberiya Navenda Perwerdeya Gel kursa Kirmanckî/Zazakî hat vekirin. Li gorî rapora UNESCOyê ya sala 2009an zaravayê Kirmanckî yê Kurdî di nav grûpa “zimanên ku metirsiya nemanê li ser wan heye” de cih digire. Xebatên geşkirina Kirmanckiyê salên dawî bi rêya mamosteyên Kurdî û dildarên zimanê Kurdî zêdetir bûne.

Li Rêveberiya Navenda Perwerdeya Gel a

navçeya Bongilanê kursa Kirmanckî hat vekirin. Niha 12 xwendekar fêrî xwendin û nivîsandina Kirmanckî dibin.

“Em bi Zazakî diaxivin lê em nikarin binivîsin” Rêvebirê Navenda Perwerdeya Gel Hayrî Guneş got:

“Em bi Zazakî diaxivin lê em nikarin binivîsin û bixwînin. Em li vê kursê hem dinivîsîn û hem jî dixwînin. Em dixwazin zarok û neviyên xwe fêrî zimanê xwe bikin.”

Serokwezîrê Iraqê sersaxî ji Serok Barzanî re xwast

Ji ber koça dawî ya Zekîye Mistefa Barzanî, Ofîsa Serokwezîrê Iraqê peyameke sersaxiyê

belav kir. Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdan ji ber koça dawî ya Zekîye Mistefa Barzanî, sersaxî li Serok Barzanî û Nêçîrvan Barzanî kir. Di peyame de herwiha hat gotin, Sûdanî hêvî xwest ku Xweda giyana xwedêjêrazî bi dilovaniya xwe şad bike û sebr û aramiyê bide malbatê.

Xûşka Serok Barzanî, Zekiya Mistefa Barzanî duhî Înî, 23.02.2024an koça dawiyê kir. Merasîma sersaxiya xwişka Serok Barzanî jî 3 rojan li Pîrmamê didome. Barageha Barzanî di daxuyaniyekê de ragihand, merasîma pîrsa û sersaxiyê dê 3 rojan li hola merasîman a baregehê li Pîrmamê bidome.

Her bi vê boneyê hêz û aliyên siyasî yê navxwe û derve hevxiyê xwe pêşkêşî Serok Barzanî kirin û hevxiyê xwe nîşan dan.

Amed: Saziyên sivîl bangî PKK û hikûmetê kir: Divê çek bîn bêdengkirin

Platorma Parastin û Piştewaniya Bajarê Amedê bi beşdariya bi dehan nûnerên saziyên sivîl Konfer-

ansa "Ji Bo Çareserîya Meseleya Kurd Hevdîtina Civaka Sivîl" li dar xist.

Amanca vê konferansê ew bû ku saziyên beşdar banga aştiyê li PKK û Hikûmeta Tirkîyeyê bike. Wisa jî bû. Di encama nîqaş û dabaşê de bi îmzekirina 200 nûnerên saziyên sivîl ên Amedê û bajarên din ên Kurdan encamnameyek hate amadekirin.

Encamname bi daxuyaniyêke çapemeniyê jî raya giştî re hate eşkerekirin. Banga bêdengkirina çekan li her du aliyên hate kirin. Seroka Odeya Bijîşkan a Amedê Elîf Turanê got, "Ji bo çareserîna pîrsa Kurd careke din bi pêvajoyêke nû ya aştiyê heye. Ji bo vê yekê jî divê çek bîne bêdengkirin. Ji bo aştiyêke mayînde û civakî, ji bo ku hemû aktor bikaribin rola xwe pêk bînin, divê astengiyên li pêşiya wan bîne rakirin û derfetên pêwîst ji bo wan bîne dabînkirin." Endamên platformê xwest hikûmetê jî û PKK jî bersiveke erênî bide bangewaziya wan û rêya çareseriyêke aştiyane vekin. Serokê Baroya Amedê Nahîr Eren wiha anî ziman, "Dema ku mirov ji bo aşî û çareseriyê dest bi xebatê dike, bi rastî divê jixwe çek neteqin. Em dibêjin hem operasyon û hem jî êrişên PKKyê di vê pêvajoyê de gerek bîne sekinandin dema ku helbet pêvajoyêke wiha dest pê bike."

Guleya yekemîn a PKKyê di 15ê Tebaxa 1984an de ji aliyê Mehsûn Korkmaz bi navsnavê Egîd ve hatibû teqandin. Lê îro endamê platformê sivîl ku navê wî jî Mehsûn Korkmaz e, dixwaze teqandina guleyan bê rawestandî û her du alî jî rêyên aştiyane bidin ber xwe. Serokê Odeya Endezyarên Avahiyên Amedê Mehsûn Korkmaz wiha axivî: Divê astengiyên li pêşiya aktorên vî pêvajoyê rabin û ew bikaribin erka xwe bi cih bînin. Ya duyemîn jî divê astengiyên li pêşiya zimanê Kurdî û çanda Kurdî hatine danîn hemû bîne rakirin. "Ji sala 2015an ve cara yekemîn e ku saziyên sivîl ên Amedê û bajarên din ên Kurdan ji bo çareserîna pîrsgirêka Kurd bi rêyên aştiyane civîneke evqas berfireh li dar dixin û banga aştiyê li her du aliyên dikin.

Nêçîrvan Barzanî û Stephen Hitchen li ser hilbijartinan axivîn

Serokê Herêma Kurdistanê û Balyozê Brîtanyayê yê Iraqê li ser hilbijartinên Herêma Kurdistanê axivîn. Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Brîtanyayê yê Iraqê Stephen Hitchen li Hewlêrê hevdîtinek kir. Serokatiya Herêma Kurdistanê da zanîn ku di hevdîtînê de "hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê" û "pêwendiyên Hewlêr û Bexdayê" hatine nirxandin.

Herwiha mijarên wekî "rewşa Iraq û Herêma Kurdistanê, rûdanên dawiyê yê li herêmê û encamên şerê li Xezeyê" hatine gotûbêj kirin. Her du aliyên destnîşan kir, "Parastina ewlehî û aramiya Iraq û Herêma Kurdistanê girîng e û divê Iraq xwe ji şer û aloziyên li herêmê dûr bixe."

Li hêla din, "bipêşvebirina pêwendiyên Brîtanyayê yê bi Iraq û Herêma Kurdistanê re" mijareke

din a vê civînê bû.

Li aliyê din, Dadgeha Federal ya Iraqê 21ê vê mehê biryar da ku kotaya 11 kursiyên ku li Parlamentoya Kurdistanê ji bo Tirkmen (5 kursî), Xirîstîyan (5 kursî) û Ermenan (kursiyek) hatine veqetandin, "ne destûr" ye.

Bi vê biryarê re Hejmara parlamenterên Parlamentoya Kurdistanê ji 111an daket 100î.

Li gorî vê biryarê, dê li parêzgeha Silêmaniyê 39 kursî, li parêzgeha Hewlêrê 35 kursî, li parêzgeha Dihokê 24 kursî û li parêzgeha Helebceyê jî 2 kursî hebin.

Amerîka Herêma Kurdistanê wekî hevpeymaneka xwe ya bawerpêkirî dibîne

Amerîka Herêma Kurdistanê wekî hevpeymaneka xwe ya bawerpêkirî dibîne, lewma jî pareka hêzên xwe li Herêma Kurdistanê binexî kirîye.

Amerîkayê jî bo parastina berjewendiyên xwe û li ser daxwaza welatên Rojhilata Navîn berdewam bingehên serbazî li çend welatên deverê vekirine û hêzên xwe lê binexî kirine.

Bi rengekê berfireh binexîhbûna hêzên Amerîkayê li Rojhilata Navîn ji bo şerê Kendavî yê Tebaxa 1990ê vedigere. Hingê Amerîkayê nêzî 700 hezar serbazên xwe li Kendavî binexî kirin û tevî wî şerî bû. Nêzî 300 serbazên Amerîkayê jî di wî şerî de hatin kuştin.

Sal li dû sal guhertin bi ser hejmara serbazên Amerîkayê li Rojhilata Navîn de hatiye. Niha hêzên Amerîkayê li Rojhilata Navîn ji 51 hezar û 902 serbaz û şewirmendan pêk tên.

Serbazên Amerîkayê bi vî awayî li ser welatên deverê hatine belavkirin: 2500 li Iraqê ne ku hejmareka wan li Herêma Kurdistanê ye, 1700 li Tirkîyeyê ne, 900 li Sûriyeyê, 300 li

Urdinê, 10 hezar li Kwêtê, 2000 li Erebiştana Siûdiyê, 4700 li Behreynê, 10 hezar li Qeterê, 5 hezar li Îmaratê, 500 li Kendavî, yek hezar li Deryaya Erebi û 6 hezar jî li Deryaya Naverast.

Binexîkirina hêzên Amerîkayê li Rojhilata Navîn ji bo çend meremane, wekî arîkarîkirina artêşên welatan, rûbirûbûna terorê, parastina berjewendiyên Amerîkayê li deverê, piştewanîkirin û parastina hêzên Amerîkayê û rêgirtina li berfirehbûna şerî û taybet şerê navbera Israîl û Hamasê. Amerîka weberhênanê di

paşeroja peywendiyên xwe de li Rojhilata Navîn dike, lewma jî çêkirina mezintirîn konsulxane li Herêma Kurdistanê nîşana karên bihevî û baweriyê Amerîkayê bi vî Herêmê ye li paşerojê. Çavdêr dibêjin ku, hebûna mezintirîn konsulxaneyê Amerîkayê li Herêma Kurdistanê amaje ye ji bo girîngîdana Amerîkayê bi wê deverê û mana wê ye ji bo demekê dûr û dirêj li Herêma Kurdistanê, taybet Herêma Kurdistanê di dema borî de selimandiyê ku hevpareka cihê baweriyê Amerîkayê ye li Iraq û Rojhilata Navîn.

Bawerîya Amerîka bi paşeroja peywendiyên xwe yê li gel Herêma Kurdistanê heye

Mezintirîn konsulxaneyê Amerîka li cîhanê li Hewlêra paytexta Herêma Kurdistanê ye. Ev jî nîşana baweriyê Washingtonê bi paşeroja peywendiyên xwe yê li gel Herêma Kurdistanê ye.

Amerîka weberhênanê li paşeroja peywendiyên xwe yê li Rojhilata Navîn dike, ji ber wê jî avakirina mezintirîn konsulxaneyê cîhanê li Herêma

Kurdistanê, nîşana hevkarî û baweriyê Amerîkayê bi navçeyê ye di paşerojê de.

Konsulxaneyê nû ya Amerîkayê li Herêma Kurdistanê, ji aliyê rûberê ve, mezintirîn Konsulxaneyê Amerîkayê li cîhanê ye û li Hewlêrê ye.

Fermana avakirina wê di sala 2017an de hat dayîn û biryar bû di nava 4 salan de bidawî bibe û xerçiya

çêkirina wê jî zêdetirî 600 milyon dolar e, rûbera wê 200 hezar metro duçar e û li ser rêya Hewlêr – Şeqlawe li dikeve û ji aliyê Kompanyayêke Albanî ku navenda wê li New York City ye tê avakirin.

Di merasîma danîna kevîrê bingehî di Nîsana 2018an de, Balyozê wê demê yê Amerîkayê li Iraqê Douglas Silliman got, ew bi girîngî li pêwendiyên ligel Herêma Kurdistanê dinêrin, konsulxaneyê nû jî dê bibe xala sermayeguzarî û bihêzkirina pêwendiyên wan ligel Herêma Kurdistanê di hemû waran de.

Çavdêr dibêjin, hebûna mezintirîn konsulxaneyê Amerîka li Herêma Kurdistanê nîşana berjewendiyê Amerîka bo navçeyê û hebûna wê ya demdirêj li Herêma Kurdistanê ye. Bi taybetî ku Herêma Kurdistanê îsbat kiriye ku li Iraq û Rojhilata Navîn, hevkarîke pêbawer a Amerîkayê ye.

Serok Barzanî: Demokrasiya Iraqê hem ji navxwe û hem jî ji derve ve di bin metirsiyê de ye

Serok Mesûd Barzanî ragihand, tohmetên Îranê red kirin ku Herêma Kurdistanê penageha neyarên Tehranê ye. Serok Barzanî amaje bi

bin metirsiyê de ye. Herwiha got jî: "Serokwezîrê niha rûbirûyî kêşeyên dijwar dibe."

Serok Barzanî di hevpeyvîneke taybet ligel radyoya "Monte Carlo" ya Fransî de ragihand, demokrasiya li Iraqê hem ji aliyên navxwe û hem jî ji aliyên derve ve, di bin metirsiyê de ye. Herwiha amaje bi wê jî kir ku ew ji ber vê metirsiyê nîgeran in.

Serok Barzanî bal kişand li ser wê yekê ku Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî ji bo cîbicîkirina xalên rêkeftina siyasî ya ku Hêvpeymanîya Birêvebirina Dewletê li ser hatiye avakirin, rastî gelek astengiyên hatiye. Serok Barzanî çend aliyên navxwe û derve bi wê yekê tohmetbar kirin ku astengiyên li pêşiya karê hikûmeta federalî çêdikin. Serok Barzanî derbarê rewşa navxwe ya Herêma Kurdistanê de, tekezî li ser wê yekê kir ku hewlên wan ji bo jinavbirina nakokiyên û avakirina yekrêziyê berdewam in. Derbarê pêwendiyên di navbera Herêma Kurdistanê û Îranê de ji piştî êrîşa mûşekî ya li ser Hewlêrê de, Serok Barzanî ew

tohmetên Îranê red kirin ku Herêma Kurdistanê penageha neyarên Tehranê ye. Serok Barzanî amaje bi

wê jî kir, Herêma Kurdistanê dixwaze pêwendiyên wê bi Îranê re baş be û ew rê nadin ku Herêm ti carî bibe gefek li ser ewlehiya Îranê. Serok Barzanî da zanîn jî, "ji sala 2021ê ve Hewlêr 143 caran ji aliyê Îranê û milîsên ser bi Îranê ve rastî êrîşên bi dron û mûşekan hatiye. Her dem jî van tawanên vedigerînin wê bihaneyê ku baregehên Îsrailê li Herêma Kurdistanê hene. Ez piştrast in ku eger baregeheke Îsrailê li Herêma Kurdistanê hebûya, Îranê dê cegerdar nebûye ku wê bike amanc."

Herwiha bal kişandê ser wê yekê ku hin alî li tehranê nikarin bersiva (welatên) bihêz bidin û ji bo ku têkçûna xwe di navxweya welat de veşêrin, li Hewlêrê didin. Serok Barzanî derbarê guftûgo û danûstandinên di navbera Bexda û Washingtonê de got, tîrsa dubarebûna senaryoya sala 2011an heye, ku piştî vekişîna hêzên Amerîkayê ji Iraqê, yek ji sê parên axa Iraqê ji aliyê DAIŞê ve hat dagîrkirin. Piştê bi alîkarî û piştgiriya hêzên Hêvpeymanîya Navdewletî, DAIŞ hate

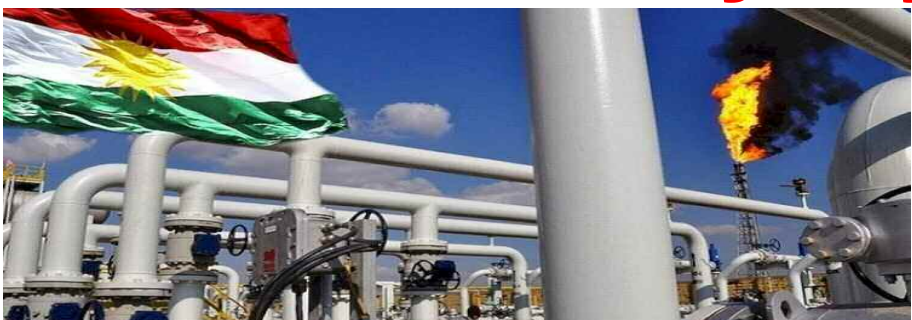
şikandin.

Serok Barzanî amaje bi wê jî kir, "10 sal di ser rêkeftina Iraqê û Amerîkayê re derbas dibin, dibe ku hin xalên vê rêkftinê pêwîstiya wan bi lêvegerê hebin, lê ev yek ji erkê hikûmeta federal û saziyên pêwendîdar e, lê ne erkê grûpên çekdaran e. Ev pirseke çarenivîsaz û ya hemû Iraqîyan e û nabe ti aliyek bi tena xwe biryarê li ser wê bide."

Derbarê biryarên ve dawiyê yê Dadgeha Federal a Iraqê de, Serok Barzanî got, piraniya biryarên Dadgeha Federal li dijî Herêma Kurdistanê ne û bi bînpêkirina desthilatên destûrî tawanbar kirin ku di sedema "desthilata veguhêz" de hatiye damezirandin û niha bi rola desthila dadwerî, yasayî û cîbicîkar radibe û bi vê yekê jî Dadgeha Dederal sînorê desthilatdariya xwe derbas kiriye û biryarên wê ne dadperwerane ne.

Derbarê sîstema federalîzmê li Iraqê de, Serok Barzanî got: "Parlamentoya Kurdistanê di sala 2003an de, sîstema federalîzmê hîlbijart. Di sala 2005an de jî, me kar ji bo avakirina Iraqê demokratîk, pirreng û federal kir. Piştê diyar bû ku hin aliyên Iraqê baweriya xwe bi federalîzmê nayinin. Pabendbûna bi destûrê, gerentiya yekgirtûbûna Iraqê dide û destûr jî hat bînpêkirin. Eger pabendbûn bi sîstema federalîzmê hebûya, em nedigihîştin referandûmê. Ji ber wê dibêjê, demokratîk li Iraqê di bin metirsiyê de ye." Serok Barzanî derbarê pêşeroja Iraqê de got: "Dema pabendbûn bi xalên ku li ser wan rêkeftinê hatiye kirin hebe, demokratîk cîbicî bibe û her sê perensîpên (hevparî, lihevkerî û hevşengî) li ber çavan bê girtin, wê demê Iraqê dê ji van krîzên ku hene, bê parastin. Lê ketina desthilatê di destê yek alî de, dê Iraqê ber bi karesatê ve bibe."

Wezîrê Petrolê yê Iraqê li ser petrola Kurdistanê daxuyaniyeke nû da

Wezîrê Petrolê yê Iraqê Heyan Ebdulxenî ragihand ku hewlên ji bo destpêkirina hinartina petrola Kurdistanê ji bo bendera Ceyhanê berdewam in.

Ebdulganî tekez kir ku li ber hinartina petrola Kurdistanê sedemên derve û navxweyî hene lê danûstandin bi erênî pêş de diçin.

Wezîrê Petrolê yê Iraqê Heyan Ebdulxenî beşdarî Şeşemîn Konferansa Dyaloga Bexdayê ya Navneteweyî bû û bersiv da pirseke li ser petrola Kurdistanê.

Ebdulganî diyar kir ku Iraqê di warê hinartina petrolê de nikare tenê piştê xwe bi Kendava Besrayê re girê bide û ji bo berfirekîna alternatîfan ew hewl didin.

"Em bi birayên xwe yê Herêma

Kurdistanê re di nva danûstandinan de ne"

Ebdulxenî da zanîn ku ji bo destpêkirina hinartina petrola Herêma Kurdistanê danûstandin berdewam in û wiha pê de çû:

"Wek hûn jî dizanin, girêdayî sîstema berhevanî û veguhastina petrolê ya Herêma Kurdistanê, ji ber ku Tirkiye bi awayekî yekalî tevdiageriya li ser biryara dadgeha hakemê hinartina petrolê ji bo bendera Ceyhanê hatibû rawestandin. Niha ji bo dîsa destpêkirina hinartina petrolê, em bi birayên xwe yê Herêma Kurdistanê re di nva danûstandinan de ne."

"Sedemên derve û navxweyî hene" Ebdulxenî tekez kir ku li ber

hinartina petrola Kurdistanê sedemên derve û navxweyî hene û wiha got:

"Ji ber ku girêbestên kompaniyên derxistina petrolê yê li Herêma Kurdistanê ji girêbestên kompaniyên petrolê yê ser bi Wezareta Petrolê ta Hikûmeta Federal cuda ne.

Em niha bi van kompaniyên derxistina petrolê yê li Herêma Kurdistanê danûstandinê dikin ji bo nûkirin û sererastkirina van girêbestan û li gorî destûra Iraqê.

Bi baweriya min dê kompanî li gorî girêbestên nû tevbigerin ji ber ku armanca wan berdewamkirina berhevanîna petrolê ye.

Danûstandinên me bi awayekî erênî pêş de diçin, hêvîdar im encamên baş bîna bidestxistin.

Çi bûbû?

Dadgeha Bazirganiya Navdewletî (ICC) ya li Parîsê, 25ê Adarê veguhastina Petrola Kurdistanê ya bi rêya Bendera Ceyhanê ya Tirkiyeyê sekinandibû.

ICCyê ev biryar li ser daxwaza Iraqê wergirtibû û ji wê demê ve Petrola Kurdistanê bi rêya vê benderê nayê hinartin.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Wezîrê Derve yê Amerîkayê dicivin

Civînen Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê li Waşintonê dest pê dikin û îro bi Wezîrê

Derve yê Amerîkayê re dicive.

Malpera Wezareta Derve ya Amerîkayê belav kiriye ku, îro (Duşem, 26.02.2024) seet 11:00 ê sibehê bi dema Waşintonê û seet 7:00 ê êvarê bi dema Hewlêrê, Wezîrê Derve ya Amerîkayê Antony Blinken dê pêşwaziya Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bike.

Li dû wê malperê, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî li roja Şemê, 24.02.2024, bi vexwandineka fermî gehişt Waşintona paytexta Amerîkayê.

Wê malperê herwesa ragehandiye, Serokwezîr Mesrûr Barzanî dê di vê serdanê de hejmareka civînan bi berpîrsên bilind ên Amerîkayê re li Koçka Spî û Wezareta Derve û Kongirêsê bike.

Tewerê serekî yê wan civînan jî dê li ser zêdetir pêşxistina peywendiyên Herêma Kurdistanê û Amerîkayê û dawî guhertin û pêşveçûnên rewşa giştî ya Iraqê û deverê be.

Wezîrê Pêşmerge û Berpîrsê Fermangeha Peywendiyên Derve û çend berpîrsên din ên Hikûmeta Herêma Kurdistanê di vê serdanê de yaweriya Serokwezîr Mesrûr Barzanî dikin.

HPGyê hişyariya 'şer' da

Hêzên Parastina Gel (HPG) got, "Divê haya hêzên Iraqî ji şer hebe." Heftiya borî hêzeke ji leşkerên Iraqê li herêma Zapê ya Başûrê Kurdistanê hatibû bicihkirin. Navenda Ragihandin û

Çapemeniyê ya HPGyê bi daxuyaniyeke nivîskî weşand û got: "Cihên ku hêzên Iraqê hewl didin li wan bi cih bibin ew herêmên navberê ne ku şer li wan heye.

"Divê haya hêzên Iraqê ji vê rastiye hebe, divê haya wan ji şerê li herêmê hebe û li gorî vê yekê tevbigerin."

Daxuyaniya Hêzên Parastina Gel (HPG) wiha ye: "Rojên dawî hêzên Iraqê bi navê 'hêzên sînor' hatine hin qadên herêmên Zapê û Avaşînê yê li Herêmên Parastinê yê Medyayê ku şer li wan giran e.

Cihên ku hêzên Iraqê hewl didin bîna, bi kîlometreyan dûrî sînorê fermî yê dewletên Iraqê û Tirkiyeyê ne.

Ev dever li nava Başûrê Kurdistanê ne û ew qad in ku niha di navbera gerîla û artêşa Tirk a dagirker de şerekî giran li wan diqewime. Em ne li dijî ne ku hêzên sînor ên Iraqê parastina sînor bikin lê belê cihên ku hatinê, ne xeta sînor e.

Ev hêz li herêmên navberê tîna bicihkirin ku şerekî giran li wan diqewime.

Lewma ji vê liv û tevgerê tê fêhmkirin ku hin hêz li pey hin lîstikan in. Wê hîn bêhtir bikêrhatî be ku hêzên Iraqê vê rastiye zanibin û haya wan ji şerê li vê qadê hebe û li gorî vê yekê tevbigerin."

Serokomarê Tirkîyê sersaxî ji Serok Barzanî re xwest

Serokomarê Tirkîyê Recep Tayyip Erdogan ji ber koça dawî ya Xanim Zekîye Mistefa

Barzanî, peyameke sersaxiyê artaseyî Serok Barzanî re kir.

Serokomarê Tirkîyê Recep Tayyip Erdogan duh êvarê (25ê Sibate) peyameke sersaxiyê arasteyî Serok Mesûd Barzanî kir û li ser navê xwe û gelê Tirkîyê hêviya tendirustiya baş jê re xwest. Serokomarê Tirkîyê di peyama xwe de got: "Bi xemgîniyeke mezin, nûçeya koça dawî ya xwişka we xatûn Zekîye Mistefa Barzanî wergirt û ji dil vesersaxiyê ji we û malbata we ya birêz re dixwazim."

Di beşeke din ya nameyê de, Erdogan ji Serok Barzanî re nivîsiye û gotiye, di vê boneya xemgîn de, li ser navê xwe û gelê Tirkîyê hêviya tendirustiya baş ji we re dixwazim.

Xwişka Serok Barzanî, Zekîye Mistefa Barzanî roja 23.02.2024an koça dawiyê kir. Merasima sersaxiya xwişka Serok Barzanî jî 3 rojan li Pîrmamê didome.

Her bi vê boneyê, kesayetî, hêz û aliyên siyasî yên navxwe û derve hevxiyaya xwe pêşkêşî Serok Barzanî kirin û hevxiyaya xwe nîşan dan.

Li Rojavayê Kurdistanê pêngaveke nû ya birêvebirinê

Li Rojavayê Kurdistanê kursên perwedekirina karmendên Rêveberiya Xweser didomin.

Karmend li ser rêbazên birêvebirina karên saziyaya perwerde dibin. Ev kursên perwerdeyê di çarçoveya bicihkirina xalên Peymana Civakî de tên dayîn. Hevserokê Ofîsa Rahênan û Perwerdekirinê Elî Ebdurehman li ser dewra çaran a kursan ev agahî dan:

"Vê dewra ji bo rahênan û perwerdekirina karmendan mehekê berdewam kir. Karmend li ser pirsên hevserokatiya hevbeş û plandanîna stratejîk û dîwan û sistema peywendiyên, pirsên darayî û yasaya girêbestan hatin perwerdekirin.

Ev jî bi wê armancê bû ku em karmendên Rêveberiya Xweser bi pêş bixin." Hevseroka Encûmena Gelan a Kantona Dêrezorê ya Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê Duha Salihê jî behsa girîngiya Peymana Civakî kir.

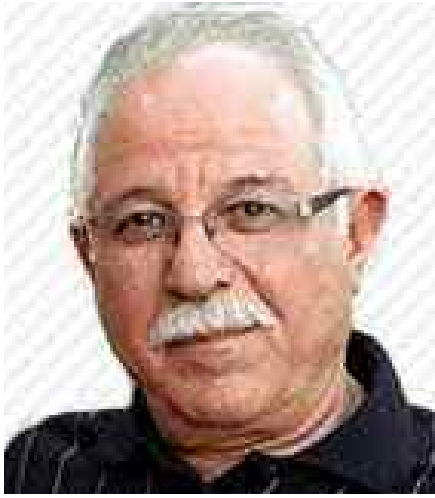
Hevseroka Encûmena Gelan a Kantona Dêrezorê Duha Salihê li ser girîngiya Peymana Civakî got: "Encûmena Gelan a Demokratîk Peymana Civakî pesend kir da ku Rêveberiya Xweser di warê siyasî de were naskirin.

Ev peyman dê ji bo me û ji bo karên siyasî û rêxistinîna saziyên Rêveberiya Xweser ên Dêre Zorê bibe rênîşander."

Li hêla din, Duha Salihê destnîşan kir ku cara yekem e Dêrezor û Reqa dibin kanton û pê de çû: "Di encamê de çend encûmen wekî 'Encûmena Jinê' û 'Encûmena Malbatên Şehîdan' hatin damezrandin da ku mafên xelkê bîst parastin."

Piştî ku Encûmena Gelan Peymana Civakî pesend kir li Rojavayê Kurdistanê û li herêmên Rêveberiya Xweser ên li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê heykelekî nû yê rêveberiyê xweser tê danîn.

PKK ne ji bona kurdan, bona rola xwe ya darbeyê bi CHPê re tîfaq dike

İbrahim GUÇLU

Li Tirkîyeyê di 31ê Adara 2024an de hîlbijartinên Herêmî dê bîst lîdarxistin. Dema hîlbijartinê nêzik dibe. Lê beriya hîlbijartinê herêmî qewimandinên gelek balkêş tên rojevê. Ev qewimandinan di telewîzyonan de û di radyo û rojnameyan de her roj tên şirove kirin. Di nav van qewimandinan de qewimandina gelek balkêş qewimandina Tîfaqa PKK/DEM û CHPê ye.

Ji bona ku ev tîfaqa me kurdan raste rast eleqeder dike, divê em kurd li ser vê qewimandinê gelek cidî û bi berpirsiyarî rawestin. Ev lîstîkek li ser kurdan e û PKK/DEM jî encama siyaseta dewleta kolonyalîst ya 50 salî kurdan bi kar tîne.

Loma di vê Tîfaqê de armanca CHPê çî ye û armanca PKK/DEMê çî ye divê baş bê zanîn. Dîsa li ser vê qewimandinê ji aliyê berjewendiyê gelê Kurd û demokrasîyê jî divê bê rawestandî. Lewra gelê Tirk û Kurd bi gelek demagojiyan re rû be rû ne.

PKKê di hîlbijartinê serokomarî û giştî de jî bi CHPê (Tîfaqa Milet) re tîfaq ji bona berjewendiyê kurdan ne, ji bona daxwaza CHPê zora Serokomar bibin û AK Partiyê nekin hikûmet tîfaq kirin. Di encamê de bi wateya teknîkî jî zirarê dît, dengê wê ji 3-4 û nêzikî 2 milyonan kêm bû.

Lewra Kurdên deng didan PKK/DEMê ew tîfaqa li zirara kurdan didîtin.

PKKê di hîlbijartinê serokomarî û giştî de jî, ji bona ku CHPê bi

serkeftî be, ji CHPê re piştgirî kir. Selaheddîn Demîrtaş got ku "em R.T. Erdogan nakin serok" û AK Partiyê nakin hikûmet. Bi rola PKKê, AK Partiyê bi serê xwe nebû hikûmet. Lê piştî ku koalîsyon çênebû, dîsa hîlbijartina pêşwext çêbû û gel lîstîka PKKê û CHPê nas kir, deng da AK Partiyê û AK Partî bû hikûmet. Piştî vê yekê AK Partiyê PKKê ciza kir. Şaredarî ji destên wan girt, teslîmî qeyyûman kir.

Wê demê jî min nivîsand û di çapemeniyê de jî diyar kir ku PKK rola derbeyên leşkerî dilîze. Hêzên li hemberî CHPê yên "siwîl" û ji gelê Tirk û Kurd piştgirî digrin ji bona nebin desthilatdar rola derbayê dilîze. Lê ji bona ku di şertan de gelek guhertin pêk hatine, lewma CHP û PKKê nikare bigihîje armanca xwe.

Di hîlbijartina Herêmî ya di sala 2019-an de jî PKK û Partiya Nû (Yî Partiyê) ji CHPê re bûn alîkar, CHPê Li Enqereyê û li Stenbolê û li gelek bajarên din serkeftî bûn. Lê di vê hîlbijartinê de Partiya Nû piştgirîya CHPê nake û bi serê xwe dikeve hîlbijartina. Loma jî CHPê gelek hewcedarî PKK/DEMê ye.

Demê gengeşiyê Tîfaqa PKK/DEMê û CHPê de ji çav derbas bibin gelek bi hêsanî tespît dibe ku li holê armanceke pîroz tune ye.

CHPê ji bona berjewendiyê gelê Tirk û Kurd û ji bona demokrasîyê pêş bikeve û pêşketineke baş biqewime tîfaq nake. Ji bona ku şaredariya Stenbolê û Enqereyê di destê xwe de bigre û bi taybetî jî li Stenbolê İmamoğlu bike serokê şaredariyê tîfaq dike.

CHPê dizane ku serokşaredariyên wan ne serkeftî ne. Bi riyeke xwezayî nikarin şaredarî qezenç bikin, bi PKK/DEMê re tîfaq çêdikin. Li cem vê yekê jî CHP û PKKê dixwazin ku rovanşa hîlbijartina serokomarî û giştî bigrin.

PKK/DEM jî, ji bona berjewendiyê kurdan bi CHPê re tîfaq nake. Ji bona ku CHPê bide qezenç kirin û zora Serokomarî

AK Partiyê bibin, bi CHPê re tîfaq dikin.

Wek tê zanîn piraniya endamên DEMê jî, ji bona bi CHPê re tîfaq nedixwestin, bi serê bikevin hîlbijartinê herêmî ku wan dixwest ku bi vî awayekî pêşiya qeyyûman jî bigrin, Şafak Demîrtaş ji bona şaredariya Stenbolê pêşve ajotin. Lê dema Baronên PKKê yên Leşkerî daxwaz kirin û emir dan, rotaya DEMê hat guhertin. Bi CHPê re tîfaq ji bona wan bû mijareke stratejîk.

Loma jî dema li gengeşiyên ji bona tîfaqê ji çav derbas bibin, ji bona kurdan û ji bona demokrasîyê tiştêkî ji hevdu daxwaz nakin. Bes kî li ku bibe serokşaredarî û endamên Meclîsa Parêzgehan û Şaredariyan bi hev re gengeşî dikin.

Divê bê zanîn ku piştgirîya PKKê bi CHPê re helwesteke mûwaqquet nîne. CHPê damezranêra dewleta ku Kurd înkâr kiriye, PKKê jî aparat û projeya wê dewletê ye. Loma jî çêbûna wan û laşê wan yek e.

PKK wek tê zanîn her çiqas bi taybetî li hemberî Tevergera Kurdistanê û Rêxistinên Kurdistanê tasfiye bike; Kurdan girêdayî siyaseta Dewleta Kolonyalîst tune bike wek projeyekê ava bû jî, li hemberî hêzên mûxalîf û siwîl ji bona bi kar bê PKKê rola xwe dilîze.

CHP, rêxistineke gel nîne û li dijî gelê Tirk û Kurd e. Ew xwe wek xizmetkarê gel qebûl nakin, xwe efendiyê û karbidestên otorîter û faşîst yên gel qebûl dikin. Gel jî ji bona ev qerekerî CHPê deng nade û CHPê nake desthilatdariya siyasî. CHPê jî ji bona ku bi xwe bibe desthilatdarê siyasî û an jî ji bona ku hikûmdariya wan ya dewletî bidomîne, her dem Darbeyê Leşkerî çêkirin û an jî bûn piştgirîya burokratên leşkerî û sivîl.

Di şertên îro de nikare ku darbeya leşkerî çê bike, loma bi riya PKKê vî karê darbeyê tîne cî.

Divê Kurd li hemberî vî siyaseta gelek şiyar û hayîdar bin. Izzin nedin ku bîst bi kar anîn.

Diyarbekî, 25. 02. 2024

Umêd Xoşnaw: Sê dibistan li Hewlêrê tên avakirin

Parêzgerê Hewlêrê radigehîne, "Li ser budceya UNHCRê, sê dibistan li Kesnezan, Şawês û Mamzawayê tên avakirin".

Parêzgerê Hewlêrê Umêd Xoşnaw îro (Duşem, 26.02.2024) di konferansekê rojnamevanî de ragehand, "Îro berê binyatî ji bo avakirina sê dibistanana li Kesnezan, Şawês û Mamzawayê tên danan, ku gojimê zêdetirî du milyar û 500 milyon dînanan jê re hatiye terxankirin". Parêzgerê Hewlêrê got, "Budceya avakirina wan her sê pirojeyan ji aliyê UNHCRê ve hatiye dabînkirin, ku cihê dilxweşiya Hikûmeta Herêma Kurdistanê û welatîyên mifadar e". Umêd Xoşnaw amaje jî da, "Tiştê giring ew e ku ji bilî welatîyên Kurdistanê, penaber jî dê feydeyî jê bikin, ew jî li ser bingeha têgehiştin û stratejiya Hikûmeta Herêma Kurdistanê, pêxemetî zêdetir xizmetê ji bo wan kesên ku li Herêma Kurdistanê û taybet li Hewlêra paytext penaber in, ku ji bo penaberan hembêzeka pîrî dilovanî ye".

Проходит 32 лет со дня Ходжалинского геноцида

Среди территориальных притязаний Армении к Азербайджану, кровавых преступлений, совершенных в результате политики этнической чистки, проводимой армянскими агрессорами против нашего народа, особой жестокостью выделяется Ходжалинский геноцид. Во время Ходжалинского геноцида, оставившего след в мировой истории как резня мирных жителей, наряду с такими трагедиями, как Хатынь, Лидице, Сонгми, Руанда, за одну ночь был стерт с лица земли город с населением более 7 тысяч человек, невинные люди, включая женщин, детей и стариков были убиты только за то, что они были азербайджанцами.

Вот уже тридцать лет наш народ носит в сердце моральную боль, невообразимые ужасы этого кровавого преступления.

2020 год запомнился в истории Азербайджана как год Победы благодаря блестящей Победе славной Азербайджанской армии в 44-дневной Отечественной войне под руководством победоносного Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева. Сильная политическая воля, мощный экономический потенциал, доблестная армия, единство народа и его лидера, большой душевный подъем в обществе, патриотизм, решимость обеспечили историческую Победу. Закончилась 32-летняя тоска, наши земли были освобождены от оккупации ненавистного врага, обеспечена наша территориальная целостность. Сегодня наш народ с высоко поднятой головой посещает памятник «Крик матери» в Баку, так как мы отомстили за жертв Ходжалинского геноцида, а также за всех наших шехидов. День памяти Ходжалинского геноцида уже стал символом единства азербайджанского народа.

Армянские националисты в течение последних двух столетий последовательно проводили против нашего народа политику террора, резни, депортации и этнической чистки с целью реализации мифической идеи «великой Армении» за счет исторических азербайджанских земель.

В начале 1990-х годов, до Ходжалы, армяне учиняли массовую резню азербайджанцев в Карабахе. За четыре месяца до трагедии, в конце октября 1991 года, все дороги в Ходжалы были перекрыты, город фактически находился в осаде. Со 2 января Ходжалы не снабжался электричеством и вся связь между этим населенным пунктом и другими регионами Азербайджана была прервана, единственным средством передвижения был вертолет. 28 января 1992 года вертолет МИ-8, летевший из Агдама в Шушу, был сбит ракетой, выпущенной из Ханкенди над селом Халфали, в

результате чего погибли три члена экипажа и 41 пассажир. После этого армянская армия один за другим оккупировала последние населенные пункты, где проживали азербайджанцы в Верхнем Карабахе. В конце 1991 года более 31 населенных пунктов в нагорной части Карабаха, в том числе села Туг, Имарет-Гарвенд, Сирхаванд, Мешали, Джамилли, Умудлу, Керкиджахан и другие стратегически важные пункты, где проживали азербайджанцы, были сожжены, разрушены и разграблены армянами.

В результате грабежей и массовых убийств, совершенных в селах Малыбейли и Гущулар города Шуша 12 февраля 1992 года, лишь в селе Малыбейли были убиты 50 человек, десятки

защитавшими город. Около 3000 безоружных мирных жителей города, окруженного армянскими селами во время нападения на Ходжалы, покинули город, спасаясь от врага. К сожалению, из-за отсутствия какой-либо помощи Ходжалы почти большая часть населения стала жертвой армянских зверств.

В целом в результате Ходжалинского геноцида было насильственно изгнано 5379 жителей города, 1275 человек взяты в плен и заложники (о судьбе 150 человек, в том числе 68 женщин и 26 детей до сих пор ничего не известно), 487 человек получили телесные повреждения различной степени, 8 семей были полностью уничтожены, 130 детей потеряли одного из родителей,

довательные шаги с целью доведения до мира, распространения в международной арене реалий о Ходжалы, дачи этому геноциду объективной оценки.

По инициативе Первого вице-президента Азербайджанской Республики, президента Фонда Гейдара Алиева Мехрибан Алиевой Фонд Гейдара Алиева осуществляет системную и последовательную деятельность по доведению до мира фактов о Ходжалинском геноциде, являющимся одним из самых трагических событий в истории человечества. Международная кампания «Справедливость к Ходжалы!», начатая в 2008 году по инициативе вице-президента Фонда Гейдара Алиева Лейлы Алиевой, активизировала пропагандистскую работу в этом направлении. В рамках этой кампании страшные факты о трагедии были доведены до широкой международной общественности, во всех уголках планеты миллионы людей узнали истинное лицо армянских националистов.

В результате всего этого по сей день национальные законодательные органы 17 государств, а также 23 штата США приняли решения и резолюции, осуждающие кровопролитие мирного населения в Ходжалы, оценили это как преступление против человечности. Кроме того, в Организации исламского сотрудничества и Организации тюркских государств были приняты резолюции и заявления, резко осуждающие Ходжалинский геноцид.

Начавшаяся 27 сентября 2020 года и продолжившаяся 44 дня Отечественная война еще раз наглядно продемонстрировала истинную суть врага. Оставшийся беспомощным на поле боя перед азербайджанским солдатом противник подверг ракетному обстрелу населенные пункты, расположенные далеко от территорий, где проводились военные операции. В результате погибли мирные жители, в том числе, женщины и дети. Ракетный обстрел Гянджи, Барды, Тертера, Нафталан и других населенных пунктов еще раз показал насколько опасен армянский фашизм.

С другой стороны, на наших землях, находящихся под оккупацией на протяжении 32 лет, на каждом шагу можно увидеть следы армянского фашизма и вандализма. Уничтожив на оккупированных территориях все населенные пункты, исторические, религиозные, культурные памятники, армяне хотели, чтобы азербайджанцы никогда не возвращались на эти земли. Закладывая мины всюду, где возможно, они пытались закрепить свои намерения. Однако их мечты развеялись в пух и прах. Азербайджан своими силами восстановил справедливость, положил конец оккупации, сразу после окончания войны на осво-

божденных территориях начался широкомасштабный созидательный процесс. Отныне на эти места возвращается жизнь. Эти два разных процесса – разрушительный и созидательный четко демонстрируют всему миру отличие между армянами и азербайджанцами.

Война закончилась, в повестке дня стоит вопрос подписания мирного договора между Азербайджаном и Арменией, однако мы никогда не должны забывать об армянских зверствах, беспощадном геноциде, совершенном 32 лет назад в Ходжалы. Президент Ильхам Алиев сказал: «Да, мы говорим, что нужен мир. Но мы никогда не должны забывать зверств армян, армянский фашизм. Не должны забывать жертв Ходжалы. Не должны забывать и не забудем жертв Гянджи и других наших городов».

В этом году наш народ отмечает 32-летнюю годовщину Ходжалинского геноцида. В связи с этим предусмотрено проведение цикла мероприятий.

В связи с 32-годовщиной Ходжалинского геноцида в городе Баку пройдет шествие, в то же время, в Хатаинском районе, районном центре Геранбоя и поселке Агджакенд пройдут церемонии, будут возложены венки к мемориалам, воздвигнутым в память о жертвах Ходжалинского геноцида.

С учетом соблюдения требований карантинного режима в связи с пандемией COVID-19 во всех городах и районах нашей страны, а также центральных и местных органах исполнительной власти, управлениях и организациях, дипломатических представительствах Азербайджана в зарубежных странах предусмотрено проведение ряда мероприятий в связи с Ходжалинским геноцидом, а также встреч со свидетелями геноцида, членами семей погибших лиц, в городах и районах (Баку, Сумгайыте, Гяндже, Мингячевире, Шеки, Геранбое, Барде, Сабирабаде, Гейчае, Загатале, Огузе, Балакане), где временно размещены ходжалинцы.

26 февраля на территории страны и в дипломатических представительствах республики в зарубежных странах будет спущен Государственный флаг Азербайджана, в 17:00 минутой молчания будет почтена память жертв трагедии. В мечетях, церквях и синагогах нашей страны будут организованы поминальные мероприятия.

В день 32-й годовщины Ходжалинской трагедии в различных уголках мира с участием нашей диаспоры пройдут акции, пикеты, шествия, флешмобы и другие мероприятия, в мечетях, церквях и синагогах в зарубежных странах будут прочитаны проповеди в знак уважения к памяти жертв геноцида.

ранены и взяты в плен.

17 февраля 1992 года каждый десятый житель села Гарадаглы Ходжавендского района стал шехидом в результате резни, учиненной армянскими вооруженными силами и 366-м мотострелковым полком. В плен были взяты 104 человека и 15 членов группы защиты, 80 из них были убиты. Среди убитых 10 женщин и 8 детей. В целом в 1988-1992 годах Гарадаглы подвергся вражескому нападению 305 раз. Это было началом пути, идущим в Ходжалы. Трагедию Гарадаглы также называют второй Ходжалинской из-за масштабов жестокости.

В ночь с 25 на 26 февраля 1992 года армянскими вооруженными силами направили в Ханкенди 10 танков, 16 БТР, 9 БМП 366-го мотострелкового полка, входящего в 23-ю дивизию 4-й армии СССР, и окружили Ходжалы своими 180 военными специалистами и большим количеством живой силы. Армяне атаковали город самым современным оружием и уничтожили Ходжалы. При большом количестве тяжелой техники город был полностью разрушен и сожжен, а людей убили с особой жестокостью. Большинству из них отсекли голову, выкололи глаза, содрали кожу, заживо сожгли.

Силы самообороны в Ходжалы сражались до последнего человека, до последней пули и оказали врагу очень серьезное сопротивление. Эти бои, в которых соотношение сил было неравным, явились примером великого героизма, самопожертвования, проявленных людьми,

25 детей – обоих родителей, зверски убиты 613 человек, в том числе 63 ребенка, 106 женщин и 70 стариков.

Многочисленные факты о беспощадном геноциде азербайджанского населения доказывают, что это кровопролитие является составной частью политики насилия, систематически осуществляемой Арменией против нашего народа, это также является нарушением прав человека и международного гуманитарного права, в том числе, требований Женевской конвенции 1949 года, Конвенции о предупреждении преступления геноцида и наказании и других международных документов.

Уже долгие годы Азербайджанское государство проводит системную работу по доведению до внимания международной общественности реалий о Ходжалинской трагедии, по признанию трагедии как акта геноцида. Истинная суть этого страшного геноцида, произошедшего на глазах всего мира, была объявлена только после возвращения общенационального лидера Гейдара Алиева к политической власти в 1993 году, в феврале 1994 года Милли Меджлис Азербайджанской Республики дал политико-правовую оценку Ходжалинскому геноциду.

Президент Ильхам Алиев определил разоблачение зачинщиков Ходжалинского геноцида и подробное информирование международной общественности об этом как один из приоритетных направлений внешней политики Азербайджана. Наряду с этим предпринимаются после-

В период начавшегося с 1988-го года армяно-азербайджанского, нагорно-карабахского конфликта одним из самых ужасных, трагичных, имеющих очень мало аналогов в истории событий был геноцид, произошедший в Ходжалы - одном из древнейших поселений в Карабахе. Ходжалинская трагедия стоит на одном уровне с трагедиями Хатыни, Хиросимы - самыми страшными и творимыми с самой ужасной жестокостью трагедиями XX века. Ходжалы находится в 14 км к северо-востоку от города Ханкенди. До кровавой трагедии 1992 года численность населения Ходжалы составляло 7 тысяч человек. Изгнанные армянами в период известных событий из Армении, соседнего Ханкенди многие азербайджанцы и изгнанные из Ферганы в 1989 году турки - месхетинцы также поселились там.

В ночь с 25-го на 26 февраля 1992-го года армянские вооруженные отряды при поддержке расположенного в городе Ханкенди 366-го мотострелкового

ХОДЖАЛИНСКАЯ ТРАГЕДИЯ

полка бывшего СССР напали на безоружный и беззащитный город Ходжалы. Сначала город

ное население были вынуждены покинуть город. К 5 часам утра 26 февраля город был

с четырех сторон был окружен армянскими войсками, после этого Ходжалы был сильно и беспощадно обстрелян из артиллерии и тяжелой военной техники, за короткое время в городе произошел пожар, город был полностью окутан пламенем. Защитники города и мест-

захвачен армянскими оккупантами. За одну ночь древний Ходжалы был сравнен с землей. Местные жители, вынужденные покинуть город, убежали в горы, в леса. Везде вооруженные армяне расстреливали мирное население, беспощадно расправлялись с ними. Таким обра-

зом, в холодную, снежную февральскую ночь много девушек и женщин попали в плен, стали заложницами. Сколько бы людей убегая от армянского оружия, не бежали в леса, в горы, большинство из них погибли от холода, мороза... В результате зверства преступных армянских войск из числа населения Ходжалы 613 человек были убиты, 487 человек стали калеками, 1275 мирных жителей - старики, дети, женщины попав в плен, были подвергнуты уму не постижимым армянским мучениям, оскорблениям и унижениям. О судьбе 150 человек до сих пор ничего неизвестно. Это был настоящий геноцид. Из 613 человек, убитых в Ходжалы, 106 были женщины, 63 дети, 70 старики. В Ходжалинской трагедии 8 семей было полностью уничтожено, 24 ребенка потеряли обоих родителей, а 130 детей - одного из родителей.

В этом преступлении 56 человек были убиты с особой жестокостью и беспощад-

ностью. Они были заживо сожжены, им отрубили голову, сдирали кожу с лица, были выколоты глаза у младенцев, животы беременных женщин были вскрыты штыками. Армяне оскорбляли даже мертвых.... Азербайджанское государство и его народ никогда не забывает и никогда не забудет Ходжалинскую трагедию. Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев 1 марта 1994-го года издал об этом специальный указ. Постановлением Милли Меджлиса (Национального Собрания) Азербайджанской Республики 26 февраля объявлено "Днем Ходжалинского геноцида и национального траура", об этом сообщено всем международным организациям. 25 февраля 1997-го года Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев издал Указ "Об объявлении минуты молчания в память о жертвах Ходжалинского геноцида". Ежегодно 26 февраля глава государства обращается к народу в связи с "Ходжалинским геноцидом".

США утверждают, что Иран и "Хезболла" поддерживают хуситов в Йемене

У США имеются "заслуживающие доверия" сообщения о том, что иранское правительство и ливанская группировка "Хезболла" "оснащают и содействуют" нападением хуситов на суда в Красном море и Аденском заливе, цитирует "Аль-Джазира" специального посланника США по Йемену Тима Лендеркинга.

Чиновник сделал это заявление, выступая во вторник, 27 февраля, в Сенате.

Базирующиеся в Йемене

хуситы с ноября атакуют суда на одном из самых важных морских путей в мире в знак протеста против войны Израиля с Газой. США и Великобритания ответили ударами по целям в контролируемых хуситами районах Йемена. При этом Лендеркинг признал, что предпринятые до сих пор военные меры пока мало что сделали для сдерживания хуситов.

"Тот факт, что они продолжают это и публично заявляют,

что не остановятся до тех пор, пока в Газе не будет достигнуто прекращение огня, является признаком того, что мы, к сожалению, еще не достигли той точки, когда они действительно намерены отступить", — сообщила "Аль-Джазира".

В свою очередь, Центральное командование вооруженных сил США (CENTCOM) заявило, что американский самолет и военный корабль сбили пять беспилотных летательных аппаратов, запущенных из Йемена по судам в Красном море.

"Силы CENTCOM идентифицировали эти беспилотники, летящие из районов Йемена, контролируемых хуситами, и определили, что они представляют непосредственную угрозу торговым судам, ВМС США и кораблям коалиции в регионе", — передала "Аль-Джазира" сообщение военных США.

Иран: курдский политзаключенный умер при подозрительных обстоятельствах

Курдский политзаключенный скончался при загадочных обстоятельствах в центральной тюрь-

ме Урмии провинции Западный Азербайджан.

По сообщениям от 26 февраля, 45-летний Шахин Галадари из деревни Хаки Таргаварского района Урмии отбывал двухлетний срок в центральной тюрьме Урмии. Инцидент произошел вечером в воскресенье.

По данным правозащитной организации "Непгав", тюремные власти сообщили семье Галадари, что политический заключенный покончил жизнь самоубийством, а его тело передано на судебно-медицинскую экспертизу для расследования. Первоначально арест Галадари разведывательным управлением Урмии не имел судебных доказательств и он был освобожден под залог. Но позже третье отделение Революционного суда Урмии предъявило ему обвинение в попытках подорвать национальную безопасность, в результате чего он был приговорен к двум годам тюремного заключения. Этот случай усугубляет тревожную тенденцию смертности в иранских тюрьмах. Только в 2023 году погибли 35 заключенных, причем 60% из них - курды. На долю провинции Урмия пришлось 12 из этих смертей.

США и Великобритания атаковали 18 объектов йеменских хуситов

Вооруженные силы США и Великобритании нанесли удары по 18 объектам хуситов в восьми районах Йемена, сообщил Пентагон.

"Сегодняшние необходимые и соразмерные удары были нанесены по 18 объектам хуситов в восьми местах в Йемене", - говорится в публикуемом на сайте Пентагона совместном заявлении британских и американских ВС, а также поддерживающих эти действия Австралии, Бахрейна, Канады, Дании, Нидерландов и Новой Зеландии.

Объектами "высокоточных

ударов" названы склады оружия и ракетной техники, беспилотных летательных аппаратов одностороннего действия, системы противовоздушной обороны, радары и вертолеты.

В заявлении подчеркивается, что эти удары наносятся в ответ на продолжающиеся нападения хуситов на коммерческие и военно-морские суда.

С середины ноября хуситы осуществили более 45 таких нападений, это "представляет собой угрозу мировой экономике, а также региональной безопасности и стабильности и тре-

бует международного реагирования", говорится в заявлении.

Министр обороны США Ллойд Остин в отдельном заявлении подчеркнул: "Мы продолжим ясно давать понять хуситам, что, если они не прекратят незаконные нападения, которые наносят ущерб экономике Ближнего Востока, окружающей среде и нарушают доставку гуманитарной помощи в Йемен и другие страны, они понесут ответственность за последствия".

7 октября 2023 года группировка ХАМАС совершила напа-

дение на Израиль. В ответ Израиль начал военную операцию против ХАМАС в секторе Газа. Эти события привели к тому, что некоторые группировки на Ближнем Востоке активизировали атаки против американских сил в Ираке и Сирии.

Хуситы, которые в настоящее время контролируют суще-

ственную часть Йемена, включая столицу Сану, а также некоторые северные и западные территории страны близ Саудовской Аравии, стали обстреливать суда в Красном море. В ответ США и Великобритания регулярно наносят удары по средствам и объектам хуситов в Йемене.

ДИПЛОМАТ

№ 08 (568) 23 - 29 феврал 2024-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Барзани предупреждает об угрозах иракской демократии внутри страны и за рубежом

Президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масуд Барзани предупредил о сохраняющихся угрозах демократии в Ираке как внутри страны, так и за рубежом. Курдский лидер сделал эти замечания во время интервью французской радиостанции "Монте-Карло", которое было опубликовано во вторник, 27

февраля. Барзани подчеркнул препятствия, мешающие реализации важнейших политических соглашений между Эрбилем и Багдадом, и острую необходимость единства внутри Курдистана.

Он также рассказал о проблемах, с которыми сталкивается премьер-министр Ирака Мухаммед ас-Судани.

Что касается последней смертоносной баллистической атаки Ирана на Эрбиль, курдский лидер отверг обвинения Тегерана в укрытии врагов Ирана, и подчеркнул влияние скрытых мотивов, таких как беспорядки внутри страны.

Барзани также выразил обеспокоенность по поводу возможного возрождения "Исламского государства" (ИГ). Кроме того, курдский лидер резко раскритиковал недавние решения Федерального верховного суда Ирака, направленные против Курдистана, назвав их нарушением конституционной власти.

Несмотря на эти проблемы, глава ДПК предполагает, что при международной поддержке, особенно со стороны коалиционных сил под руководством США, Ирак сможет преодолеть все угрозы.

Глава МИД Ирака прибыл в Турцию на дипломатический форум

Министр иностранных дел Ирака Фуад Хусейн прибыл в Турцию с официальным визитом для участия в 3-м Дипломатическом форуме в Анталии. Об этом сообщило посольство Ирака в Анкаре.

В ходе своего визита министр Хусейн, который также является заместителем премьер-министра, проведет несколько совместных встреч с различными официальными лицами.

Дипломатический форум в Анталии запланирован на 1-3 марта 2024 года. Он организован министерством иностранных дел Турции и пройдет под эгидой президента Реджепа Тайипа Эрдогана.

Третий Дипломатический форум в Анталии соберет глав государств и правительств, министров, дипломатов, лидеров бизнеса, ученых из аналитических центров, а также представителей молодежи и средств

массовой информации. С 2021 года эта ежегодная конференция по международной дипломатии проводится в турецкой Анталии, содействуя обмену идеями и взглядами на дипломатию, политику и бизнес.

Иранские пограничники ранили еще 10 курдских кольберов

Иранские пограничники снова атаковали курдских кольберов, ранив 10 человек в приграничном районе провинции Керманшах в Иранском Курдистане. Нападение произошло в субботу вечером в районе Наусуда, где иранские пограничники открыли огонь по группе курдских кольберов, в результате чего 10 из них были ранены. Местные СМИ сообщили, что среди

жертв 14-летний мальчик. Правозащитные организации в Иране постоянно выражают обеспокоенность по поводу тяжелого положения кольберов, которые терпят жестокие нападения, ранения и гибель от рук иранских пограничников. Кольберы - переносчики контрабандных товаров - являются выходцами из экономически неблагополучных курдских районов Ирана. Они занимаются рискованной трансграничной переноской грузов в горах между Ираком и Ираном, чтобы прокормить свои семьи, поскольку другой работы просто нет. Несмотря на то, что таким образом люди поддерживают экономику своих бедных районов, иранское правительство преследует их и подвергает насилию.

В недавнем отчете правозащитной организации "Hengaw" сообщалось о ранении четырех курдских кольберов в результате прямого огня со стороны иранских пограничников. Инциденты произошли в приграничных районах Паве и Наусуд, а также в приграничном районе Бастами города Саккес.

PEYAMA SERXWAŞÎYÊ JI ALÎYÊN KURDÊN AZERBAJYANÊ SEROK MESUD MISTEFA BARZANÎRA

Ji alîyê „Yekîtiya Civata Kurdên Azerbaycanê,, û xûdan îmtîyaz û sernivîsarê rojnama „Dîplomata Kurd,, Tahir Silîman.

Em Kurdên Azerbaycanê bi dilekî xemgîn serxwaşiyê didine Serok Mesud Mistefa Barzanî û dilxastiyên Wî.

Me bihîst wekî xatûna Zekîya Mela Mistefa Barzanî , xûşka Serok Mesud Mistefa Barzanî rehma Xwedê kirîye û xatirê xwe ji dilxastîyan xastîye. Rehma Xwedê lêbe, cîhê Wê Cînet û Bihûştbe.

Em kurdên Azerbaycanê baş dizanin ku, rehmetîya Zekîya xatûn destên dijminan salên enfala çiqasî zulm dîtîve û seva azadîya Kurdistanê pir zehmet kêşaye, Ew bi dil netewa xwe û welatê xwe Kurdistanê pir hes kirîye. Boy wefata Zekîya xatûnê em gelekî xemgînin.

Em ser navê Kurdên Azerbaycanê bona rehmetîya Zekîya xatûnê sersaxiyê li Serok Mesud Mistefa Barzanî, malbata Wî û gelê kurd dikin, bila hezar rehme li gora Wê be. Xatûna Zekîya Xan herdem wê dilê gellên kurd û Kurdistanêda bi hurmet û rez bijî.

Rehma Xwedê Xatûna Zekîya Xanbe, cîhê Wê Cînet û Bihûştbe.

Bi hurmet û rêz, Tahir Silîman, xûdan îmtîyaz û sernivîsarê rojnama ``DİPLOMATA KURD`` û serkarê „Yekîtiya Civata Kurdên Azerbaycanê,, Baku Azerbaycan.

Yekîtiya Kurdên Qazaxistanê sersaxiyê li Serok Barzanî dike

Yekîtiya Kurdên Qazaxistanê ya (BERBANG) bi peyamekê sersaxî li Serok Barzanî kir, ji ber koça dawî ya Zekiya Mela Mistefa Barzani.

Peyama Sersaxiya Yekîtiya Kurdên Qazaxistanê ya (BERBANG): Em bi dilekî xemgîn pê hesiyana ku Zekiya Mela Mistefa Barzaniyê — xwîşka Serok Barzanî rehma Xwedê kiriye û xatirê xwe yê dawî ji me xwestiye.

Bi rastî ev mirina bêwext dilê me hemûyan xemgîn kir. Em kurdên Qazaxistanê baş dizanin ku rehmetiyê Zekiya Xan çiqas dilsozê millet û welatê xwe bûye, bi çûyîna xwe ya bêwext û bêbext kulekê di dilê me de vekir. Em gelekî xemgîn in.

Li ser navê Yekitiya Kurdên Qazaxistanê sersaxiyê li gelê kurd û malbata We dikim, bila hezar rehme li gora wî be. Xwîşka Zekiya Xan wê herdem di dilê me de bijî. Serokê Yekîtiya Kurdên Qazaxistanê ya (BERBANG) Ezîzê Zîyo Bedîrxan

24 Sibat 2024 — Almatî

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

XÛDAN İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500